

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ÇOCUK HAKLARI AÇISINDAN
FUTBOLDA
ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞI

Ayşe Betül ULUDAĞ

2501181323

Tez Danışmanı

Prof. Dr. H. Burak GEMALMAZ

İstanbul-2022

ÖZ

ÇOCUK HAKLARI AÇISINDAN FUTBOLDA ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞI

AYŞE BETÜL ULUDAĞ

Futbolun rekabetçi yapısı ve giderek bir endüstri halini alması sebebiyle çocuk futbolcular fiziki, psikolojik, cinsel, ekonomik sömürü ve insan kaçakçılığı tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu sebeple spor mekanizmaları ulusal ve uluslararası düzeyde çocukların korunması amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), çocukların uluslararası transferini yasaklamıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, transfer yasağının sebeplerinden ve çocukların korunması bakımından transferin usuli boyutundan bahsedilmiştir. İkinci bölümde transfer yasağı ve yasağın istisnaları Spor Tahkim Mahkemesi kararları çerçevesinde açıklanmıştır. Son bölümde ise transfer yasağının çocuğun yüksek yararına ve çocuk haklarına uygunluğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, FIFA, Spor Tahkim Mahkemesi, uluslararası transfer, futbol, çocuğun yüksek yararı.

ABSTRACT

**INTERNATIONAL TRANSFER REGULATIONS IN
FOOTBALL WITH CHILDREN RIGHTS**

AYŞE BETÜL ULUDAĞ

Due to the competitive nature of football and its becoming an industry, minor football players face with physical, psychological, sexual, economic exploitation and human trafficking. Therefore, football authorities carry on works for the protection of children at the national and international level. In this regard, Fédération Internationale de Football Association (FIFA), has prohibited international transfer of minor players.

In the first part of our study, reasons of prohibition of international transfer of minors and the procedural aspect of the transfer in terms of the protection of children are addressed. In the second part, prohibition and exceptions to international transfer are explained within the framework of the decisions of the Court of Arbitration for Sport. In the last part, referent FIFA regulations are evaluated compliance with the best interests of the child and the rights of the child.

Keywords: Children rights, FIFA, Court of Arbitration for Sport, international transfer, football, the best interests of the child.

ÖN SÖZ

Spot ışıkları altında, herkesin gözleri önündeki çocukların korunmaya ne denli muhtaç olduğu gözden kaçmaktadır. Bu bakımdan çalışmam çocukların korunmasında ve onların haklarının gözetilmesinde minicik bir fayda dahi sağlasa çok mutlu olurum.

Tez yazım sürecinde ben kendimden umudu kestiğimde dahi benden umudunu kesmeyen canım anneme ve babama kalpten teşekkür ederim. Bana sunduğu çalışma ortamı için Sayın Doç. Dr. Sabahattin Nal'a, jürimde yer alma inceliğini gösterip eleştirileriyle tezime katkı sunan Sayın Prof. Dr. Nihat Bulut, Sayın Doç. Dr. Nil Karabağ, Sayın Doç. Dr. Cenk Yaşar Şahin'e müteşekkirim. Danışmanım Sayın Prof. Dr. Haydar Burak Gemalmaz'ın, akademik ve manevi desteği olmasaydı, hiçbir şey ortaya koyamazdım. Ömrüm boyunca bu süreçteki desteğini hatırlayacağım. Kendisine en derin saygılarımı ve minnetlerimi sunarım.

Bu tezi, tez savunmamı dahi kendisiyle kutlayamadan bu dünyadan göçüp giden Canım Merhume Fatma Rüveyda Kesen'e armağan ediyorum, Allah rahmetiyle muamele etsin.

Ayşe Betül Uludağ

İstanbul, 01.09.2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	II
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNE GENEL BAKIŞ

A. KAVRAMLAR VE KURULUŞLAR.....	4
1. Çocuk ve Uluslararası Transfer Kavramı.....	4
2. Konuyla Bağlantılı Ana Spor Mekanizmaları: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği ve Spor Tahkim Mahkemesi	6
a) Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association - FIFA)	6
b) Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union of European Football Associations - UEFA)	7
c) Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport - CAS).....	7
B. ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞINA GÖTÜREN YOL: FUTBOL KAÇAKÇILIĞI, ÇOCUK SÖMÜRÜSÜ VE KULÜPLERİN YARARI.....	11
C. ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞININ OLUŞMASINDA HUKUKİ SÜREÇ	18
Ç. ÇOCUĞUN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN USULİ BOYUTU	20

1. Transfer Eşleştirme Sistemi (TES) ve Uluslararası Transfer Sertifikası (UTS)	20
2. Çocuk Futbolcunun Tescili	22
3. Akademilerin ve Federasyonların Sorumlulukları: Çocukların Tescil Edilmesi ve Bildirilmesi.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN YASAKLANMASI VE YASAĞIN İSTİSNALARI

A. TRANSFER YASAĞINA İLİŞKİN FIFA KURALLARI VE ULUSAL MEVZUATA YANSIMALARI	33
B. ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN YASAKLANMASI.....	37
C. TRANSFER YASAĞININ İSTİSNALARI	39
1. Ebeveynlerin İlgili Ülkeye Futbolla Bağlantılı Olmayan Bir Sebep Taşınmış Olması	40
a) Ebeveyn İstisnasını İfade Eden Maddenin Lafzı Üzerine.....	40
b) CAS Kararları Işığında Ebeveyn İstisnası	44
2. Transferin Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı Sınırları İçerisinde ya da Aynı Ülke İçerisindeki İki Federasyon Arasında Gerçekleşmesi Durumunda.....	54
3. Futbolcunun İkametgahı İle Kulüp Arasında En Fazla 100 Km Mesafe Bulunması Durumunda	60
4. Çocuğun Ebeveynleri Olmadan İnsani Sebeplerle Başka Bir Ülkeye Sığınması Durumunda.....	61
5. Çocuğun Bir Başka Ülkeye Akademik Nedenlerle Ebeveynleri Olmadan Gitmesi Durumunda	63
6. Beş Yıl Kuralı	63

7. Sınırlı Küçük Muafiyeti	63
8. Madde 19’da Sayılmayan Sebeplerle Özel İzin Talebi.....	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FIFA’NIN TRANSFER YASAĞINA ÇOCUK HAKLARI PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

A. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARINA UYGUNLUĞU	69
1. Çocuğa Fiziki Etkisi.....	74
2. Çocuğa Psikolojik Etkisi.....	77
B. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI İLKESİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	81
C. TRANSFER YASAĞININ HUKUKİ KESİNLİK (GÜVENLİK) İLKESİ VE ADİL YARGILANMA BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	82
Ç. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN GELİŞMESİ İÇİN AZAMI ÇABA GÖSTERİLMESİ İLKESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	83
D. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN EKONOMİK HAKLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	87
SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	92

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	: Aynı eser
AEA	: Avrupa Ekonomik Alanı
A.g.e	: Adı geçen eser
AHİM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AHİS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMÇHS	: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
C.	: Cilt
CAS	: Court of Arbitration for Sport
CRC	: Convention on the Rights of the Child
Çev	: Çeviren.
ECA	: European Club Association
FCB	: Football Club Barcelona
FCF	: Federació Catalana de Futbol
FIFA	: Fédération Internationale de Football Association
FIFPro	: International Federation of Professional Footballers

Haz.	: Hazırlayan
ICAS	: International Council of Arbitration for Sport
ILO	: International Labour Organization.
IOC	: International Olympic Committee
ITC	: International Transfer Certificate
İstanbul SHD	: İstanbul Spor Hukuku Dergisi
Karş.	: Karşılaştırınız
PFSTT	: Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
RFEF	: Real Federación Española de Fútbol
RSTP	: Regulations on the Status and Transfer of Players
S.	: Sayfa/Sayfalar
TES	: Transfer Eşleştirme Sistemi
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TMS	: Transfer Matching System
UEFA	: Union of European Football Associations
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	: The United Nations International Children's Emergency Fund.
UTS	: Uluslararası Transfer Sertifikası
WPA	: The World Players Association

GİRİŞ

*“...gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk
hiçbir yere gitmiyor...”*

Edip Cansever

Çocukluk; her yetişkinin kendini, hayatı algılama ve anlama serüveninin başlangıcıdır. Çocukluk döneminin bireyin kişiliğini şekillendirmedeki etkisi yadsınamaz ve bu bakımdan çocukluğunun kişiyi hayatı boyunca takip ettiği ifade edilebilir. Bu serüvende çocuklar deneyimsizlikleri ve bilgisizlikleri sebebiyle korunmaya muhtaçtırlar. Çocuk kavramı toplumların kültürlerine, inançlarına ve ekonomik düzeylerine göre farklılık gösterdiği gibi, çocukların korunmasının sınırları ve şekli konusundaki anlayış da kültürden kültüre değişebilmektedir. Bu sebeple dünyanın her yerindeki çocukların haklarının asgari ölçüde korunmasını sağlamak adına adımlar atılmaktadır. Çocukların korunması adına atılan en etkili adımlardan biri ise Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'dir. Bunun yanında hassaten çocuklar adına düzenlenmemiş de olsa uluslararası tüm insan hakları sözleşmelerinin çocukların haklarını da gözettiğini belirtmekte fayda vardır.

Çocukların fiziki ve psikolojik olarak kendileri için en uygun ortamda yetişebilmeleri ve her türlü istismardan korunmaları adına hayatın her alanında düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu aşikardır. Sporun ve bilhassa futbolun günbegün değişerek bir endüstri haline geldiği göz önüne alınırsa bu alanda da çocukların korunmasına ilişkin düzenlemeler yapılması gerektiği muhakkaktır. Gerçekten de; dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de çocuklara geniş çaplı sportif yetenek taraması yapılmakta, altyapı programları oluşturulmaya çalışılmakta ve çocuk sporcuların sayısının artışı hedeflenmektedir.¹ Öte yandan, gelişen futbol endüstrisi küçük yaşlardaki futbolcuların transfer olmalarına zemin hazırlamış² ve çocuk

¹ <https://gsb.gov.tr/haber-detay.html/490>

² <https://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/625413-15-yasinda-transfer-oldu>
<https://www.hurriyet.com.tr/8-yasinda-transfer-oldu-20375314>

futbolcuların yüksek meblağlar karşılığında transfer olmalarına da imkan sağlamıştır.³ Sporun rekabetçi yapısı, spor yaparken yaş ve yeterlikleri gözetilmezse çocuğun gerek fiziksel gerek psikolojik olarak uğrayacağı zarar, futbolun endüstrileşmesi sonucu çocuğun bu yoldan sömürüye açık hale gelmesi çocukların korunmasını elzem kılmaktadır.

Yalnızca bir oyun olmaktan çıkan futbol bazı coğrafyalardaki çocuklar tarafından “karanlık tünelin ucundaki ışık”⁴ olarak algılanmaktadır. Çocuklar kendilerini ve ailelerini dezavantajlı yaşam koşullarından kurtarabilmek adına futbola yönelebilir ve hem yeteneklerini geliştirebilme hem de refah düzeyi daha yüksek bir hayat yaşayabilme umuduyla başka ülkelerdeki kulüplere transfer olmayı arzulayabilirler. Bunun sonucunda gerçekleşen uluslararası transfer sürecinde ise çocuklar ciddi zararlara açık halde geldiğinden⁵ FIFA çocukların uluslararası transferini yasaklama yoluna gitmiştir. FIFA kurallarına göre çocuk futbolcuların kayıtlarını bir federasyondan ötekine taşımaları yani uluslararası transfer gerçekleştirmeleri yasaktır. Bunun yanında FIFA yasağa bazı istisnalar da öngörmüştür.⁶

Bu çalışmanın amacı FIFA’nın transfer yasağının çocuk haklarını ne derece gözettiğini irdelemektir. Bu bakımdan ilk bölümde konu hakkındaki kavramsal çerçeve çizildikten, temel uluslararası spor mekanizmaları hakkında bilgi verildikten sonra futbolda uluslararası transfer fenomeni incelenmeye çalışılacaktır. Transfer yasağına götüren sebeplerden ve yasağa ilişkin hukuki süreçten bahsedildikten sonra ise FIFA’nın transfer sistemi incelenerek konunun usuli boyutu öncelikli olarak ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Çocukların korunmasında kulüplerin, akademilerin ve

³ https://www.transfermarkt.com.tr/spieler-statistik/marktwertalter/marktwertetop/plus/0/galerie/0?altersklasse=u18&position=alle&land_id=alle&yt0=G%C3%B6ster

⁴ Ed Hawkins, **The Lost Boys: Inside Football’s Slave Trade**, Bloomsbury Publishing, London, 2015, s. 433.

⁵ FIFA, Protection of minors FAQ, September 2016, <https://img.fifa.com/image/upload/xbnooh14lcaxzadstknx.pdf>, s. 1.

⁶ İstisnalara dayanarak çocukların ilk tescili ve transferine ilişkin FIFA’ya yapılan başvurular halen her yıl artmaktadır. Bkz: FIFA, Players’ Status Department Report 2019/2020, <https://digitalhub.fifa.com/m/17ae9f656721362a/original/vxrm01lmyz03ukviw1rb-pdf.pdf>, s. 21.; 2016/2017 Sezonundan beri, bir önceki yılın rakamlarına göre başvuru sayısının azaldığı tek yıl, Covid-19 pandemisinden ötürü, 2020/2021 sezonudur. Bkz: Players’ Status Department Report 2020/2021, <https://digitalhub.fifa.com/m/154cf99d7da80e8f/original/FIFA-Player-Status-Department-Report-2020-2021-007-FINAL.pdf>, s. 5,18.

federasyonların sorumluluklarını yerine getirmeleri önem arz etmektedir. Ancak transferin usuli boyutu ve çocukların korunması amacıyla konulan başkaca usuli kurallar tezin tali boyutunu teşkil ettiğinden bu hususlara birinci bölümün sonunda yer verilmesi uygun görülmüştür.

Tezin ikinci bölümünde FIFA'nın uluslararası transfer yasağı incelenmeye çalışılacaktır. Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport - CAS) tarafından verilmiş kararlar ışığında FIFA'nın transfer yasağı konusunda öngördüğü istisnaların mahiyeti ortaya koyulacaktır. Transfer yasağının çocuk hakları açısından değerlendirilebilmesi için yasağın çerçevesinin net şekilde çizilmesi gerekmektedir.

Son bölümde ise uluslararası transfer yasağının çocuk haklarına uygunluğu irdelenecektir. Bu irdeleme yapılırken öncelikli olarak BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'deki haklar esas alınsa da konuya uygun düştüğü oranda çocukların sahip olduğu başkaca haklar da kıstas alınmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNE GENEL BAKIŞ

A. KAVRAMLAR VE KURULUŞLAR

Çocuk futbolcuların uluslararası transfer yasağının hukuka uygunluğunu değerlendirebilmek için öncelikle uluslararası transfere ilişkin kuruluşların tanıtılması ve kavramların açıklanması faydalı olacaktır.

1. Çocuk ve Uluslararası Transfer Kavramı

Türkçe’de çocuk kelimesi küçük yaştaki oğlan ya da kızı ifade etmesinin yanında bir işte yeteri kadar deneyimi olmayan ya da büyüklere yakışmayacak davranışlar sergileyen, olgun davranmayan kişileri de tanımlamaktadır.⁷ Çocukların hayata dair deneyimsizliklerinin ve halen kişiliklerini oluşturma sürecinde olmalarının bu kullanımda etkisinin olduğu muhakkaktır. Hukuki metinlerde ise çocuğun tanımının genel olarak bireylerin yaşları baz alınarak yapıldığı görülmektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin⁸ 1. Maddesi; “*Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.*” şeklindedir. Sözleşme on sekiz yaşın altındaki tüm bireylerin çocuk olduğunu belirtirken erken yaşta reşit olma durumunu bir istisna olarak öngörmüştür. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi⁹ de 1. maddesinde sözleşmenin “*18 yaşına ulaşmamış çocuklara*”¹⁰ uygulanacağını hüküm altına almıştır. Her ne kadar işbu maddede kullanılan dil on sekiz yaşını aşmış çocukların da var olduğu gibi bir anlam

⁷ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Haz. İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Belgin Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz, Ankara, 1998, s.495.

⁸ T.C. Resmi Gazete, 27 Ocak 1995, Sayı: 22184, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>.

⁹ Strazburg, 25.1.1996, https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarininkullanilmasinailis kin.pdf.

¹⁰ “*This Convention shall apply to children who have not reached the age of 18 years.*”

çıkarmaya müsait olsa da asıl olarak çocukların on sekiz yaşın altındaki bireyler olduğunun kastedildiğini zannetmekteyiz. Çocuğun tanımını yapan bir diğer uluslararası sözleşme olan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün¹¹ 182 sayılı “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi”nde¹² de “*çocuk teriminin 18 yaşın altındaki herkese*” uygulanacağı belirtilmiştir.

FIFA tarafından yayınlanan *Regulations on the Status and Transfer of Players*'ın (FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı) (RSTP)¹³ tanımlar kısmında ise “küçük”¹⁴ kavramının 18 yaşına gelmemiş oyuncu¹⁵ olarak tanımlandığı görülmektedir.

Türk iç hukukuna baktığımızda ise; T.C. Anayasası'nda çocuğun tanımının yapılmamış olduğu görülmektedir. Türk Medeni Kanunu'nda da doğrudan bir çocuk tanımı yapılmamış olsa da konu öncelikli olarak hak ehliyeti ve fiil ehliyeti bağlamında değerlendirilmiş ve madde 11'de erginliğin “onsekiz¹⁶ yaşın doldurulmasıyla” başlayacağı ifade edilmiştir. Çocuk Koruma Kanunu madde 3'te ise çocuk “*daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz¹⁷ yaşını doldurmamış kişi*” olarak tanımlanmıştır. Çocuk Koruma Kanunu'nun, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden daha geniş bir çocuk tanımı yaptığı görülmektedir ve bu durumun çocuğun yararına olduğu söylenebilir.¹⁸

¹¹ International Labour Organization, ILO.

¹² https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377311/lang--tr/index.htm.

¹³ Regulations on the Status and Transfer of Players, July 2022 Edition, FIFA, <https://digitalhub.fifa.com/m/cb37201b05fe8f7/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-July-2022-edition.pdf>; Türkiye Futbol Federasyonu'nun benzer isimli talimatıyla (PFSTT) karıştırılmaması adına tezimizde ilgili talimatı FSTT olarak değil, orijinal haline sadık kalarak RSTP olarak kısaltmayı tercih ettik.

¹⁴ Tezimizde “Minor” kavramını karşılar şekilde “küçük” ve “çocuk futbolcu” terimleri aynı anlama gelecek şekilde birbirlerinin yerine kullanılacaktır.

¹⁵ Tezimizde “Player” kavramını karşılar şekilde “oyuncu” ve “futbolcu” terimleri aynı anlama gelecek şekilde birbirlerinin yerine kullanılacaktır.

¹⁶ Yazım yanlışı kanun maddesinin aslına aittir.

¹⁷ Yazım yanlışı kanun maddesinin aslına aittir.

¹⁸ Bu durumda Anayasa'nın 90. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunun tartışılması icap etmektedir. Anayasa madde 90 “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek*

Tüm bu sözleşmeler ve Türk iç hukukundaki düzenlemeler ışığında çocuğun hukuken “on sekiz yaşın altındaki birey” olarak tanımlandığı sonucu çıkarılabilir.

Uluslararası Transfer ise FIFA’nın RSTP’si tanımlar kısmında “*Bir oyuncunun kaydının bir federasyondan başka bir federasyona taşınması*” olarak belirtilmiştir.¹⁹

2. Konuyla Bağlantılı Ana Spor Mekanizmaları: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği ve Spor Tahkim Mahkemesi

a. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association - FIFA)

İsviçre Medeni Kanunu’nun 60. maddesi ile kurulan; Zürih, İsviçre merkezli bir dernek olan Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association - FIFA), uluslararası futbolun yönetim organıdır. Kıta konfederasyonları, ulusal federasyonlar, kulüpler, yetkililer ve oyuncular üzerinde dünya çapında “düzenleyici, denetleyici, disipliner” fonksiyonları mevcuttur.²⁰

FIFA’nın; futbolu geliştirmek ve birleştirici, eğitici, kültürel, insani yönüyle tüm dünyada yaygınlaştırmak, kendi uluslararası yarışmalarını düzenlemek, futbolla ilgili

uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır” hükmünü içermektedir. Bunun yanında, somut olayda olduğu gibi, kanun maddesi temel hak ve özgürlükler yönünden uluslararası sözleşmeye nazaran insan hakları bakımından daha ileri bir anlayışa sahip olduğunda, kanunun mu uluslararası sözleşmenin mi uygulanacağı konusunun Anayasa’da yer almaması eleştirilmektedir. (Bkz: Derya Belgin, “Anayasa’nın 90. Maddesinde (7 Mayıs 2004) Yapılan Değişikliğin Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Ankara Barosu Dergisi**, No:4, Güz 2008, s. 112.) Zannımızca bu durumda yasanın uygulanması, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından mütenasip olacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 41. maddesi, sözleşmedeki hiçbir hükmün taraf devletin iç hukukundaki ya da taraf devlet bakımından yürürlükte olan uluslararası hukuktaki çocuk hakları bakımından çocuğun daha yararına olan hükmü kaldırmayacağını belirtir. Sonuç olarak, burada olduğu gibi bir uyumsuzluk durumunda ya da çatışma durumunda kanunun uygulanacağı kesindir.

¹⁹ “*International transfer: the movement of the registration of a player from one association to another association.*” Regulations on the Status and Transfer of Players, July 2022 Edition.

²⁰ *Arbitration CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 6 March 2009, s. 2.; *Arbitration CAS 2013/A/3140 A.v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 10 October 2013, para 1.3.; *Arbitration CAS 2011/A/2354 E.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 24 August 2011, s. 2.; *Arbitration CAS 2014/A/3793 Fútbol Club Barcelona v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 24 April 2015, para 1.2.

hukuki düzenlemeler yapmak ve bu düzenlemelere uyulmasını sağlamak, futbolun cinsiyet ve yaştan bağımsız olarak katılmak isteyen herkes için ulaşılabilir bir spor olmasını sağlamak gibi amaçları bulunmaktadır.²¹ FIFA'nın yargısal organları²² Disiplin Komitesi (the Disciplinary Committee), Etik Komitesi (the Ethics Committee), Temyiz Komitesi'dir (the Appeal Committee).²³ Uyuşmazlık Çözüm Dairesi (the Dispute Resolution Chamber), Oyuncuların Statüsü Dairesi (the Players' Status Chamber), Menajer Dairesi (the Agents Chamber) ise futbolla ilgili anlaşmazlıkları çözümleyen futbol mahkemesinin (Football Tribunal) unsurlarındandır.²⁴

b. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union of European Football Associations - UEFA)

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği, Nyon kentinde İsviçre Hukuku'na göre kurulmuş bir dernektir. Avrupa futbolu ile ilgili soruları değerlendirmek, Avrupa futbolunun sorunlarıyla ilgilenmek, Avrupa futbolunda barış, anlayış ve *dürüst oyun* (*fair play*) ruhunu teşvik etmek; Avrupa futbolunda etik standartları ve iyi yönetişimi teşvik etmek, üye derneklerin menfaatlerini korumak, Avrupa futbolundaki paydaşların ihtiyaçlarının gözetilmesini sağlamak gibi görevleri mevcuttur.²⁵

c. Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sport - CAS)²⁶

CAS, sporun ihtiyaçları gözetilerek oluşturulmuş kuralları uygulamak ve sporla ilgili anlaşmazlıkları arabuluculuk ya da tahkim yoluyla çözmek üzere kurulmuş

²¹ FIFA Statutes, May 2022 Edition, Article 2, https://digitalhub.fifa.com/m/3815fa68bd9f4ad8/original/FIFA_Statutes_2022-EN.pdf.

²² FIFA statüsünde yargısal organlar bağımsız komiteler (Independent Committees) başlığı altında düzenlenmiştir.

²³ FIFA Statutes, Article 50.

²⁴ FIFA Statüsü Madde 74 Geçici Hükmüne göre; Oyuncuların Statüsü Dairesi ve Menajer Dairesi oluşturulana dek Futbolcu Statüleri Komitesi üyeleri bu dairelerin alanına giren konularla ilgilenecektir.

²⁵ UEFA Statutes, 2021 Edition, Article 2, <https://documents.uefa.com/v/u/OsXl2S7PUiUKy7gCop4Q5w>; UEFA hakkında daha detaylı bilgi için bkz: Nuray Ekşi, **Spor Tahkim Hukuku**, 1. bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2015, s. 89-93.

²⁶ Spor Tahkim Mahkemesi hakkında daha detaylı bilgi için bkz: <https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>; Nuray Ekşi, **Spor Tahkim Hukuku**, s. 507-572.; Cenk Akil,

bağımsız bir spor tahkim mahkemesidir.²⁷ Spor Tahkim Mahkemesi, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından CAS Statüsü'nün 1983 yılında onaylanmasıyla 1984 yılında Uluslararası Spor Tahkim Kurulu'nun (International Council of Arbitration for Sport - ICAS) idari ve mali otoritesinde kurulmuştur. 1993 yılında Elmar Gundel ile Uluslararası Binicilik Federasyonu arasındaki davada İsviçre Federal Mahkemesi CAS'ın bağımsızlığını sorgulamaya iten hususlardan bahsetmiş,²⁸ bunun üzerine 1994 yılında imzalanan Paris Anlaşması ile Uluslararası Spor Tahkim Konseyi kurulmuş, böylelikle CAS ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi arasındaki ekonomik bağıllık ortadan kaldırılarak CAS'ın tarafsızlığı ve bağımsızlığı sağlanmaya çalışılmıştır.²⁹ AHİM; *Mutu ve Pechstein v. İsviçre* kararında³⁰ CAS kararlarının denetime tabi olduğunu belirterek CAS'ın bağımsız ve tarafsız olduğuna oy çokluğu ile karar vermiştir. İsviçre Federal Mahkemesi'nin de kararlarında benzer kaniya vardığı görülmektedir.³¹

CAS'ın merkezi Lozan, İsviçre'dedir; Sydney, Avustralya'da ve New York, Amerika'da da daimi yetkili ofisleri bulunmaktadır. CAS; Fransızca, İngilizce, İspanyolca dillerinde çalışmaktadır.³²

CAS'ın birinci derece tahkim dairesi ve temyiz tahkim dairesi bulunmaktadır. CAS'ın birinci derece tahkim dairesi olarak ilgili uyuşmazlığa bakabilmesi için yazılı şekilde taraflarca yetkili kılınmış olması icap etmektedir. Temyiz tahkim dairesi olarak yargılama yapabilmesi için ise ilgili spor kuruluşlarının tahkim şartı öngörmüş olması gerekmektedir. Ayrıca uyuşmazlığın sporla ilgili olması gerektiği de unutulmamalıdır. Bu görevlerinin yanında CAS; arabuluculuk yapmakta, uluslararası spor

“Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt.13, Sayı:2, 2011, s.71-105.

²⁷ <https://www.wada-ama.org/en/anti-doping-partners/court-arbitration-sport>

²⁸ <https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>

²⁹ Nuray Ekşi, **Spor Tahkim Hukuku**, s. 507.

³⁰ *Case of Mutu and Pechstein v. Switzerland. (Application no. 40575/10, 67474/10.)* <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%2240575/10%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22itemid%22:%5B%22001-186828%22%5D%22%7D>

³¹ Dilara Kantaş, “Spor Tahkim Mahkemesine İnsan Hakları Çerçevesinden Eleştirel Bir Bakış, **İstanbul SHD, İstanbul Spor Hukuku Dergisi**, Cilt.2, Sayı:1, 2020, s. 116-117.

³² <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

organizasyonlarında *ad hoc* yargılama yapmakta, sınırlı bazı spor organlarına danışma kararları vermektedir.³³

CAS tarafından ilk derece yargılamasında verilen kararlar gizli kalmaktadır meğerki taraflar kararların yayımlanması için açık rızalarını vermemiş olsun. Temyiz yargılaması sonucu verilen karar ise CAS tarafından açıklanabilmektedir.³⁴

FIFA Statüsü madde 56'da Tahkim hususu düzenlenmiştir. Bağımsız Spor Tahkim Mahkemesi CAS'ın; FIFA, federasyonlar, konfederasyonlar, ligler, kulüpler, oyuncular, resmi yetkililer, futbol menajerleri ve aracılar arasındaki anlaşmazlıkları çözmeye yetkili olduğu ve CAS'ın Sporla İlgili Tahkim Kodu'nun³⁵ yargılamaya uygulanacağı, CAS'ın öncelikli olarak FIFA'nın hükümlerini ek olarak da İsviçre Hukuku'nu uygulayacağı belirtilmiştir.³⁶

CAS yargılamasında başvuru ehliyetine sahip olabilmek için somut, meşru ve kişiye özgü bir menfaatin bulunması gerekmektedir, “teorik ve dolaylı menfaatler” korunmayacaktır. Ayrıca menfaatin hem başvuru anında hem de karar anında mevcut olması gerekmektedir.³⁷

FIFA'nın transferi hakkında karar verdiği durumlarda sporcu çocuk CAS yargılamasında başvuru ehliyetini haizdir. Çocuğun transferiyle ilgili kararlarda çocuğun ilgili kulübe tescilinin gerçekleşmeyeceği ve belki de 18 yaşına gelene dek çocuğun başka kulübe de tescil olamayacağı göz önüne alınırsa, çocuğun korunmaya değer bir menfaatinin, olayla somut bir ilgisinin var olduğu kolaylıkla söylenebileceğinden çocuk futbolcu başvuru ehliyetine sahip olacaktır.³⁸

³³ Recep Gülşen, **Spor Hukuku Genel Esaslar**, 1. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 80; Ferhat Uslu, **Spor Hukuku Dersleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 216.

³⁴ Recep Gülşen, **Spor Hukuku Genel Esaslar**, s. 82.

³⁵ Code of Sports-related Arbitration, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_Code_2021__EN_.pdf.

³⁶ FIFA Statutes, May 2022 Edition, Article 56.

³⁷ *Arbitration CAS 2016/A/4903 Club Atlético Vélez Sarsfield v. The Football Association Ltd., Manchester City FC & Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 16 April 2018, para. 79.

³⁸ *Arbitration CAS 2013/A/3140 A.v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 10 October

Çocuk sporcunun transferine ilişkin idari kararlar FIFA tarafından alındığından dava CAS'a götürüldüğünde FIFA'nın üyeleri olan ülke federasyonlarının ya da spor kulüplerinin davada taraf olarak gösterilmesine gerek olmayacaktır.³⁹ Neticede federasyonlar ve kulüpler FIFA'nın kurallarına uymakla yükümlüdürler.

Ancak kulüpler taraf olmak istediklerinde, kulüplerin korunmaya değer bir menfaatinin ihlal edilip edilmediğini ya da belirli bir seviyeyi aşan derecede durumdan etkilenip etkilenmediğini ve dolayısıyla başvuru ehliyetinin olup olmadığını saptamak daha zor olacaktır. Örneğin; CAS'ın Panel'i 2016/A/4903 sayılı kararında, çocuk sporcuyu kendilerinin yetiştirdiğini ve bu sebeple iş sözleşmesine taraf olacak yaşa geldiğinde kendilerinin çocuk sporcu ile sözleşme imzalama beklentisi içerisinde olduğunu belirten Vélez Sarsfield Kulübü'nün taraf sıfatına sahip olup olamayacağına ilişkin -pek çok hususun değerlendirilmesini gerektirdiğinden bir tarafın meşru menfaatinin olup olmadığına karar vermenin zor olduğunu belirterek, gerekli görülürse daha sonra değerlendirileceği şerhini düşerek⁴⁰ karar vermekten kaçınmıştır.

CAS'ın gerek olağan tahkim usulü gerekse temyiz tahkim usulünde verdiği kararlara karşı İsviçre Federal Mahkemesi'nde iptal davası açılabilir.⁴¹ CAS'ın Prosedürel Kurallara İlişkin Kodu R46'ya göre,⁴² CAS kararlarına karşı kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde İsviçre Federal Mahkemesi'ne başvurulabilecektir. CAS kararlarının tanınmasında ve tenfizinde ise "Tahkim Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin New York Sözleşmesi" uygulanmaktadır.

2013, s. 8.4.; *Arbitration CAS 2011/A/2354 E.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 24 August 2011, para. 12,13.*

³⁹ *Arbitration CAS 2013/A/3140 A.v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 10 October 2013, para. 8.12,8.13.*

⁴⁰ *Arbitration CAS 2016/A/4903 Club Atlético Vélez Sarsfield v. The Football Association Ltd., Manchester City FC & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 16 April 2018, para 14, 32, 77, 81-82.*; Manchester City ve İngiltere Futbol Federasyonu Arjantinli kulübün davaya ilişkin somut bir menfaatinin bulunmadığını çünkü kulübün halihazırdaki konumunun olaydan etkilenmediğini, kulübün yalnızca geleceğe dair bir beklentisinin mevcut olduğunu iddia etmiştir. (CAS 2016/A/4903, para. 53.)

⁴¹ Nuray Ekşi, **Spor Tahkim Hukuku**, s. 114.

⁴² Code: Procedural Rules, <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>.

Çalışmaya ilişkin kavramlar ve kuruluşlardan böylelikle bahsedildikten sonra FIFA'nın çocuklara ilişkin uluslararası transfer yasağı koymasının sebeplerini incelemek, böylelikle yasağın çocuk haklarına uygunluğunun değerlendirilmesi daha gerçekçi zeminde yapılmış olacağından, gerekmektedir.

B. ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞINA GÖTÜREN YOL: FUTBOL KAÇAKÇILIĞI, ÇOCUK SÖMÜRÜSÜ VE KULÜPLERİN YARARI

Futbol alanında RSTP'ye uygun şekilde gerçekleştirilen düzenli göçler mevcut olduğu gibi;⁴³ hukuki düzenlemelerin hilafına yapılan düzensiz göçler de mevcuttur. Düzensiz göçler; hukuki mercilerin izni olmaksızın ülkeye giriş yaparak, hukuki mercilere karşı gelerek (örneğin vize süresi bitmesine rağmen ilgili ülkede kalmaya devam ederek), göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi şekillerde gerçekleştirilebilir.⁴⁴ FIFA'nın kurallarına aykırı şekilde gerçekleştirilen göçler de düzensiz göç kabul edilebilecektir. Futbol sebebiyle kıtalar arasında gerçekleştirilen göçlerde varış ülkesinin seçiminde kolonyal dönemdeki bağların etken olduğunu söylemek mümkündür. Kolonyal dönemde kolonyalist ülkeyle kurulan kültürel bağlar futbolla bağlantılı göçlerde de ülke tercihinde rol oynamaktadır.⁴⁵

Erken Kolonyal Dönemde Batı Avrupa Ülkeleri hammadde, doğal kaynaklar ve ucuz iş gücü için dünyanın geri kalanındaki geniş bir alanda sömürgecilik faaliyetleri gerçekleştirmekteydi. İş gücü alanındaki sömürünün bir tezahürü de futboldaydı. Örneğin; 1930'lardan itibaren Kuzey Afrika ülkelerinden Fransa'ya futbolcuların getirildiği görülmektedir, bu futbolcular kendilerine verilen vatandaşlıkla milli

⁴³ James Esson, "Escape to victory: Development, youth entrepreneurship and the migration of Ghanaian footballers," *Geoforum*, C. 64, 2015, s. 47.

⁴⁴ Khalid Koser, "Dimensions and Dynamics of Irregular Migration," *Population, Space and Place: Special Issue: Researching Illegality in Labour Migration: Concepts, Ethics and Policy Nexus*, C.16, No: 3, 2010, s. 183 atfıyla: Global Commission on International Migration (GCIM), Migration in an Interconnected World: New Directions for Action, (çevrimiçi), <https://www.refworld.org/docid/435f81814.html>, Geneva, 2005.

⁴⁵ Ini-Obong Nkang, Football Trafficking: A Socio-Legal Study on the Trade of African Football Minors, *PhD*, Nottingham Trent University, 2021, ProQuest Dissertations Publishing, <https://www.proquest.com/docview/2620539588?fromopenview=true&pq-origsite=gscholar>, s. 73. atfıyla: Matthew Taylor, "Global players? Football, migration and globalization, c.1930-2000," *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 2006, s.30.

takımlarda da yer almıştır.⁴⁶ Postkolonyal Dönemde ise siyasi istikrarsızlıktan kaçan Afrikalıların beyin göçünü / iş gücü göçünü devam ettirdiği görülmektedir.⁴⁷ Neokolonyalizm Döneminde de Batı Avrupalı devletlerin eski kolonyal bağlantılarını Afrikalı iş gücünü sömürmek için kullanmaya devam ettiği görülmektedir.⁴⁸ Sepp Blatter, 2003 yılında dönemin FIFA Başkanı olarak durumu “*Avrupa’nın prestijli kulüpleri miras ve kültürü zerre umursamayan neokolonyalistler olarak, en yetenekli çocuklarını çalarak, gelişmekte olan dünyayı ekonomik ve sosyal olarak sömürüye devam ettikçe futbolun açgözlülük oyununa dönüşmesinin kaçınılmaz olacağı*” şeklinde ifade etmiştir.⁴⁹ Afrikalı Futbolcular meta olarak görüldüğünden ortadaki durumun köle ticaretinden bir farkının kalmadığı söylenebilir.

Bunun yanında, Afrikalı futbolcuların futbol sebebiyle göç etmesinin yegane sebebinin neokolonyal bağlar ya da menajerler tarafından kandırılmaları olamayacağını öne süren⁵⁰ hatta bu ilişkilendirmenin göçün diğer sebeplerinin saptanmasını engellediğini iddia eden görüşler de mevcuttur.⁵¹ Neticede Afrikalı futbolcular Yunanistan, Malta, Türkiye, Romanya, Rusya, Ukrayna gibi kolonyal bağlarının bulunmadığı ülkelere de göç etmektedirler.⁵² James Esson, Afrikalı genç futbolcuların göç etmeye çalıştıklarını çünkü toplumdaki hiyerarşik sosyal tabakalar arasında gerçekleştirebilecek statü değişikliği fırsatına sahip olmak istediklerini ileri sürmektedir.⁵³ Futbolcuları etkileme potansiyeline sahip diğer unsurları da gözetmesi bakımından bu görüşün göçün farklı yönlerini aydınlatmada fayda sağlayabileceği ifade edilebilir.

⁴⁶ Paul Darby, “African Football Labour Migration to Portugal: Colonial and Neo-Colonial Resource,” **Soccer & Society**, Cilt.8, Sayı:4, 2007, s. 497.

⁴⁷ Paul Darby, “Gains versus Drains: Football Academies and the Export of Highly Skilled Football Labor,” **Brown Journal of World Affairs**, C.18, No:2, 2011, s. 266.

⁴⁸ Nkang, **Football Trafficking**, s. 79 aracılığıyla: Raffaele Poli, “The migrations of African football players to Europe: Human trafficking and neo-colonialism in question,” 2010, presented at the **Football for Development Conference**, Vienna, Austria.

⁴⁹ Çeviri tarafımıza aittir. <https://www.theguardian.com/football/2003/dec/18/newsstory.sport8>.

⁵⁰ James H. N. Esson, “A body and a dream: West African youth, mobility and football trafficking,” **Yayımlanmamış doktora tezi, University College London (UCL)**, 2012, s. 5.

⁵¹ James H. N. Esson, **A.e.**, s. 17.

⁵² James H. N. Esson, **A.e.**, s. 16.

⁵³ James H. N. Esson, **A.e.**, s. 5.

1980'lerin sonu 1990'ların başında Afrika ülkeleri takımlarının futbolda ciddi başarılar elde etmesi Afrika'nın transfer merkezi olmasını daha da tetiklemiştir.⁵⁴ Günümüzde de Afrika ülkelerinden, bilhassa Avrupa'ya futbol sebebiyle göç akını devam etmektedir. Konu hakkında çalışmalar yapan organizasyonlardan Culture Foot Solidaire Group'un (CFS) başkanı Jean-Claude Mbvoumin, 2013 yılında 15.000 çocuk futbolcunun Afrika'dan asılsız beyanlar verilerek çıkarıldığını tahmin ettiklerini belirtmiştir.⁵⁵ Gelişen futbol endüstrisiyle bu rakam günbegün artmaktadır.

Afrika ülkelerinde futbol sosyal yaşantının önemli bir parçasıdır. Hatta bazı ülkeler için futbol bağımsızlığın ve yeni Afrikalı imajının sembolü haline gelmiştir.⁵⁶ Futbola yüklenen bu değer futbolla bireylerin arasındaki bağı kuvvetlendirmektedir. Bunun yanında futbol yalnızca ülkelerin imaj ve statü kaynağı değil bireylerin de saygınlık görme aracıdır. Sosyal anlamda futbol oynamanın getirisini Fildişili bir çocuk futbolcu şu şekilde ifade etmiştir: *"Futbol oynadım çünkü futbolda başarılı olursam, normal bir işte çalışırsam açamayacağım kapıları futbol benim için açabilir. Belirli bir statüye geldikten sonra insanlar istediklerini söyleseler de paranın yönettiği bir dünyada yaşıyoruz. Michael Jordan ve Tiger Woods'a bakın, para onların siyahi oldukları fikrini ortadan kaldırıverdi. Onları beyaz yapmadı ama öyle çok para kazandılar ki saygı duyulur hale geldiler."*⁵⁷

Futbola yönelişte temel etkenlerden bir diğeri ülkelerin ekonomik durumudur. Ülkelerin politik istikrarsızlıkları göç için itici bir faktör olurken,⁵⁸ futbolcular yeteneklerini sergileyebilmek ve geçimlerini iyi şekilde sağlayabilmek adına başkaca

⁵⁴ Christian Ungruhe, James Esson, "A Social Negotiation of Hope: Male West African Youth, 'Waithood' and the Pursuit of Social Becoming through Football," **Boyhood Studies**, C.10, Sayı:1, 2017, doi: 10.3167/bhs.2017.100103, s. 29.

⁵⁵ Iwebunor Okwechime, Olumide A. Adetiloye, "In Search Of Greener Pitches: African Footballers and Labor Market Migration in European Football," **World Review of Political Economy**, C.10, Sayı:3, Sonbahar 2019, s. 396. ; Afrikalı futbolcuları göçe yönlendiren sebepler hakkında daha geniş bilgi için ayrıca bkz: Nkang, **Football Trafficking**, s. 80-93. ; Uluslararası transfer piyasasına giren Afrikalı futbolcuların ortalama yaşının diğer kıtalara kıyasen epey düşük olması dünyanın her yanından kulüplerin genç Afrikalı futbolculara olan ilgisini gözler önüne sermektedir. Bkz: FIFA, Player Nationalities In The Transfer Market, April 2016, <https://digitalhub.fifa.com/m/2d129a26e2cc2806/original/xdnyi68hontm515vkvxif-pdf.pdf>, s. 10.

⁵⁶ Christian Ungruhe, James Esson, **A Social Negotiation of Hope**, s. 27.

⁵⁷ Çeviri tarafımıza aittir. James Esson, "Playing the victim? Human trafficking, African youth, and geographies of structural inequality," **Population, Space and Place**, C.26, No:6, 2020, <https://doi.org/10.1002/psp.2309>, s. 5.

⁵⁸ Okwechime, Adetiloye, **In Search Of Greener Pitches**, s. 390.

yerler aramak zorunda kaldıklarından Avrupa'daki ekonomik refah futbolcular için çekici bir güç oluşturmaktadır. Gerçekten de, Afrika ülkeleri ile Avrupa ülkelerindeki futbolcuların kazançlarının arasında dehşetli bir fark mevcuttur.⁵⁹ Futbol oynamakla elde edilebileceği umulan refah içindeki yaşamın ise bilhassa çocuklukla yetişkinlik arasındaki süreçte gençlerin hayalini süslediği görülmektedir.⁶⁰ Genç bir futbolcunun şu sözleri durumu açıklamaktadır: *“Karanlık bir odadaysanız ve bir köşeden zayıf da olsa bir ışık geliyorsa, görebilmek için ona yönelirsiniz. Biz futbolcular, menajerleri bizi karanlıktan kurtaracak ışık olarak görüyoruz. Menajerler bize Afrika'dan çıkma umudu veriyorlar.”*⁶¹ Bu bağlamda göç sorunu asıl olarak kötü yönetimin düzeltilmesi, hükümet müdahalesinin ve yolsuzluğun önlenmesi vasıtasıyla Afrika'daki imkanların düzeltilmesiyle çözülebilecektir.⁶²

Öte yandan yaşadıkları ülkeler sosyal devlet olma bakımından zayıf olduğundan ve yeterli istihdam sağlanamadığından Afrikalı erkek futbolcular ekonomik kurtuluşu *“kendilerinin girişimcisi”*⁶³ olmakta bulmaktadırlar. *“Sermayeleri kendileridir, üretici/yönetici kendileridir ve gelirlerinin kaynağı da yine kendileridir.”*⁶⁴ Futbolcuların bu bakış açısı onları transfer pazarında alınıp satılan takas edilen bir “emtia” olarak nitelendiren görüşle de⁶⁵ örtüşmektedir.

Futbola duyulan büyük ilgiyle birlikte; futbolculara ücretlerin ödenmemesi, ödenen ücretlerin düşük olması, koçların rüşvet alması, tıbbi bakımın yeterli seviyede sağlanmaması, futbolcuların kendilerini beslemek ve ekipmanlarını sağlama konusunda dahi zorluk çekmeleri, tesislere ulaşım konusundaki güçlükler gibi pek çok sebep Avrupa kulüplerine göçü tetiklemektedir.⁶⁶ Ekonomik kaygılar bir yana,

⁵⁹ Okwechime, Adetiloye, *In Search Of Greener Pitches*, s. 388-389.

⁶⁰ Ungruhe, Esson, *A Social Negotiation of Hope*, s.23.

⁶¹ Çeviri tarafımıza aittir. Interview with Yusuf (Nigerian) 20 February 2011-Accra. James Esson, “Better Off at Home? Rethinking Responses to Trafficked West African Footballers in Europe,” *Journal of Ethnic and Migration Studies*, C.41, No:3, <http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.2014.927733>, 2015, s. 525.

⁶² Paul Darby, Gerard Akindes, Matthew Kirwin, “Football Academies and the Migration of African Football Labor to Europe,” *Journal of Sport & Social Issues*, C.31, No:2, May 2007, s. 158.

⁶³ James H. N. Esson, *A body and a dream*, s.85.

⁶⁴ James Esson, *Playing the victim?*, s. 90 atfıyla: M. Foucault, *The birth of biopolitics: Lectures at the Collège de France, 1978-1979*, UK: Palgrave Macmillan, 2008.

⁶⁵ James H. N. Esson, *A body and a dream*, s. 21.

⁶⁶ Ungruhe, Esson, *A Social Negotiation of Hope*, s. 30.

futbolcular ülkelerindeki futbol sistemi sebebiyle de göç etmeye itilmektedirler. Kamerunlu bir futbolcu bu hususu şu şekilde dile getirmiştir: *“Futbol çıkış yoludur. Herkes futbol oynamak istiyor ancak Kamerun’da iyi bir futbol yapılanmamız yok, haliyle iyi bir statüde de oynasan ayrılmak istiyorsun. Ayrılmak ve Avrupa’da yaşamak istiyorsun. Bu çok önemli.”*⁶⁷

Tüm bu şartlar altında, gençlerin şehirlerde kendilerine sunulan kısıtlı imkanları geliştirmek ve ülkelerini kalkındırmak adına kullanmaya çalışmak yerine bu imkanları ülkeden ayrılmak için somut olanaklar bulmak amacıyla değerlendirdikleri görülmektedir.⁶⁸ Tüm bu durum insan kaçakçılığının alt kavramı olarak “futbol kaçakçılığı” kavramının oluşmasına sebebiyet vermiştir. Güvenlik açığı, zorlama, tehdit, dolandırıcılık, istismar gibi yöntemlerle, ekonomik fayda sağlamak adına futbolcuların bir ülkeden başka ülkeye götürülmesine -ki bu durumda nadiren de olsa gerçekten futbolcular kulüplerle görüştürülür ve ağır şartlara sahip anlaşmalar imzalayabilirler- “futbolda kaçakçılık (trafficking in football)”⁶⁹ denilirken; daha yaygın olarak görülen futbolcuyu sömüren ve beklediği faydayı elde eden aracının futbolcuyu götürdüğü yabancı ülkede terk etmesi durumuna ise “futbol yoluyla kaçakçılık (trafficking through football)”⁷⁰ denilmektedir. İki kavram da futbol kaçakçılığının (football trafficking) görünüş biçimleridir.⁷¹

Çocuklar futbol kaçakçılığı sırasında cinsel, ekonomik ve daha pek çok başka yönden sömürülmekte ve zarar görmektedir. Zor şartlarda antrenman yapan çocukların kaliteli bir spor ayakkabı ve spor kıyafeti sağlayan menajere / menajer olduğunu iddia

⁶⁷ Çeviri tarafımıza aittir. Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 72-73.

⁶⁸ AbdouMalıq Simone, “Urban Circulation and the Everyday Politics of African Urban Youth: The Case of Douala, Cameroon,” **International Journal of Urban and Regional Research**, C.29, No:3, Eylül 2005, s. 524.

⁶⁹ James Esson, **Playing the victim?**, s.1 atfiyla: <https://www.bbc.com/news/world-africa-33595804>.; James Esson, **Better Off at Home?**, s. 516 atfiyla: R. Poli, “The Migrations of African Football Players to Europe: Human Trafficking and Neo-colonialism in Question,” **Football for Development**, Vienna.

⁷⁰ James Esson, **Playing the victim?**, s.1 atfiyla: <https://www.theguardian.com/global-development/2018/may/16/football-broken-dreams-african-teenagers-sold-premier-league-lie-nepal>.; James Esson, **Better Off at Home?**, s. 516 atfiyla: R. Poli, “The Migrations of African Football Players to Europe: Human Trafficking and Neo-colonialism in Question,” **Football for Development**, Vienna.

⁷¹ James Esson, **Playing the victim?**, s. 1; James Esson, **Better Off at Home?**, s. 516 atfiyla: R. Poli, “The Migrations of African Football Players to Europe: Human Trafficking and Neo-colonialism in Question,” **Football for Development**, Vienna.

eden kişiye güvenmesi işten bile değildir.⁷² Bunun yanında futbol kaçakçılığını gerçekleştirenler ise bunun bir iş olduğunu ve çocukları kastederek “iyi mal” getirmelerinin elzem olduğunu ifade etmektedirler.⁷³ Bu şartlar altında çocuk futbolcular korumasız durumdadırlar ve zarar görmeye ciddi anlamda açıktırlar.

Çocuk futbolcuların yabancı ülkelerdeki denemelere katılabilmeleri adına aileler menajerlere tüm maddi imkanlarını zorlayarak ödemeler yapmakta ancak dolandırılmakta, (Öyle ki mal varlığının büyük kısmını bu sebeple kaybeden ailelerin yanında⁷⁴, çocuk futbolcunun denemeye gidebilmesi için para bulabilmek adına bir ailenin daha küçük çocuğunu, sonradan geri alma ümidiyle, sattığı dahi bildirilmektedir.⁷⁵) götürüldükleri ülkede sokakta ya da bir otel odasında menajerleri tarafından terk edilen çocuk futbolcular dünyanın bilmedikleri bir yerinde beş parasız, yapayalnız bırakılmakta,⁷⁶ bazı futbolcular dolandırılma hadisesinden ötürü ailelerinden utanarak ülkelerine geri dönememekte,⁷⁷ dönmek isteseler de parasız kaldıklarından bu hususta zorlanmaktadırlar.

Bu noktada değinmek gerekir ki, bahse konu çocuk futbolcuların her birinin olağanüstü yeteneklere sahip olması, sayının fazlalığı gözetildiğinde, pek olağan gözükmemektedir. Çocuk futbolcuların bir kısmının konuya bakış açılarının ise çok sağlıklı ve gerçekçi olduğu söylenemeyebilir. Çok üst düzeylerde futbol oynadıklarına ikna edilerek Avrupa’ya getirilip terk edilen çocuk futbolcuların bir kısmının azimleriyle tutarlı olmayan bir özgüvene sahip olduğu görülmektedir.⁷⁸ Yine de bu

⁷² Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 21.

⁷³ Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 108.

⁷⁴ Children before players: Protecting and realising children’s rights: A guide for professional football clubs, Haz. James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, Serhat Yılmaz, Mark Hann, Jenny Jiye Lee, (çevrimiçi), <https://www.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2020/08/Children-before-Players-Guide.pdf>, s. 16.

⁷⁵ Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 56.

⁷⁶ James Esson, **Better Off at Home?**, s. 519-520.; Yetişkin futbolcular da aynı durumla karşılaşabilmektedir. Bkz: <https://fifpro.org/en/supporting-players/conditions-of-employment/the-transfer-of-players/players-had-to-live-like-beggars-after-being-scammed-by-fake-agents/>.

⁷⁷ James Esson, **Better Off at Home?**, s.521.

⁷⁸ “*They are young, uneducated and poor,*” Oliveira said. *‘Most have never played professional football, and probably don’t have the quality to be a professional.’* Bkz: <https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/human-trafficking/portuguese-player-union-is-fighting-back-against-trafficking/>

futbolcuların geri dönmek istemedikleri hatta *Avrupa’da oynamak için kendilerini öldürebileceklerini çünkü geri dönmek istemediklerini* söyledikleri görülmektedir.⁷⁹

Bir şekilde denemeye girebilen ve kabul edilen futbolcular ise kulüpler tarafından ekonomik ve fiziksel olarak istismar edilmektedirler. Çocuklara “kölelik sözleşmesi” olarak nitelenebilecek sözleşmeler imzalatılmakta, çocuklar genelde yalnızca giderleri karşılanarak kendilerine ücret ödenmeden çalıştırılmakta, çocuklara ücret ödenirse de menajerler ücretten normalden fazla pay almaktadır.⁸⁰ Avrupalı kulüpler giderlerini minimize edip en az ücretle en yüksek faydayı sağlamaya çalıştığından Afrikalı oyunculara yönelmekte, bu durum da aynı şekilde göçü beslemektedir.⁸¹ Bilhassa Avrupalı kulüpler ile menajerler çocukları sömürerek menfaatler elde etmektedirler.

Çocuklar futbol kaçakçılığı sırasında cinsel sömürüye de maruz kalmaktadırlar.⁸² Futbol sebebiyle başka ülkeye giden çocuk futbolcunun cinsel istismara uğradığı,⁸³ bir başkasının menajeri tarafından cinsel istismara uğradığı ve yaşadığı yerdeki dedikodular sebebiyle toplumsal baskıya maruz kaldığı, dışlanarak kimseden yardım alamadığı, kendisini istismar eden menajerinden başka gidecek kimsesi olmadığından bir futbol kulübüne katılabilmek ümidiyle onunla birlikte Avrupa’ya gitmeyi kabul ettiği, orada menajeri tarafından başkalarıyla da ilişkiye girmeye zorlandığı ve reddedince menajerin onu Londra’da terk ettiği⁸⁴ vakalar bildirilmektedir. Tüm vakaların ne kadarlık bir kısmının anlatılabildiği veya saptanabildiği muammadır. Başka kaç çocuğun benzer kaderi paylaştığı bilinmemektedir, saptanabilen vakalar olayın vehametini ortaya koymaktadır.

Bunun yanında, futbolu kullanarak e-mail yoluyla umut tacirliği yapıldığı, çocuklara Avrupa’daki büyük kulüplere deneme için götürülebilecek kadar iyi oyuncu

⁷⁹ Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 340.

⁸⁰ Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 83-84.

⁸¹ Okwechime, Adetiloye, **In Search Of Greener Pitches**, s. 391.

⁸² The Sale and Sexual Exploitation of Children: Sport and Sporting Events, Miscellanea , 2020, (çevrimiçi), <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Post-Consultation-Brief-Sale-Sexual-Exploitation-of-Children-Sport.pdf> , s. 1. atfıyla: D. Rozga, Presentation made at the Consultation on the Mandate of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material, 24-25 September 2019, Florence.

⁸³ Bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=r46cYol3lwY> Bu olayda mağdur yıllar süren terapilerden sonra yaşananları açıklayabilmiştir.

⁸⁴ Ed Hawkins, **The Lost Boys**, s. 18-34.

olduklarını belirten mailler atılarak onlardan masraflar için para talep edildiği ve çocuklar ile ailelerinin dolandırıldıkları⁸⁵ pek çok vaka da mevcuttur.

Avrupalı prestijli kulüpler fayda sağlasa da, durumun Afrika ülkelerindeki futbolun gelişimini olumsuz etkilediği görülmektedir. Afrikalı futbolcuların adeta vitrine konduğu ve yeteneklerini Avrupalı kulüplere ve menajerlere sergiledikleri platformlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu oluşumların amacı çocukların yetiştirilmesi ya da bu çocuklara sponsor bulmak olmayıp “*Afrikalı yetenekli futbolcu havuzu*”⁸⁶ oluşturarak iş gücü göçünü beslemektir. Bir noktadan sonra Afrikalı kulüplerin pek çoğu Avrupalı büyük kulüpler için oyuncu sağlamayı amaç edinen kulüplere dönüşmüştür. Bu durum da ülkedeki liglerde oynayan oyuncuların seviyesinin düşmesine sebebiyet vererek Afrika futboluna zarar vermektedir.⁸⁷ Öte yandan oyuncu yetiştirme çabası içerisinde olan küçük Avrupalı kulüplerin de tüm bu göçten olumsuz etkilendiği muhakkaktır.

C. ULUSLARARASI TRANSFER YASAĞININ OLUŞMASINDA HUKUKİ SÜREÇ

Çocukların transferine ilişkin uzun yıllardır incelemeler yapılmakta, konuya dikkat çekilmektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği 1999’da yayınladığı raporunda “*Afrikalı futbolcuların modern köleliği tehlikesinden*” bahsederek konuyu gündeme taşımaya çalışmıştır. 2007 yılında Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan Beyaz Kitap’ın (White Paper on Sport) işaret ettiği konulardan biri de yine bu husustur.⁸⁸ 2008 yılında UEFA Başkanı Michel Platini *12-13 yaşındaki çocukların yaşadıkları çevreden ve kültürden koparılıp para kazanacakları bir sektöre katılmaları hakkındaki endişelerini* dile getirmiştir.⁸⁹ Futbolcuların temsilcileri ve sporcular çocukların haklarını da kapsar şekilde sistemde değişiklik taleplerini iletmiştir. Dünya Oyuncular Birliği (The World Players

⁸⁵ Ed Hawkins, *The Lost Boys*, s. 55.

⁸⁶ Okwechime, Adetiloye, *In Search Of Greener Pitches*, s. 397.

⁸⁷ Okwechime, Adetiloye, *A.e.*, s. 397.-398.

⁸⁸ James H. N. Esson, *A body and a dream*, s. 30.; Nuray Ekşi, *Spor Tahkim Hukuku*, s. 57.

⁸⁹ <https://www.uefa.com/insideuefa/stakeholders/news/01d4-0f84ed677b40-734ed64ce29a-1000--platini-urges-ministers-to-act-for-sport/>

Association - WPA) bu bağlamda 2017 yılında Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi'ni kabul etmiştir.⁹⁰

Çocukların uğradıkları istismar ve kötü muamelenin durdurulması amacıyla⁹¹ ulusal ve uluslararası spor federasyonlarınca tedbirler alınması gereği hasıl olmuştur. Mart 2001'de Avrupa Komisyonu, FIFA ve UEFA arasındaki anlaşmayla belirlenen prensipler, endişe verici boyuttaki istismar ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin düzenlemelerin RSTP'ye eklenmesine zemin hazırlamıştır.⁹² 2001 yılında konan ve 2005, 2009, 2016, 2020 yıllarında yeniden düzenlenen⁹³ transfer yasağına ilişkin hükümlerin yanı sıra çocuk istismarını engellemeye yönelik olarak *Menajerlere İlişkin Yönetmelik* gibi (Regulations on Working with Intermediaries - RWI) düzenlemeler de yapılmıştır.⁹⁴ 2013-2017 yılları arasındaki transferlerde menajerle çalışma oranının en yüksek olduğu yaş aralığı 18 yaş altı olduğundan⁹⁵ böyle bir düzenlemenin de çocukların korunması açısından önemli olduğu açıktır.

FIFA; pek tabii çocuğun uluslararası transferinin gerçekleştirildiği ve bu transferin çocuğa olumsuz etkisinin olmadığı durumların da var olduğunu ancak bunların istisna teşkil ettiğini, 18 yaşından küçüklerin uluslararası transferinin normal şartlar altında çocuğa negatif etkileri olduğunu ve aslında ilgili kuralların pek çoğu yurt dışında profesyonel olarak başarılı olmayacak seviyede olan ciddi sayıdaki çocuğu koruduğunu, başarılı olabilecek pek az sayıda futbolcunun haklarının yanında

⁹⁰ Serhat Yılmaz, James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, "Children's rights and the regulations on the transfer of young players in football," **International Review for the Sociology of Sport**, C.55, No:1, 2020, s. 116.

⁹¹ FIFA, Circular no. 769, 24 August 2001,

<https://digitalhub.fifa.com/m/52905820e6b2bd01/original/dml3hvtpgzmjkb5hixd-pdf.pdf>, s. 1.

⁹² *Arbitration CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 6 March 2009, s. 3. ; Bu çalışmaya futbol konfederasyonları, federasyonlar, kulüpler ve Uluslararası Futbolcular Birliği (FIFPro) da katkı sağlamıştır. *Arbitration CAS 2020/A/7503 N.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 25 March 2021, para 83.

⁹³ <https://www.fifa.com/legal/media-releases/fifa-publishes-its-guide-to-submitting-a-minor-application> ; FIFA'nın konu hakkındaki bazı sirkülerleri: Circular no. 769, 801, 1190, 1206, 1209, 1268, 1327, 1468, 1542, 1576, 1587, 1635, 1706, 1709, 1743, 1763, 1787, 1788.

⁹⁴ Serhat Yılmaz, James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, **Children's rights and the regulations on the transfer of young players in football**, s. 116.

⁹⁵ <https://digitalhub.fifa.com/m/8484ca73e93bcde8/original/evtcspxhxl9pqov1dfyz-pdf.pdf>; Menajerlerle ilgili düzenlemeler ve düzenlemelerin değerlendirilmesi hakkında bkz: Serhat Yılmaz, James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, **Children's rights and the regulations on the transfer of young players in football**, s. 120.

profesyonel olarak ciddi başarı sağlayamayacak olanların da düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır.⁹⁶ Buna paralel olarak, CAS'a göre de uluslararası transfer bazı istisnai durumlarda çocuğun spor kariyeri lehine de olsa her halükarda çocuğun yüksek yararına aykırı olması daha olasıdır. Çocuğun yeterli ve sağlıklı gelişimi çocuğun sportif gelişiminden daha önemlidir, dolayısıyla transfer yasağı gereklidir.⁹⁷

Ç. ÇOCUĞUN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN USULİ BOYUTU

1. Transfer Eşleştirme Sistemi (TES) ve Uluslararası Transfer Sertifikası (UTS)

FIFA Transfer Eşleştirme Sistemi (Transfer Matching System - TMS) uluslararası transferin daha hızlı, kolay ve şeffaf gerçekleştirilmesine olanak sağlayan online bir sistemdir. TES, FIFA'nın Hukuk ve Uyum Departmanı (Legal & Compliance Division) tarafından kontrol edilmektedir. Bu departman transfer piyasasını iyileştirici çalışmalar yapmak adına transfer sistemini geliştirmektedir.⁹⁸

Sistem, 2010 yılında transfer sistemine *bütünlük, denetime açıklık, yenilik* getirebilmek maksadıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bir uluslararası transferin gerçekleştirilebilmesi için TES üzerinden iki kulübün de transfere ilişkin bilgileri sisteme girmesi ve bu bilgilerin eşleşmesi gerekmektedir. Ancak bu şartın gerçekleşmesi durumunda sistem transfer için elzem olan Uluslararası Transfer Sertifikası'nı (International Transfer Certificate - ITC) düzenlemektedir. Sistemin transferlerin denetlenebilirliğini artırmasının yanında yetiştirme tazminatının hesaplanmasında da rolü bulunmaktadır.

TES; transferin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine nihai olarak karar vermediğinden, yalnızca iki tarafın sağladığı bilgilerin eşleşip eşleşmediğini kontrol ettiğinden iki taraf transfer için anlaştığında ve girilen bilgiler tutarlı olduğunda

⁹⁶ CAS 2020/A/7503 N.v. *Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, para 83.

⁹⁷ CAS 2020/A/7503, para. 88. atfıyla: CAS 2016/A/4805, para.177.

⁹⁸ <https://www.fifa.com/legal/football-regulatory/player-transfers>

bilgilerin gerçeği yansıtıp yansıtmadığına bakılmaksızın transferin gerçekleştirilebileceğini, UTS'yi elde etmenin problem teşkil etmeyeceğini söylemek mümkün olabilir. Bu durumun pratik anlamda kötü niyetli olarak kullanılmaya açık olduğu görülmektedir.⁹⁹

Futbolcuyu transfer etmek isteyen kulübün bağlı bulunduğu federasyonun, futbolcunun eski kulübünün bağlı bulunduğu federasyondan uluslararası transfer için Uluslararası Transfer Sertifikası düzenlemesini talep etmesi gerekmektedir. Futbolcunun eski kulübünün bağlı olduğu federasyon, yeni kulübün bağlı olduğu federasyona UTS'yi gönderecektir. UTS'nin gönderilmesine ilişkin futbolcuya sorumluluk yüklenmemiştir.¹⁰⁰ RSTP madde 9/1'e göre UTS'nin düzenlenmesi için herhangi bir ücret ödenmez ve UTS için herhangi bir şart koşulamaz, süre sınırı konulamaz. Aksi düzenlemeler hükümsüz olacaktır. RSTP 9/4'e göre 10 yaşın altındaki çocuk futbolcular için UTS talep edilmesi zorunluluğu yoktur. RSTP Ek 3'te TES ve UTS'ye dair hususlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Çocukların uluslararası transferinde, UTS talebinden veya ilk kayıttan önce RSTP'deki kurallara uyulduğuna dair Futbolcu Statüleri Alt Komitesi'nden onay alınması gerekmektedir. Komitenin kararını ve diğer bilgileri TES'e işlemek yeni kulübün görevidir ve işlemler transfer dönemi bitmeden yapılmalıdır.¹⁰¹ UTS'nin de en geç "yeni federasyonun transfer döneminin son gününe kadar" talep edilmesi gerekmektedir. Panel'e göre transfer dönemi içerisinde alt komiteye başvuru yapılmış olup komite cevabını transfer dönemi bittikten sonra taraflara iletse bu durumda da kayıt işlemi gerçekleştirilebilir çünkü kulüp bu geç kalışa kendisi sebep olmamıştır.¹⁰² Panel RSTP'deki düzenlemeler sebebiyle UTS talebini zamanında yapamayan kulübe sorumluluk yüklenemeyeceğine karar vermiştir.

⁹⁹ Ed Hawkins, *The Lost Boys*, s. 276.

¹⁰⁰ *Arbitration CAS 2015/A/4358 Kedah Football Association v. Adriano Pellegrino*, award of 13 May 2016, para 73-76.

¹⁰¹ *Arbitration CAS 2017/A/5063 DFB & FC Köln & Nikolas Terkelsen Nartey v. FIFA*, award of 22 May 2017 (operative part of 19 April 2017), para. 56.

¹⁰² *Arbitration CAS 2017/A/5063 DFB & FC Köln & Nikolas Terkelsen Nartey v. FIFA*, award of 22 May 2017 (operative part of 19 April 2017), para. 58-59.

UTS ve TES'e ilişkin hükümlerin uygulanıp uygulanmadığının denetiminde federasyonların da rolü bulunmaktadır. Ekvator Ginesi takımı Deportivo de Niefang Kulübü, 2 çocuk futbolcunun takımlarına transferi için Ekvator Ginesi Futbol Federasyonu aracılığıyla Kamerun Futbol Federasyonu'na talepte bulunmuştur. Kamerun Futbol Federasyonu, çocukların kendilerine kayıtlı bir kulüpte daha önce tescil edilmediğini bildirmiştir. Bunun üzerine Deportivo Kulübü çocukları doğrudan kulübe kayıt etmiştir. Bir turnuvada Deportivo ile karşılaşan Kamerunlu New Stars de Douala Kulübü durumu protesto etmiş ve konuyu Afrika Futbol Konfederasyonu'na (CAF) şikayet etmiştir. CAF çocukların kimliklerinde bir sorun olmadığını, çocukların korunmasına ilişkin hükümlere aykırılığa dair incelemenin de FIFA tarafından yapılması gerektiğini beyan ederek şikayeti sonuçlandırmıştır. Dosya CAS'a taşınmıştır.¹⁰³

FIFA; çocuklar için UTS çıkarılmamasının ve FIFA Futbolcu Statüleri Komitesi'nden onay alınmamış olmasının, çocukların kayıtlarının FIFA Transfer Eşleştirme Sistemi üzerinden yapılmamasının RSTP'nin ihlali olduğuna kanaat getirmiştir. Bunun yanında Afrika Futbol Konfederasyonu'nun küçüklerin uluslararası transferine ilişkin ihlallerin FIFA tarafından soruşturulduğu gerekçesiyle başvuru FIFA'ya yönlendirmesini de RSTP'ye ve CAF'ın tüzüğüne aykırı bulmuştur çünkü üye devletlerin küçüklerin korunmasına ilişkin FIFA kurallarını kendi mevzuatlarına entegre etme ve uygulama yükümlülükleri bulunmaktadır.¹⁰⁴ CAF'ın transferlerin FIFA mevzuatına uygun olup olmadığına dair inceleme gerçekleştirmemesi ve dosyayı doğrudan FIFA'ya göndermek istemesi yükümlülüklerini yerine getirmediğinin göstergesidir.¹⁰⁵

2. Çocuk Futbolcunun Tescili

RSTP madde 5'e göre futbolcunun amatör ya da profesyonel bir kulübe katılması ve organize futbol oynaması için kulübün bağlı olduğu federasyona tescil edilmiş

¹⁰³ *Arbitration CAS 2018/A/5751 New Stars de Douala v. Deportivo Niefang, Fédération de Football de Guinée Equatoriale (FEGUIFUT) & Confédération Africaine de Football (CAF), award of 11 January 2019, para. 5-31.*

¹⁰⁴ *CAS 2018/A/5751, para. 107-109.*

¹⁰⁵ *CAS 2018/A/5751, para. 110.*

olması gerekmektedir. Futbolcu aynı anda birden fazla kulübe kayıtlı olamaz, oyuncu bir sezon içerisinde maksimum üç kulübe kayıt olabilir. Çocuğun ilk kez tescil ediliyor olması, kendisinden UTS talep edilecek yaşta olup olmadığına bakılmaksızın, onu transfer yasağının dışında bırakmayacaktır. Öyle ki, CAS 2015/A/4312 sayılı kararında -federasyonun özel durumu hasebiyle- çocuğun transfer edildiğinin mi yoksa ilk kaydının yapıldığının mı belirlenemediğini ama ilk kayıta da aynı transfer yasağı geçerli olduğundan bu hususun değerlendirilmesine de gerek olmadığını ifade etmiştir.¹⁰⁶

3. Akademilerin ve Federasyonların Sorumlulukları: Çocukların Tescil Edilmesi ve Bildirilmesi

RSTP madde 19bis'te akademilerin ve federasyonların sorumlulukları düzenlenmiştir.

“Madde 19bis - Küçüklerin Akademilere Tescili ve Bildirilmesi¹⁰⁷

1. Hukuki, ekonomik ya da fiili olarak kendisiyle bağlantılı akademi işleten kulüpler, akademiye katılan tüm çocuk futbolcuları, akademinin faaliyet gösterdiği bölgedeki Federasyona bildirmek zorundadırlar.
2. Bir kulübe hukuki, ekonomik ya da fiili olarak bağlı bulunmayan tüm akademilerin aşağıdakileri sağladığından her Federasyon emin olmak zorundadır:
 - a) İlgili ulusal şampiyonalara katılan bir kulüp işletmek; tüm futbolcuları akademinin faaliyet gösterdiği yerdeki federasyona bildirmek ya da doğrudan kulübe tescil ettirmek ya da
 - b) Akademinin faaliyet gösterdiği bölgedeki Federasyona, akademiye eğitim maksadıyla katılan bütün çocuk futbolcuları bildirmek.
3. Her federasyon, kulüpler ve akademiler tarafından kendisine bildirilen çocuk futbolcuların isimlerini ve doğum tarihlerini içeren bir sicil kaydı tutacaktır.
4. Raporlama aracılığıyla, akademiler ve futbolcular FIFA Statülerine uygun şekilde futbol oynayacaklarını, organize futbolun etik kurallarına saygı duyacaklarını ve bu kuralları destekleyeceklerini garanti ederler.
5. Bu hükmün herhangi bir şekilde ihlalinde FIFA Disiplin Kodu uyarınca Disiplin Komitesi'nce yaptırım uygulanacaktır.

¹⁰⁶ *Arbitration CAS 2015/A/4312, para. 73.*

¹⁰⁷ Çeviri tarafımıza aittir.

6. Madde 19 bildirimde bulunulması istenen ülkenin vatandaşı olmayan tüm çocuk futbolculara da uygulanacaktır.”

Hukuki, ekonomik ya da fiili olarak kendisiyle bağlantılı akademi¹⁰⁸ işleten kulüplerin akademiye katılan çocuk futbolcuları ilgili federasyona bildirme yükümlülüğü bulunmakta; federasyonların ise bir kulüple hukuki, ekonomik ya da fiili olarak bağı bulunmayan akademilerin tüm futbolcuları federasyona bildirdiğinden / bir kulübe tescil ettirdiğinden ya da akademilerin kendilerine eğitim maksadıyla katılan bütün çocuk futbolcuları bildirdiğinden emin olması gerekmektedir. Ayrıca her federasyon, kulüpler ve akademiler tarafından kendisine bildirilen çocuk futbolcuların isimlerini ve doğum tarihlerini içeren bir sicil kaydı tutacaktır.

FIFA bilhassa 2010 yılında çocukların transferiyle ilgili önemli değişiklikler yapmış ve görüldüğü üzere akademilere daha fazla sorumluluklar yüklemiştir.¹⁰⁹ Akademilerin futbolda yaşanan göçteki ana aktör olduğuna ve akademilerin denetlenmesinde federasyonların görevinin büyük olduğuna dikkat çekilmektedir.¹¹⁰

FIFA tarafından kulüplere ve akademilere sorumluluklarını ve RSTP’yi ihlal ettikleri gerekçesiyle ciddi cezalar verildiği görülmektedir.

CAS 2014/A/3793 sayılı davasında, 2005-2012 yılları arasında farklı ülkelerden 31 çocuk futbolcunun FC Barcelona’ya uluslararası transferi veya ilk tescili gerçekleştirilirken RSTP’nin ihlal edildiğini kabul etmiş, FCB’ye iki transfer sezonu boyunca verilen transfer yasağı cezasını onamıştır.¹¹¹

Bu cezaya götüren sürecin 2013 yılında FIFA’nın 31 çocuk futbolcu hakkındaki UTS dahil belgeleri İspanya Futbol Federasyonu’ndan (RFEF) ve FCB’den talep etmesiyle başladığı söylenebilir. RFEF oyunculara dair belgelerin pek çoğunun

¹⁰⁸ Akademi, ana ve uzun vadeli amacı eğitim tesisleri ve altyapı aracılığıyla uzun vadeli eğitim vererek oyuncu yetiştirmek olan organizasyon ya da bağımsız tüzel kişi. Futbol eğitim merkezleri, futbol kampları, futbol okulları gibi. Bkz: Regulations on the Status and Transfer of Players, July 2022 Edition, Definitions, FIFA, <https://digitalhub.fifa.com/m/cb37201b05fe8f7/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-July-2022-edition.pdf>.

¹⁰⁹ Okwechime, Adetiloye, *In Search Of Greener Pitches*, s. 395.

¹¹⁰ Paul Darby, Gerard Akindes, Matthew Kirwin, *Football Academies and the Migration of African Football Labor to Europe*, s. 157.

¹¹¹ *Arbitration CAS 2014/A/3793 Fútbol Club Barcelona v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 24 April 2015 (operative part of 30 December 2014).

kendisinde bulunmadığını, oyuncuların kendisinde kayıtlı olmadığını iletmiştir. FIFA Disiplin Komitesi inceleme başlatmış ve RSTP'nin 5/1, 9/1, 19/1, 19/3, 19/4, 19bis/1 maddeleri ile 2. ve 3. eklerinde yer alan hükümleri ihlal ettiğinden FCB'nin cezalandırılmasına karar vermiştir.¹¹² Karar hakkında FIFA Temyiz Komitesi'nden de olumlu sonuç alamayan kulüp kararı CAS'a taşımıştır.

FCB; İspanya Anayasası'na göre İspanya'da Özerk Bölgelerin bulunduğunu, ulusal spor federasyonları ile özerk bölgelerdeki federasyonların koordine şekilde çalıştıklarını, bölgesel federasyonların ilgili özerk bölgede yetkili olduğunu, lisanslar ve kayıtlarla ilgili işlemlerin bu bölgesel federasyonlar aracılığıyla yapıldığını ve yalnızca ulusal seviyede müsabakalara katılan futbolcuların lisansının RFEF'ten alındığını, işleyişten FIFA'nın da haberdar olduğunu ve bu zamana dek herhangi bir itirazda bulunmadığını, sistem böyle işlediği için lisans ve tescil işlemleri için RFEF'e değil, bölgesel federasyon olan Katalan Futbol Federasyonu'na (Federació Catalana de Futbol - FCF) başvurmaktan başka çaresi olmadığını ve bu şekilde de hareket ettiğini ifade etmiştir.¹¹³ Panel; FIFA Statüsü'nde federasyonun "*Bağlamdan aksi çıkarılmadığı takdirde, FIFA tarafından tanınmış, FIFA'nın üyesi olan futbol federasyonları*" şeklinde tanımlandığına, dolayısıyla RFEF'in federasyon olarak kabul edilebileceğine ancak bölgesel federasyon olan FCF'nin federasyon olma şartlarını taşımadığına, uluslararası transferin iki ulusal federasyon arasında yapılacağına aşıkardığına değinmiş,¹¹⁴ hem federasyonun hem de kulübün transfer yasağının uygulanmasında paylarının olduğunu ancak transfer prosedürünü başlatan taraf kulüpler olduğundan öncelikli olarak yasağı gözetmesi gerekenin de yine kulüpler olduğunu, somut olayda FCB'nin transfer yasağına ilişkin istisnaların sağlanmadığını *kasten göz ardı ederek*¹¹⁵ transferler için talepte bulunduğunu,¹¹⁶ bu bakımdan istisnanın uygulanacağına dair kendi üzerinde bulunan ispat yükünü de

¹¹² *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 2.10.-2.19.*

¹¹³ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 4.1.2.*

¹¹⁴ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.2.*

¹¹⁵ " 'wilful ignorance' or, more colloquially, 'deliberate shutting of eyes' "

¹¹⁶ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.4.*

yerine getirmek için herhangi bir adım atmadığını¹¹⁷ belirterek transfer yasağını düzenleyen madde 19/1'in ihlal edildiğine (9 oyuncu hakkında) kanaat getirmiştir.

Panel RSTP'nin pek çok maddesi için ayrı ayrı değerlendirme yapmış ve konuyu detaylı şekilde ele almıştır. Kulübün, 12 yaşından küçükler için UTS talep edilmemesinin bu çocuklar için herhangi bir transfer yasağı olmadığı şeklinde yorumlanmaya açık olduğu iddiasına karşılık¹¹⁸ Panel RSTP madde 9'da belirtilen UTS'nin prosedürel olduğunu yani transferin gerçekleşmesi için izlenmesi gereken usuli kuralları içerdiğini; RSTP madde 19'un ise çocukların korunması maksadıyla oluşturulduğunu ve transferin vücut bulması için sağlanması gereken istisnai şartlardan bahsettiğini açıklamıştır. İki hüküm farklı alanlarda düzenlemeler içerdiğinden UTS istenmemesi çocuğun transfer yasağından ari olduğu anlamına gelmeyecektir.¹¹⁹

Panel Kulüp adına yapılan ilk tescilin RSTP madde 19/3'e uygun olup olmadığının gözetilmediğine, bu sebeple madde 19/3'ün ihlal edildiğine (1 oyuncu hakkında) karar vermiştir.¹²⁰

¹¹⁷ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.5.*

¹¹⁸ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.7* ; Bu yaş sınırı 2015 yılında RSTP'de yapılan değişiklikle 10'a düşürülmüştür.

¹¹⁹ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.8.*; Ayrıca para. 9.9'da da; 12 yaş altı çocuklarda Futbolcu Statüleri Alt Komitesi'nden izin alınmasına gerek olmadığı, ilgili şartların sağlanıp sağlanmadığını federasyonun belirleyeceği yönündeki FIFA'nın mektubunun kafa karışıklığı yarattığı iddiasına karşılık Panel madde 19 ile madde 9'un kapsamlarının farklı olduğunu, madde 9 UTS'nin kapsamını belirlerken madde 19'un transfer yasağı hakkında olduğunu, 12 yaşından küçükler için UTS talep edilmemesinin ya da Alt Komite'den izin alınmamasının onlar için transfer yasağı olmadığı anlamına gelmeyeceğini ifade etmiştir.; Panel bu husustan Chelsea kararında da bahsetmiştir. Bkz: Emir Güney, "CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi," **İstanbul SHD, İstanbul Spor Hukuku Dergisi**, Cilt.4, Sayı:2, 2022, s. 233-236.; Bu hususun zikredildiği bir başka karar için bkz: *CAS 2019/A/6432 The FA v. FIFA, 23 October 2020, para. 202.-210.*; Konu hakkında bkz: FIFA, Circular no. 1468, 23 January 2015, <https://resources.fifa.com/image/upload/1468-amendments-to-the-regulations-on-the-status-and-transfer-of-playe-2510650.pdf?cloudid=zro9p178udvmgsy3nzy7> "Furthermore, we deem it important to point out and clarify that if a member association intends to register players under the age of 10 (currently 12), despite the fact that no ITC and no application to the sub-committee appointed by the Players' Status Committee will be required, it is all the more the responsibility of this association to verify and ensure that the requirements for the protection of minors established in art. 19 par. 2 of the Regulations are met."

¹²⁰ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.12.*

RSTP Madde 19/4'e ilişkin¹²¹ ise ilgili maddede, transferin usuli sürecinden bahsedilirken çocuğun transferi için "kulüplerin sözleşmesi" ifadesi kullanıldığından yalnızca iki kulüp arasında sözleşme yapılarak çocuğun transfer ve tescil işlemi gerçekleştirilirse sayılan işlemlerin yapılmasının gerektiği iddiasına karşılık Panel sözleşmenin yazılı olma şartının olmadığını, pek çok çocuğun sözleşme olmadan transfer edildiğinin bilindiğini ve sözleşmenin çocuk ve kulüp arasında da gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu belirterek bu hükmün genel olarak uygulanacağına karar vermiştir.(6 oyuncu hakkında)¹²²

İlgili süreçte FCB çocukların gelişimini de FIFA'ya raporlamamıştır. Her ne kadar FCB söz konusu tesisin bir akademi olmadığını, yalnızca oyuncuların konakladığı bir mekan olduğunu iddia etse de;¹²³ Panel, tanık beyanlarına göre tesisin akademi tanımına uyduğunu belirterek gerekli raporlamanın yapılmamış olduğuna kanaat getirmiştir. Dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri çocuk futbolcuyu tescil ettirmenin, kulüpten talep edilen bildirme/raporlama yükümlülüğünün yerine getirildiği anlamına gelmeyecek olmasıdır çünkü "kulübe tescil edilmiş ama akademiye katılmayan, hem kulübe tescil edilmiş hem akademide eğitim gören, akademide eğitim gören ama kulübe tescil edilmemiş futbolcuların" kayıtlarının tutulması açısından ayrıca raporlama gereklidir. Raporlamanın yapılması, bir akademiye kayıtlı olup bir kulübe tescil edilmeyen futbolcunun bir ülkeden başka ülkeye giderek yeni bir akademide eğitim görmeye devam etmesi gibi durumların takibi açısından da önemlidir. Bunun yanında kuvvetle muhtemel ailelerinden uzakta yaşayan bu çocukların korunması ve denetlenmesi konusundaki özen gereği de raporlama elzemdir.¹²⁴ FCB'nin ise bölgesel federasyon dahil hiçbir yere raporlama yapmamış olduğu görülmektedir. Panel gerekli usuli işlemlerin yapılmamış olmasının doğrudan akademik tesisin standartlarının düşük olduğu anlamına gelmeyeceğini

¹²¹ RSTP'deki hükümlerin kısa zamanda çokça değişiklik geçirdiği unutulmamalıdır. İlgili dönemde madde 19/4 kayıt, ilk tescil, Alt Komite'den alınacak izin gibi hususları düzenlemekteydi.

¹²² *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.14.*

¹²³ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.16.*

¹²⁴ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para 9.17.*

ancak şeffaflık açısından 19bis hükmünün uygulanması gerektiğini belirtmiştir.(31 oyuncu hakkında)¹²⁵

RSTP madde 5'e göre organize futbola katılmak için çocuğun amatör ya da profesyonel olarak bir kulübe tescil edilmiş olması gerekmektedir. FCB bahsi geçen çocukların bölgesel seviyede oynadığını, ulusal düzeyde oynamadığını, bu sebeple organize futbol oynadıklarının söylenemeyeceğini, İspanyol kanunlarına göre sadece ulusal düzeyde oynayacağında çocuğun RFEF'e tescil edildiğini, bu sebeple bahse konu çocukların bölgesel federasyon FCF'ye tescil edildiğini¹²⁶ belirtmiştir.

Panel İspanyol Hukuku'nun FIFA kurallarıyla tutarlı olup olmadığı hususunun kendisini bağlamayacağını belirterek¹²⁷ FCB'nin madde 5'e uygun davrandığını iddia etmemekle birlikte kulübün madde 5'e uygun davranmasının, İspanyol Hukuku'nun bu konudaki kendine özgü yapısı sebebiyle, önünün kapalı olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir.¹²⁸

Tüm bu açıklamalar ışığında iki sezon transfer yasağı cezasının ağır olduğu kabul edilebilir de olsa, Panel ağır ceza uygulanmasının temelinde benzer ihlallerin önüne geçme amacının bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca cezanın FCB Kulübü için caydırıcı olması gerekmektedir. Somut olayda sistematik bir ihlal söz konusu olduğundan ağır ceza verilmesi orantılı kabul edilecektir.¹²⁹

Barcelona Kulübünün aldığı cezanın yanında İspanya Futbol Federasyonu da FIFA tarafından cezalandırılmıştır. Bir kısmı 10 yaşın bir kısmı 12 yaşın altındaki çocuklar -pek çoğu Barcelona Kulübü'ne- bazıları UTS şartı aranmaksızın, bazıları Futbolcu Statüleri Komitesi'nin izni alınmaksızın transfer edilmiş ya da çocukların ilk tescilleri yapılmıştır. FIFA'nın Transfer Eşleştirme Sistemi'ne Uyum ve Bütünlük

¹²⁵ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.18 - 9.19.*

¹²⁶ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.23.*

¹²⁷ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.27.*

¹²⁸ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.28.*; Panelin bu durumu makul bir mazeret olarak görmemesi konu hakkındaki katı yaklaşımını ortaya koymaktadır.

¹²⁹ *Arbitration CAS 2014/A/3793, para. 9.34.*; Panel, somut olayın Midtjylland davası ile (*CAS 2008/A/1485*) karşılaştıramayacağını belirtmiştir. Çünkü Midtjylland dosyası 8 aylık bir süreçteki 6 futbolcuyu kapsarken somut olay neredeyse 7 yıl boyunca sürmüş ve 31 futbolcuyu içine almıştır. Dolayısıyla sistematik bir ihlalin söz konusu olduğu söylenebilir.

Departmanı'nın yönlendirmesiyle FIFA Disiplin Komitesi soruşturma başlatmıştır. 5/1, 9/1, 19/1, 19/3, 19/4, Ek 2, Ek 3'ün ihlalden ötürü RFEF'e kınama ve para cezası verilmiştir.¹³⁰

CAS'a 2014/A/3813 karar numarasıyla taşınan dosyada İspanya Futbol Federasyonu İspanyol yasaları dolayısıyla kurallara uyamadığını ileri sürmüştür. Panel Avrupa birliği seyahat özgürlüğü ve çalışma hakkını tanımış da olsa çocukların transferinde konu hakkında bazı düzenlemeler yapıldığını hatırlatmıştır. Avrupa Birliği'nin bir üyesi olarak İspanya da bu düzenlemeleri kabul etmiştir ve bu düzenlemelerle açıkça çelişen bir kanun hükmünün olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla Panel, İspanya yasalarının FIFA'nın kurallarına uyulmasını etkilemediği sonucuna varmıştır.¹³¹

Panel RFEF'in gözetim yükümlülüğünü yerine getirmeyerek, ihmalkar davranarak RSTP madde 19/1 ve 19/3'ü ihlal ettiğine; federasyonun kulüplerden bilgi almamak ve kulüpleri kontrol etmemek suretiyle 19/4 ve Ek 2, Ek 3'ü ihlal ettiğine çünkü ihlalden asıl sorumlu olanlar kulüpler de olsa federasyonların yükümlülükten kaçamayacağına, madde 5/1'in uygulanmasının denetimi için federasyonun tali bir görevi olduğuna ve bu görevin yerine getirilmediğine, federasyonun önleyici ve düzeltici görevini yerine getirmeyerek RSTP madde 5/1 ve 13/1'in ihlal ettiğine, kulüplerden UTS talep etmediğinden yine yardımcı görevini yerine getirmeyerek RSTP madde 9/1'i ihlal ettiğine, federasyonun kulüplerin kurallara uyduğundan emin olma yükümlülüğü olduğuna ve bu yükümlülüğün yerine getirilmediğine karar vermiştir.¹³²

¹³⁰ "CAS 2014/A/3813 Real Federación Española de Fútbol (RFEF) v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 27 November 2015," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/1, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_1.pdf, s. 63.

¹³¹ "CAS 2014/A/3813 Real Federación Española de Fútbol (RFEF) v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 27 November 2015," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/1, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_1.pdf, s. 63.

¹³² "CAS 2014/A/3813 Real Federación Española de Fútbol (RFEF) v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 27 November 2015," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/1, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_1.pdf, s. 63-65.

Panel verilecek cezanın orantılı olması ve eşit muamele esasına dayalı olması için suçun doğasının, neden olunan kayıp ya da hasarın ciddiyetinin, kusur oranının, benzer durumları önlemek bakımından gösterilen davranışların, uygulanabilir hukukun gözetilmesi gerektiğini belirterek aslında Federasyonun FIFA'nın önemli temel kurallarını ihlal ettiğinden ciddi şekilde cezalandırılması gerektiğine ancak asıl ihlali kulüp ve bölgesel federasyonlar gerçekleştirdiğinden, RFEF'in gözetim rolünde ihmalkar davrandığına karar vermiştir. Federasyonun daha önce bu tarz bir ihlalde bulunmamış olması, ihlalin düzeltilmesi için adımlar atmış ve bir daha gerçekleşmemesi için önlem almaya gayret göstermiş olması sebebiyle, Panel verilen kınama ve para cezasını azaltma yoluna gitmiştir.¹³³

Prestijli İspanyol takımlarından bir diğeri olan Club Atlético de Madrid ve/veya Atlético Madrileño da 2007 ve 2014 yılları arasında transfer edilen ya da kayıt edilen ve/veya turnuvalarda yer alan 183 çocuk futbolcu ile ilgili açılan soruşturma neticesinde RSTP madde 5/1, 9/1, 19bis/1, 19/1, 19/3, 19/4 , Ek 2, Ek 3 hükümlerinin ihlalinin cezalandırılmıştır.

Her ne kadar Kulüp, İspanyol yasalarını ihlalin sebebi olarak ileri sürse de Panel, Barcelona kararında olduğu gibi, Federasyonun FIFA'ya bağlı olduğunu ve statüsünde de FIFA'nın kuralları ile bağlı olduğunu ifade etmiş, FIFA'nın kurallarına aykırı davranılmasının meşru bir mazereti bulunmayacağına karar vermiştir. Panel'e göre İspanya yasalarındaki düzenlemeler kulüplerin çocuklara kayıt dışı olarak ve RSTP madde 19'u ihlal ederek organize futbol oynatmasını makul gösteremeyecektir. Ayrıca Club Atlético de Madrid futbolcuları transfer ederken yetiştirme tazminatı ödememek ve başka bir kulüp tarafından yetiştirilen çocuklara dair zorunlu hükümleri yerine getirmemenin sorumluluğunu almamak için iki ayrı kulüp olarak hareket etse de Club Atlético de Madrid ve Atlético Madrileño kulüpleri arasında sıkı bir işleyiş birliği ve ekonomik birliktelik mevcut olduğundan Club Atlético de Madrid, Atlético Madrileño'nun ihlallerinden sorumlu olacaktır.¹³⁴ Ulusal Federasyonlara gerekli

¹³³ "CAS 2014/A/3813 Real Federación Española de Fútbol (RFEF) v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 27 November 2015," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/1, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_1.pdf, s. 65-66.

¹³⁴ "CAS 2016/A/4805 Club Atlético de Madrid SAD v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 1 June 2017," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2017/2, s. 63-68.

raporlamanın yapılmaması, çocuklar için UTS talebinin yapılmaması gibi daha pek çok sebepten kulübe verilen ceza onanmıştır.

Chelsea Futbol Kulübü de RSTP madde 19/1, 19/3, 5/1, 9/1, 19/4, 19bis/1, 18bis/1'i ihlal ettiği gerekçesiyle iki tam ve ardışık transfer dönemi için yeni oyuncu tescil yasağı cezası aldığından dosyayı CAS'a taşımıştır.¹³⁵

2019/A/6301 sayılı kararında Panel Atletico Madrid kararına atıf yaparak RSTP madde 19/1 veya 19/3'ün ihlali için çocuğun ulusal federasyona tescilli olmasının aranmadığına, çocukların transfer yasağının istisnalarını sağlamadıkları halde organize futbola katılmalarının ihlal için yeterli görüldüğüne karar vermiştir.¹³⁶

Panel kararda FIFA'nın *de facto tescil* yapılmış olması sebebiyle kulübün RSTP'yi ihlal ettiği iddiasını da değerlendirmiştir.¹³⁷ RSTP'nin ilgili maddelerinde *de facto tescile* ilişkin bir düzenlemenin yapılmadığını dolayısıyla kulüple antrenman yapılan, deneme sürecinde olunan dönemde *de facto tescilin* söz konusu olamayacağını ve böyle bir durumda RSTP madde 19/1 ve 19/3'ün ihlalinden söz edilemeyeceğini belirtmiştir: *"bir oyuncunun bir kulüpte denemeye çıkması veya bir kulübün akademisi, ligi veya bölgesel federasyonu ile bile herhangi bir tescili olmaksızın herhangi bir futbol etkinliğine katılması... organize futbol olarak kabul edilebilecek olsa bile... bir oyuncunun uluslararası transferine veya ilk tesciline eşdeğerde değildir."* Panele göre FIFA bu durumun kötüye kullanılmasını engellemek istiyorsa deneme süresi ile ilgili düzenleme yapmalıdır.¹³⁸

¹³⁵ Emir Güney, **CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi**, s. 194.

¹³⁶ Hazırlık maçları ve turnuvalar da organize futbolun tanımına girmektedir. Bkz: Emir Güney, **CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi**, s. 197.

¹³⁷ Panel İsviçre Federal Mahkemesi içtihadına atıfta bulunarak bir maddenin yorumlanması için öncelikle kelimelerin gerçek anlamlarına bakılacağını, rasyonel sebeplerden ötürü bu anlamın hükmün temel anlamını yansıtmadığı düşünülüyorsa da tüm ilgili faktörler gözetilerek yorum yapılacağını ifade etmiştir. Bkz: Emir Güney, **CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi**, s. 231-232.

¹³⁸ Emir Güney, **CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi**, s. 239-243.

Değerlendirmeleri sonucu kulübün ihlal sayısında ciddi bir azalma olduğunu kaydeden Panel verilecek cezayı belirlerken FIFA ve CAS'ın konu hakkında verdiği kararlarda orantılı ve tutarlı olmadığına dikkat çekmiştir.

Kararlar incelendiğinde görülmektedir ki; Real Madrid iki ihlal için bir dönem transfer yasağı alırken, Barcelona on ihlal için, Atletico Madrid ise yirmi altı ihlal için iki dönem transfer yasağı almıştır. Bunun yanında on altı ihlali saptanan Manchester City ve dört ihlali bulunan RSC Anderlecht sadece para cezası almıştır.¹³⁹ Bu durumu eleştiren Panel diğer kararları baz almadan kendi değerlendirmesini yapmış ve Chelsea'nin aldığı iki tam ve ardışık transfer dönemi için yeni oyuncu tescil yasağı cezasını, 1 kayıt dönemi transfer yasağı ve para cezası olarak değiştirmiştir.¹⁴⁰

Transfer usulüne ve çocukların korunmasına ilişkin kuralların ihlalinde FIFA'nın kulüplere ağır cezalar verdiği görülmektedir. CAS'ın da bazı kararlarında cezaları onadığı bazılarında ise FIFA'nın tutarlı ceza vermediğinden bahisle kulüplere verilen cezaları indirdiği görülmektedir. Kararlarda çocukların transferi bakımından en dikkati çeken husus, 10 yaşın altındaki çocuklar için UTS zorunluluğu olmasa da çocukların transfer yasağına tâbi olduklarıdır. İşaret edilecek bir diğer önemli nokta ise çocuk futbolcuyu raporlama yükümlülüğünün tescilden farklı olduğudur. Bunun yanında hem FIFA hem de CAS akademilerin ve federasyonların yükümlülüklerini yerine getirmeleri konusunda titiz davranmaktadır.

¹³⁹ Emir Güney, CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi, s. 280, 283.

¹⁴⁰ Emir Güney, CAS'ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi, s. 285.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN YASAKLANMASI VE YASAĞIN İSTİSNALARI

A. TRANSFER YASAĞINA İLİŞKİN FIFA KURALLARI VE ULUSAL MEVZUATA YANSIMALARI

FIFA tarafından yayınlanan *Regulations on the Status and Transfer of Players*'ın (FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı) (RSTP)¹⁴¹ 19 ve 19bis maddeleri “Küçüklerin Uluslararası Transferi”¹⁴² üst başlığını taşımaktadır ve çocuk futbolcuların uluslararası transfer sürecinde korunmalarına ilişkin temel hükümleri ihtiva etmektedir.

“Madde 19 Küçüklerin Korunması”¹⁴³

1. Futbolcuların uluslararası transferine yalnızca futbolcunun 18 yaşından büyük olması halinde izin verilir.

2. Bu kuralın 5 istisnası mevcuttur:

a) Futbolcunun ebeveynlerinin yeni kulübün bulunduğu ülkeye futbolla bağlantılı olmayan bir sebeple taşınmış olması durumunda.

b) Futbolcunun 16 ile 18 yaş aralığında olması ve:

i. Transferin Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı sınırları içerisinde gerçekleşmesi durumunda ya da

ii. Transferin aynı ülke içerisindeki iki federasyon arasında gerçekleşmesi durumunda.¹⁴⁴

Bu durumda, yeni kulüp aşağıda sayılan asgari yükümlülükleri yerine getirmelidir:

¹⁴¹ Regulations on the Status and Transfer of Players, July 2022 Edition, FIFA, <https://digitalhub.fifa.com/m/cb37201b05fe8f7/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-July-2022-edition.pdf>.

¹⁴² “*International Transfers Involving Minors*”

¹⁴³ Çeviri tarafımıza aittir. Madde içerisindeki dipnotlar tarafımızca verilmiştir, orijinal metne ait değildirler.

¹⁴⁴ Federal Devletlerde ülkenin Futbol Federasyonuna bağlı birden fazla Eyalet Futbol Federasyonu bulunabilmektedir. Bkz: <https://www.dfb.de/en/about-dfb/regional-associations/>.

iii. Kulüp futbolcuya en yüksek ulusal standartlarda yeterli seviyede futbol eğitimi ve/veya antrenman (teorik ve/veya pratik eğitim) imkanı sağlayacaktır. (Karşılaştırınız: Ek 4, Madde 4)

iv. Kulüp futbolcuya, futbol eğitimi ve/veya antrenmana ek olarak, futbolcunun profesyonel futbolu bırakması halinde futboldan başka bir kariyere yönelmesine imkan tanıyacak akademik eğitim ve/veya okul eğitimi ve/veya mesleki eğitim ve/veya yetiştirme garanti edecektir.

v. Kulüp, futbolcunun mümkün olan en iyi şekilde bakıldığından emin olmak için gerekli tüm düzenlemeleri yapacaktır. (Çocuğu misafir eden bir aileyle veya kulübün konaklama tesisinde en iyi yaşam standardının sunulması, kendisine kulüpte bir danışmanın atanması, vb.)

vi. Kulüp böyle bir futbolcunun tescil edilmesi halinde yukarıda geçen yükümlülükleri yerine getirdiğine dair kanıtı ilgili federasyona sağlayacaktır.

c) Futbolcunun ulusal sınıra 50 km'den daha uzak olmayan bir mesafede ikamet etmesi ve futbolcunun adına tescil edilmeyi umduğu komşu ülke federasyonuna kayıtlı kulübün de aynı sınıra en çok 50 km'lik bir mesafe içerisinde bulunması durumunda. Futbolcunun ikametgahı ile kulüp merkezi arasındaki maksimum mesafe 100 km olabilecektir. Bu durumda futbolcunun evinde yaşamaya devam etmesi ve ilgili iki federasyonun açık rızaları gerekmektedir.

d) Futbolcunun insani sebeplerle; özellikle ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü dolayısıyla yaşamı ya da özgürlüğü tehdit altında olduğundan ebeveynleri olmadan menşe ülkesini terk etmesi ve bu nedenle varış ülkesinde en azından geçici olarak kendisine ikamet etme izni verilmesi durumunda.

e) Futbolcunun öğrenci olması ve ebeveynleri olmadan akademik nedenlerle bir değişim programına katılmak için geçici olarak başka bir ülkeye taşınması durumunda. Futbolcunun yeni kulübe kaydının süresi 18 yaşına gelene kadardır ya da akademik/okul programının sonuna dek ve bu süre bir yılı aşamaz. Futbolcunun yeni kulübü yalnızca profesyonel takımı bulunmayan ya da profesyonel bir kulüple hukuki, ekonomik ya da fiili (de facto) bir bağı olmayan tamamen amatör bir kulüp olabilir.

3. Bu madde hükümleri daha önce hiçbir kulübe tescil edilmemiş, ilk kez tescil edilmek istediği federasyonun bulunduğu ülkenin vatandaşı olmayan ve ilgili ülkede aralıksız en azından son beş yıl boyunca yaşamamış olan futbolculara da uygulanır.

4. Çocuk futbolcunun on yaşında ya da daha büyük olması durumunda, Futbol Mahkemesi'nin Futbolcu Statüsü Komisyonu¹⁴⁵ şu hususları onaylamalıdır:

b) Futbolcunun 2. fıkra kapsamındaki uluslararası transferini;

c) Futbolcunun 3. fıkra kapsamındaki ilk tescilini ya da

¹⁴⁵ "The Players' Status Chamber of the Football Tribunal"; Bu görevi daha önceki yıllarda Futbolcu Statüleri Komitesi Alt Komisyonu üstlenmişti. Bu sebeple tezde kullanılan kararlarda ilgili tarihlerdeki görevli merci olan "Futbolcu Statüleri Komitesi" ifadesi kullanılmıştır.

ç) Daha önce hiçbir kulübe tescil edilmemiş, ilk kez tescil edilmek istediği federasyonun bulunduğu ülkenin vatandaşı olmayan ve ilgili ülkede aralıksız en azından son beş yıl boyunca yaşamış olan futbolcuların ilk tescilini.

5. 4. Fıkra uyarınca alınacak onay; Uluslararası Transfer Sertifikası ve/veya federasyona ilk tescil talebinde bulunulmadan önce alınmalıdır.

6. Çocuk futbolcu on yaşından küçükse, çocuk futbolcunun içinde bulunduğu şartların hiçbir şüpheye mahal vermeksizin fıkra 2, 3 ya da 4.c'de sayılan istisnalardan birini sağladığını doğrulamak ve konu hakkında gerekli teminatı sağlamak çocuğu -bağlı kulübün talebi üzerine- tescil etmek isteyen federasyonun sorumluluğundadır. Bu türden bir doğrulamanın her türlü tescilden önce yapılması gerekmektedir.

7. Federasyonlar, Futbol Mahkemesi'nin Futbolcu Statüsü Komisyonu'na sınırlı küçük muafiyeti¹⁴⁶ için başvurabilirler.

a) Böylesi bir muafiyetin uygun görülmesi halinde, özel hüküm ve koşullar altında, yalnızca tamamen amatör kulüplere kaydedilecek amatör çocuk futbolcular için Federasyon 4. fıkra da belirtilen başvuru yükümlülüklerinden muaf tutulur.

b) Böyle bir durumda, Uluslararası Transfer Sertifikası ve/veya ilk tescil talebinden önce, Federasyon, çocuk futbolcunun içinde bulunduğu şartların hiçbir şüpheye mahal vermeksizin fıkra 2, 3 ya da 4.c'de sayılan istisnalardan birini sağladığını doğrulayacak ve konu hakkında gerekli teminatı sağlayacaktır.

8. Bu metinde bahsi geçen hususlar hakkında Futbol Mahkemesi'nin Futbolcu Statüsü Komisyonu'na başvuru usulü Futbol Yargılamasına İlişkin Usul Kuralları'nda mevcuttur.”

FIFA kurallarının Türkiye Futbol Federasyonu'nun Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'na da (PFSTT) yansıdığı görülmektedir ancak FIFA'nın ilgili talimatındaki tüm istisnalar TFF'nin talimatında bulunmadığından tam bir entegrasyon sağlandığı söylenemez. PFSTT'nin yıllar önceki RSTP'deki düzenlemeleri ihtiva ettiği, yeni kuralları içermediği görülmektedir.

“Madde 17- Küçük Futbolcuların Korunması

1. 18 yaşını doldurmamış futbolcular, uluslararası transfer yapamazlar.
2. Ancak, küçük futbolcunun kanuni temsilcilerinin transfer olunacak kulübün bulunduğu ülkeye futbolla ilgisi olmayan bir sebeple taşınmış olmaları halinde veya futbolcunun Türkiye sınırına 50 km.'den daha kısa bir mesafede ikamet etmesi ve komşu ülke Federasyonu'na tescilli kulübün tesislerinin Türkiye sınırına 50 km.'den daha kısa bir mesafede olması halinde uluslararası transfere izin verilebilir.

¹⁴⁶ “Limited Minor Exemption (LME).”

3. *Bu madde hükümleri, daha önce hiçbir kulübe tescil edilmemiş olan ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan küçük futbolcular için de geçerlidir.*
4. *Bu madde çerçevesinde ortaya çıkan uyuşmazlıklar, FIFA'nın ilgili organları tarafından çözülür.*
5. *Bu maddenin 2. fıkrası uyarınca gerçekleştiren bütün uluslararası transferler ile 3. fıkrası uyarınca ilk kez yapılan tüm tescillerde FIFA Futbolcuların Statüleri ve Transferleri Talimatı'nın 19. maddesi 4. fıkrası uygulanır.”*

PFSTT madde 18'de FIFA'nın RSTP'sine¹⁴⁷ büyük oranda paralel bir düzenlemenin yapıldığı görülmektedir.¹⁴⁸ TFF'nin Amatör Futbolcu Lisans ve Transfer Talimatı'nda ise FIFA kurallarına atıf yapmakla yetinilmiştir.¹⁴⁹ Kanunda

¹⁴⁷ Madde 19bis hükmüne daha önce değinildiğinden, hükmü yalnızca dipnotta tekrarlamaktayız. (Çeviri tarafımıza aittir.)

“Madde 19bis - Küçüklerin Akademilere Tescili ve Bildirilmesi

1. Hukuki, ekonomik ya da fiili olarak kendisiyle bağlantılı akademi işleten kulüpler, akademiye katılan tüm çocuk futbolcuları, akademinin faaliyet gösterdiği bölgedeki Federasyona bildirmek zorundadırlar.
2. Bir kulübe hukuki, ekonomik ya da fiili olarak bağlı bulunmayan akademilerin aşağıdakileri sağladığından Federasyon emin olmak zorundadır:
 - a) İlgili ulusal şampiyonalara katılan bir kulüp işletmek; tüm futbolcuları akademinin faaliyet gösterdiği yerdeki federasyona bildirmek ya da doğrudan kulübe tescil ettirmek ya da
 - b) Akademinin faaliyet gösterdiği bölgedeki Federasyona, akademiye eğitim maksadıyla katılan bütün çocuk futbolcuları bildirmek.
3. Her federasyon, kulüpler ve akademiler tarafından kendisine bildirilen çocuk futbolcuların isimlerini ve doğum tarihlerini içeren bir sicil kaydı tutacaktır.
4. Raporlama aracılığıyla, akademiler ve futbolcular FIFA Statülerine uygun şekilde futbol oynayacaklarını, organize futbolun etik kurallarına saygı duyacaklarını ve bu kuralları destekleyeceklerini garanti ederler.
5. Bu hükmün herhangi bir şekilde ihlalinde Disiplin Komitesi'nce FIFA Disiplin Kodu uyarınca yaptırım uygulanacaktır.
6. Madde 19 bildirimde bulunulması istenen ülkenin vatandaşı olmayan tüm çocuk futbolculara da uygulanacaktır.”

¹⁴⁸ “Madde 18 Akademilerin Yükümlülükleri

1. Kendisiyle hukuki, mali veya fiili bağlantıları olan bir akademi işleten kulüpler, akademiye iştirak eden küçükleri, TFF'ye tescil ettirmek zorundadırlar.
2. Bir kulüple hukuki, mali veya fiili bağlantısı olmayan tüm akademiler ilgili kategorideki yerel ve/veya ulusal şampiyonaya katılan bir kulüp kurmak ve bünyelerindeki, tüm futbolcuları TFF'ye tescil ettirmek zorundadırlar. Ayrıca, akademiye yetiştirme amacıyla iştirak eden tüm küçüklerin TFF'ye tescil edilmesi zorunludur.
3. TFF kendisine akademiler veya kulüpler tarafından tescil ettirilen küçüklerin isimlerini ve doğum tarihlerini içeren bir sicil oluşturur.
4. Yabancı küçüklerin tescili hakkında ayrıca 17.madde hükümleri uygulanır.
5. Futbolcuların tescili ile birlikte, kulüpler ve futbolcular, FIFA, UEFA ve TFF Statü'lerine ve düzenlemelerine uyacaklarını, futbolun ahlaki prensiplerini gözeteceklerini ve teşvik edeceklerini taahhüt ederler.”

¹⁴⁹ “Uluslararası Transfer Madde 9

Yurt dışında herhangi bir Ülke Federasyonunda tescilli olan futbolcuların Türkiye'de lisans ve tescil işlemlerinin yapılmasında FIFA Kuralları uygulanır.

Uluslararası transferi yapılacak amatör futbolcular için kulüplerin Uluslar arası Transfer ve Tescil Sertifikası'nın temini için Federasyona yazılı olarak müracaat etmeleri zorunludur. Uluslararası transferler, transfer ve tescil dönemlerine bağlı olarak yapılır.”

tam bir entegrasyon sağlanamamış olsa da TFF'nin, bağlı olduğu FIFA'nın kurallarına tâbi olduğuna şüphe yoktur.

B. ÇOCUK FUTBOLCULARIN ULUSLARARASI TRANSFERİNİN YASAKLANMASI

Çocukların uluslararası transferler sırasında uğradıkları istismar ve kötü muamelenin durdurulması amacıyla ulusal ve uluslararası spor federasyonlarınca tedbirler alınması gereği hasıl olmuştur. Mart 2001'de Avrupa Komisyonu, FIFA ve UEFA arasındaki anlaşmayla belirlenen prensipler, endişe verici boyuttaki istismar ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin düzenlemelerin RSTP'ye eklenmesine zemin hazırlamıştır.¹⁵⁰

“Futbolcuların uluslararası transferine yalnızca futbolcunun 18 yaşından büyük olması halinde izin verileceği” hükmü FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'na (RSTP) eklenmiş ve böylelikle çocukların uluslararası transferi, aşağıda daha detaylı şekilde ele alacağımız üzere, çocukların korunması maksadıyla yasaklanmıştır. Yalnızca istisnai hallerde çocuğun uluslararası transferine izin verilmektedir.

FIFA yasağın çocukların futboldan keyif almasını engellemeyi amaçlamadığını, çocukların istismarını ve sömürsünü engellemeyi hedeflediğini vurgulamaktadır. FIFA, Futbolcu Statüleri Komitesi'nin her somut olayı ayrı şekilde değerlendireceğini ve yalnızca yasağın açık şekilde belirtilmiş istisnalarının uygulanacağını belirtmiştir.¹⁵¹ FIFA'nın transfer yasağına ilişkin hükme sıkı sıkıya bağlı kaldığı, hükmün istisnalarının geniş yorumlanmasından kaçındığı ortadadır.

FIFA'ya göre, çocukların haklarını korumanın yolu bu yasaktan ve yasağın *katı, istikrarlı ve sistematik* bir şekilde uygulanmasından geçmektedir.¹⁵² Transfer yasağına

¹⁵⁰ *Arbitration CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA)*, award of 6 March 2009, s. 3.

¹⁵¹ FIFA Circular no. 801, 28 March 2002, http://goldengate-law.com/pdf/fifa_circular/fifa_circular_801.pdf, s. 4.

¹⁵² *Arbitration CAS 2005/A/955-956 Cádiz C.F., Sad & Carlos Javier Acuña Caballero V. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Asociación Paraguaya de Fútbol (APF)*, award of 30

ilişkin maddenin lafzı da böylesi bir uygulamayı desteklemektedir. Kuralın istikrarlı uygulanması oyuncular ve kulüpler için hukuk güvenliğini sağlamaktadır ve iyi niyet kuralı ile bağdaşmaktadır.¹⁵³ Ayrıca yasağın katı şekilde uygulanması maddenin dolanılmasını da engellemektedir.¹⁵⁴

Öte yandan, CAS'a yapılan başvurularda, katı şekilde uygulanacak transfer yasağının doğurabileceği olumsuz sonuçların çocukların korunması maksadına ters düşebileceği sebebiyle eleştirildiği görülmektedir. Panel ise CAS'ın görevinin kuralları düzenlemek olmadığını, sadece kuralları uygulamak olduğunu hatırlatmıştır.¹⁵⁵ Bu bağlamda CAS'ın FIFA'nın koyduğu kural üzerinde bir yerindelik denetimi yapma yetkisinin olmadığı görülmektedir.

RSTP madde 19'un yalnızca profesyonel futbolculara uygulanması gerektiği şeklindeki itiraza ilişkin olarak ise CAS, transfer için tescilin şart olduğunu ve bu durumun da hem amatör hem profesyonel futbolcularda gerçekleştirilen bir prosedür olduğunu, RSTP m.19'un bulunduğu bölümün başlığının "*Küçüklerin Uluslararası Transferi*" olduğunu ve yalnızca profesyonel futbolculara atıf yapmadığını, madde 19'un başlığının da "*Küçüklerin Korunması*" olduğunu ve yine yalnızca profesyonel oyuncuları kast eder bir lafzın kullanılmadığını, zaten ilgili kuralın amatör ya da profesyonel tüm çocukları kapsadığını kabul etmenin de maddenin amacına ve ruhuna uygun bir yorum olacağını belirterek RSTP m.19'un profesyonel ve amatör futbolculara eşit şekilde uygulanacağını ifade etmiştir. Panel'e göre madde 19'un sadece profesyonel oyunculara uygulanacağını kabul etmek amatör futbolculara yapılabilecek kötü muamelenin önünü açmaktan başka bir işe yaramayacaktır.¹⁵⁶ Transfer yasağı amatör ve profesyonel çocuk futbolculara eşit şekilde uygulanacaktır.

December 2005, para. 7.3.10.; CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. FIFA, s. 4.; CAS 2013/A/3140, para. 8.23.; FIFA, kulüpler ve menajerler RSTP madde 19'u dolanmak için yaratıcı çözümler bulma gayreti içerisinde olduklarından maddenin katı şekilde uygulanmasının önemli olduğunu beyan etmiştir. (Bkz: CAS 2013/A/3140 s.11); CAS 2007/A/1403 Real Club Racing de Santander, SAD c. Club Estudiantes de la Plata, para. 81.

¹⁵³ CAS 2008/A/1485, s. 4.

¹⁵⁴ CAS 2005/A/955-956, para. 2.16.; Arbitration CAS 2011/A/2354 E.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 24 August 2011, para. 26.

¹⁵⁵ CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.10.; CAS 2007/A/1403, para. 83.

¹⁵⁶ CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. FIFA, para. 15.; Ayrıca bkz: CAS 2020/A/7503, N.v. FIFA, para. 81.; RSTP madde 19'da yalnızca amatör ve profesyonel futbolculuktan bahsedildiğinden;

Transfer yasağına ilişkin bir diğer itiraz ise yasağın Devletler Genel Hukuku'na ve İsviçre Hukuku'na aykırı olduğu yönündedir. “*Kamu düzenine ilişkin hükümlerin özel hukuk kişileri tarafından sınırlandırılmayacağı ve bu sebeple FIFA'nın transfer yasağının hükümsüz olduğu*” iddiasını CAS kabul etmemiştir. Transfer yasağı; çocuğu kariyeri sonlanırsa ya da beklenildiği kadar başarılı olmazsa hayatını altüst edebilecek uluslararası transferden koruyarak meşru bir amaca hizmet etmektedir ve yasağa makul istisnalar da getirilmiş olduğundan yasağın aranan amaç ile doğru orantılı olduğu kanaatine varılmıştır.¹⁵⁷ Bu bağlamda RSTP madde 19'da yasağın istisnalarına da yer verilmiş olması yasağın meşruiyetine katkı sağlamaktadır.

Son olarak, transfer yasağını düzenleyen RSTP madde 19 ve 19bis'teki hükümlerin ülkelerin ulusal hukuklarına hiçbir değişiklik yapılmadan entegre edilmesi gerektiğini düzenleyen RSTP madde 1/3(a) hükmü de yasağın uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

C. TRANSFER YASAĞININ İSTİSNALARI

FIFA mutlak bir transfer yasağı öngörmemiş, çocuğun transferine bazı istisnai durumlarda izin vermiştir. İspat yükü, yasağın istisnalarından birinin kendine uygulanması gerektiğine inanan taraf üzerindedir.¹⁵⁸

futbolcuya ödenen ücretin futbolcunun statüsünü belirlemede esas olduğuna ve kişinin aldığı meblağ yaşamını ikame ettirmeye yetmeyecek kadar az bile olsa futbol faaliyeti için yapılanın dışındaki her türlü ödemede futbolcunun profesyonel kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bkz: *Arbitration CAS 2006/A/1177 Aston Villa FC v.B.93 Copenhagen, award of 28 May 2007, para 30.-31.*; Ayrıca profesyonel futbol sözleşmesi hk. bkz: “16 yaşındaki çocuk futbolcuya asgari ücret ödendiği ve çocuğun gelirinin giderinden daha fazla olduğu gözetildiğinde kulüp ile futbolcu arasında imzalanan sözleşmenin profesyonel futbolcu sözleşmesi olduğunu söylemek mümkündür.” *Arbitration CAS 2016/A/4603 SC Dinamo 1948 v. FC Internazionale Milano SpA, award of 15 February 2017, para. 42.*

¹⁵⁷ *CAS 2005/A/955-956, para. 7.2.*; Aynı sebeplerden ötürü Avrupa Birliği Hukuku'nu da ihlal etmediği görüşüne ilişkin bkz: Estelle de La Rochefoucauld, “Minors in Sport,” **CAS Bulletin**, Lausanne, 2014/2, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2014_2.pdf, s. 24.

¹⁵⁸ *CAS 2015/A/4312, para. 79.*

1. Ebeveynlerin İlgili Ülkeye Futbolla Bağlantılı Olmayan Bir Sebeple Taşınmış Olması

Çocuk futbolcuların ilk tescili ve transferi için en çok başvuru ebeveyn istisnasına dayanılarak yapılmaktadır.¹⁵⁹ Bu istisnaya ilişkin kararları incelemeyen önce kuralın lafzını incelemek yerinde olacaktır.

a. Ebeveyn İstisnasını İfade Eden Maddenin Lafzı Üzerine

Çocuk futbolcunun ebeveynlerinin yeni kulübün bulunduğu ülkeye *futbolla bağlantılı olmayan bir sebeple taşınmış olması durumunda* çocuk futbolcunun uluslararası transferine izin verilebilecektir. Bu hüküm kişisel sebeplerle ailesi yurt dışına taşınmak zorunda kalan çocuk futbolcuları koruma amacı gütmektedir.¹⁶⁰ RSTP madde 19’da FIFA’nın “*reasons not linked to football*” ibaresini kullandığına dikkat çekmek gerekmektedir. Benzer anlamlı *relate*, *connect* kelimelerinin yerine FIFA’nın *link* kelimesini seçmesinin sebebinin kelimelerin anlamları arasındaki nüansla yasağın muhteviyatını açıklamak/vurgulamak olduğu düşünülebilir. Link kelimesinin ilk anlamı zincirin halkalarının birleşmesidir.¹⁶¹ Bu bağlamda, link kelimesinin tercih edilmesinin sebebi; kastedilen bağın alelade bir ilgi ya da ilişkiden ibaret olmaması, olayların sebep sonuç ilişkisi olarak niteleyebileceğimiz derecede birbiriyle irtibatlı olması, kastedilen olayların sıkı şekilde birbirine bağlı olması olabilir. Maddenin çevirisini yaparken de benzer anlamlı Türkçe kelimeler olan *bağlantılı*, *ilgili*, *ilişkili*

¹⁵⁹ Başvuru oranının en yüksek olduğu yaş ise 16’dır. ; FIFA, Global Transfer Market Report: Men’s Football: A Review Of All International Football Transfers In 2018, (çevrimiçi), <https://digitalhub.fifa.com/m/2f488488c4367b36/original/wtrsayyoponlu1tknvc-pdf.pdf>, s. 42.; FIFA, Players’ Status Department Report 2019/2020, <https://digitalhub.fifa.com/m/17ae9f656721362a/original/vxrm01lmyz03ukviw1rb-pdf.pdf>, s. 22, 23.; FIFA, Players’ Status Department Report 2020/2021, <https://digitalhub.fifa.com/m/154cf99d7da80e8f/original/FIFA-Player-Status-Department-Report-2020-2021-007-FINAL.pdf>, s. 19.

¹⁶⁰ Çocuğun anneyi takip etmesi gerekmektedir yoksa tam tersi şekilde annenin çocuğu takip etmesi değil. Bkz: *Arbitration CAS 2013/A/3140 A.v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 10 October 2013, para. 8.25.*

¹⁶¹ “*loop of a chain*” **The Oxford Dictionary of English Etymology**, Ed. By C.T. Onions, G.W.S. Friedrichsen, R.W. Burchfield, New York, Oxford University Press, 1966, s. 530. Kelimenin bir diğer anlamının zincirin birbirine kenetlenmesi ya da zincirlerin bir döngü halinde birbirlerini takip etmesi olduğu gözetilmelidir. Bu bakımdan linked kelimesi birbiri ardına gelen, birbirini takip eden, birbiriyle sıkı şekilde bağlı olayları nitelemek için kullanılmaktadır.

gibi kelimelerden en sıkı alakayı yine kökeni sebebiyle ifade ettiğini düşündüğümüz *bağlantılı*¹⁶² kelimesini kullanmayı tercih ettik.¹⁶³

Madde 19/2(a) hükmünün mefhum-u muhalifinden ebeveynlerin yalnızca futbolla bağlantılı bir sebepten yeni kulübün bulunduğu ülkeye taşınması durumunda çocuğun uluslararası transferinin yasak olacağı anlamı çıkmaktadır. Peki bu bağlantı; maddenin lafzından çıkardığımız sonuca uygun olarak doğrudan neden sonuç ilişkisi doğuran, “yegane ana sebep” olarak mı anlaşılmalıdır yoksa taşınma sebeplerinden birinin futbol olması, eşit derecede birkaç sebebin taşınmayı etkilemesi, taşınma kararı alındıktan sonra seçilecek ülkeyi belirlerken çocuğun futbol faaliyetinin -onun yararına- göz önünde bulundurulması gibi sebebin derecesinin yalnızca *ilgili/ilişkili* olduğu, sıkı bir neden sonuç ilişkisine oturtulamayan hallerde de transfere izin verilmeyecek midir? Bu sorunun yanıtını CAS’ın kararlarında aramak makul olacaktır.

Panel pek çok kararında taşınma sebebinin futbolla hiçbir şekilde bağlantısı olmaması gerektiği görüşündedir. Öyle ki adeta çocuğun futbol faaliyetiyle taşınma durumu arasına kesin bir çizgi çekilmesi gerekmektedir. Buna göre taşınmanın futbolla bağlantılı olduğu durumların ötesinde, çocuğun futbol faaliyetinin taşınmada *göz önünde bulundurulduğu* durumlarda dahi istisna uygulanamayacaktır. CAS, ebeveynlerin niyetinin belirleyici olduğunu, ebeveynlerin taşınmasının “*tamamen futboldan bağımsız sebeplerle olmamasının*” istisnanın uygulanmaması sonucunu doğuracağını belirtmiştir.¹⁶⁴ Ailenin yalnızca çocuğun futbol hayatı için taşındığı saptanamamış bile olsa, ilgili şartlar altında ve olay örgüsü çerçevesinde futbolun tamamen bağımsız/alakasız bir sebep olarak addedilememesi durumunda da

¹⁶² Kökeni eski Türkçe’ye dayanan “bağ” kelimesi *düğüm* anlamını taşımaktadır. Bkz: Hasan Eren, **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, 2. bs., Ankara, 1999, s. 32. ; Düğümün, zincirin halkalarının birbirine kenetlenmesiyle benzer, sıkı bir ilişkiye işaret ettiği kanaatindeyiz. Bahsedilen kelimeler arasındaki nüans hukukumuzda başkaca isimlendirmelerde de kullanılmıştır. Örneğin; İdare Hukuku’nda kurumlar “*Bağlı, İlgili, İlişkili Kurumlar*” olarak sınıflandırılmaktadır.

¹⁶³ Karş.: Feyza Başar, “FIFA Transfer Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması,” **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C.77, No:2, 2019, s. 755. Bahse konu lafız bu makalede “*ilgisi olmayan bir nedenle*” şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviriden yazarın böylesi bir ayrıma gitmediği çıkarımı yapılabilir. (Makalede çevirinin kendisi tarafından yapıldığına dair bir dipnot görülememekle birlikte maddenin resmi bir Türkçe çevirisini bulamadığımızdan çevirinin yazar tarafından yapıldığı kanaati hasıl olmuştur.)

¹⁶⁴ CAS 2015/A/4312, para. 57. atfıyla: TAS 2011/A/2494 FC Girondins de Bordeaux c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), sentence du 22 décembre 2011.; CAS 2013/A/3140, para. 8.25.

taşınmanın sebebinin futboldan tamamen bağımsız olmadığına karar verilecektir.¹⁶⁵ Özetle Panel, ebeveynler futbol faktörünü göz önünde bulundurduğu takdirde, futbol taşınma sebeplerinin sadece bir parçası bile olsa, transfer yasağının istisnasının uygulanamayacağına karar vermiştir.

Aşağıda daha detaylı şekilde incelediğimiz Cádiz kararında ise Panel; esas olarak annenin, iş sözleşmesini kronolojik olarak oğlunun sözleşmesinden önce imzaladığını kanıtlanamaması sebebiyle istisnanın uygulanamayacağına karar vermiştir. Ancak ilgili karardan, bu husus kanıtlanabilmiş olsaydı Panel'in yine de tarafların niyetlerine ilişkin bir değerlendirme yapıp yapmayacağı kesin olarak anlaşılamamaktadır. Panel *"annenin İspanya'nın herhangi bir şehrinde çalışabileceğini, bu sebeple çocuğun başka büyük kulüplerin tekliflerini reddetmesine aslında gerek olmadığını"*¹⁶⁶ hikayenin yeterince inandırıcı olmadığını belirtmek ve annenin Cádiz'i seçme motivasyonunu ortaya çıkarmak için söylemiştir. Öte yandan kullanılan bu ifade çalışacağı yeri seçerken annenin, oğlunun spor hayatını da tali bir sebep olarak gözetebileceği anlamını çıkarmaya da müsaittir.¹⁶⁷

Bunun yanında John Kenneth Hilton davasında da Panel, ailenin taşınmasının birden çok sebebi varsa ve her kanıtlanmış sebep kendi başına kabul edilebilir durumdaysa, tüm sebepler silsilesinde ve tüm şartlar altında "futbol faktörünün" ne kadar ağır bastığına bakılarak değerlendirme yapılacağını ve istisnanın uygulanmasına buna göre karar verileceğini -Diğer sebepler nelerdi? Ailenin tüm üyeleri taşındı mı? Ailenin taşınmaya karar verdiği yerin seçiminde çocuğun futbol hayatı ne derecede etkili oldu? v.b.- belirtmiştir.¹⁶⁸

¹⁶⁵ "reasons totally independent from football," "completely unrelated to the reasons of the move" CAS 2015/A/4312 para 57 atfıyla: CAS 2012/A/2787.

¹⁶⁶ "The Panel is in fact of the opinion that the Player's mother could have worked anywhere in Spain and that the Player did not need to refuse other offers." CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.5.

¹⁶⁷ Çalışmak için İspanya'ya taşınmaya karar veren annenin -onunla birlikte gelecek oğlunun da spor hayatını göz önünde bulundurarak- oğlunun futbol faaliyetine devam edebileceği bir kulübün bulunduğu şehri tercih etmesi durumunda transfer yasağının ihlal edilip edilmeyeceği konusunda tereddüt oluşturabilecek bir anlatım tercih edilmiştir.

¹⁶⁸ "However, in the opinion of this Panel in such cases were the panel is convinced that the move of the family was motivated by a mixture of several reasons, and where each one of the other proven reasons is legitimate per se, the application of the exception will be assessed and decided based on the weight of the 'football factor' within the whole range of reasons and the overall circumstances of the matter, such as: what were the other reasons? Whether all the family moved? To what extent the specific

Maddenin lafzının ikinci yoruma yani tüm sebepler içinden en ağır basan belirlenerek futbol ile bağlantılı bir taşınma gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine karar verilmesi metoduna daha uygun olduğu kanaatindeyiz. RSTP madde 19/2 (a) taşınmanın ana sebebi futbol olmadıkça/ taşınma sıkı sıkıya futbolla bağlantılı bir sebepten gerçekleşmedikçe transferin istisnasının uygulanabileceğini belirtmektedir.

CAS da konu hakkında ulaşabildiğimiz en yakın tarihli kararlarından biri olan 2020/A/7503 sayılı kararında yukarıda bahsettiğimiz iki görüşü dile getirdikten sonra futbol faktörünün ağırlığının irdelendiği ikinci metodun daha mantıklı ve makul olacağından bahisle uygulanması gerektiğine kanaat getirmiştir ancak kararını farklı bir gerekçeye dayandırmıştır: Hayatın olağan akışında ülke değiştirmek tek bir sebebe genelde dayanmaz ve her olayın kendi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Olayın şartlarını gözetmek, kanunun maksadına uygun karar vermek için daha makul bir yoldur ve maddenin katı şekilde uygulanmasını da engellemektedir.¹⁶⁹ Maddenin lafzına uygunluğun yanında, CAS'ın insan doğasını hesaba katarak pratik alanda uygulanabilir bir sonuca varması gayet akla uygun gözükmektedir.

Ezcümle; Panel madde 19/2(a) hükmünü uygularken iki farklı yol izlemektedir. Konu hakkında bir uzlaşa sağlandığını ifade edemeyebiliriz. Zannımızca taşınma kararını aslolarak neyin verdirdiğine odaklanmak, tüm sebepler içinde futbolun taşınmaya etki eden en ağır unsur olup olmadığını gözetmek hem insan doğasına hem de maddenin lafzına daha uygun düşecektir. Neticede insanı bir fiili gerçekleştirmeye iten sebepler içinde futbol faktörünün “göz önünde bulundurmak” kadar bile hesaba katılmadığını saptama isteği gerçekçi bir beklenti değildir ve böylesi bir uygulamanın çocuğun yararına olduğunu söylemek zordur. Gerçekten de CAS 2020/A/7503 sayılı kararında ebeveynlerin niyetini belirlemenin zor olduğunu çünkü ebeveynlerin subjektif kastının araştırılmasının gerektiğini ifade ederek¹⁷⁰ bu zorluğa değinmiştir.

location to which the family decided to move was chosen with due consideration of the football activity of the minor, etc.” CAS 2015/A/4312, para. 81.

¹⁶⁹ CAS 2020/A/7503 N.v. FIFA, para. 91. ; Panel aynı görüşteki başka bir karara da atıf yapmıştır: CAS 2012/A/2839.

¹⁷⁰ CAS 2020/A/7503, para. 95.; Subjektif kast; kişinin niyeti belirlenirken makul bir insan standardının gözetilmesi değil, fiilin gerçek anlamda taşıdığı anlama bakılmasıdır. Bkz: Serhat Bayraktutan, Hürriyet

b. CAS Kararları Işığında Ebeveyn İstisnası

FIFA RSTP'in 19/2(a) maddesinde çocuk futbolcunun ebeveynlerinin, yeni kulübün bulunduğu ülkeye *futbolla bağlantılı olmayan* bir sebeple taşınmış olması durumunda çocuğun uluslararası transferine izin verilebileceği belirtilmiştir.

RSTP madde 19/2 (a) hükmüyle çocuk;

- *Kendisinin kişisel gelişimi ve refahına aykırı olacak şekilde sömürülmesi ya da sosyal, kültürel, ekonomik, eğitimsel yaşamını şekillendiren dünyadan uzaklaştırılması durumundan,*
- *Herhangi bir makul sebep olmaksızın yeni taşındığı ülkede kendisinin futbol faaliyetinden uzaklaştırılmasından,*

korunmaya çalışılmaktadır.¹⁷¹

Ebeveyn istisnasının kulüplerce ve ailelerce çok başvurulan bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki, dünya çapında en başarılı futbolculardan olan Lionel Messi'nin transferinde de Barcelona Kulübü Messi'nin hormon tedavisi görmek amacıyla ailesiyle birlikte Arjantin'den İspanya'ya taşınmış olmasını gerekçe olarak göstermiştir.¹⁷²

RSTP madde 19/2 (a) hükmünün doğru uygulanabilmesi için öncelikli olarak istisnadaki ebeveyn kavramının açıklanması gerekmektedir. CAS 2011/A/2354 sayılı kararında bu hususa değinmiştir.¹⁷³ Havaalanı yöneticisi olmak üzere üç yıllık bir eğitim için Almanya'ya gelen Bosna Hersek vatandaşı çocuk E., Almanya'daki ikinci yılında OFC Kickers Offenbach Kulübü'ne katılmıştır. Çocuk futbolcunun amatör

Aleyhine İşlenen Bir Suç Olarak Tehdit Suçu, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Kocaeli, 2016, s. 43.

¹⁷¹ Estelle de La Rochefoucauld, "Minors in Sport," **CAS Bulletin**, Lausanne, 2014/2, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2014_2.pdf, s. 27.

¹⁷² Behiç Cüneyt Fidanoğlu, **Reşit Olmayan Oyuncuların Uluslararası Transferlerindeki Hukuki Uygulama**, s. 494. atfıyla: W. Carroll, Lionel Messi and HGH: The Truth About the Best Footballer in the World, 2013; <http://bleacherreport.com/articles/1492546-lionel-messi-and-hgh-the-truth-about-the-best-footballer-in-the-world>.

¹⁷³ *Arbitration CAS 2011/A/2354 E.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 24 August 2011.*

olarak tescili talebi kulüp tarafından Transfer Eşleştirme Sistemi üzerinden madde 19/2(a) istisnasına dayanılarak iletilmiş ancak Uluslararası Transfer Sertifikası talebi Futbolcu Statüleri Komitesi tarafından reddedilmiştir. Aynı gün kulüp, çocuğun tescili için somut olayın şartları sebebiyle özel izin talep etmiştir. Çünkü çocuk, bir eğitim programına katılmak üzere ailesinin izniyle, ailesinden ayrılarak Almanya'ya gelmiştir ve şu an halasıyla birlikte ikamet etmektedir. Kulübün bu talebi de reddedilmiştir. Çocuk futbolcu CAS'a başvurmuştur.¹⁷⁴

Çocuk futbolcunun ebeveynlerinin futbolla bağlantılı olmayan bir sebeple taşınması istisnasında kastedilen “*ebeveynlerin*” dar anlamda yorumlanması gerektiğini ancak çocuğun biyolojik ana babasından başka kişilerin de çocuğun ebeveyni olabileceğini vurgulayan Panel, somut olayda çocuk futbolcunun ana babasının taşınmadığını ve çocuğun yalnızca halasının evinde ikamet etmesinin halanın ebeveyn olarak kabul edilmesine sebep olamayacağını belirtmiştir. Çocuğun anne babası halen Bosna Hersek'te yaşamaktadır ve çocuk futbolcu Almanya'ya onlardan ayrılarak gelmiştir. Ayrıca halanın hangi sebeple Almanya'ya taşındığı bilinmemekle birlikte, sebebin çocuktan bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.¹⁷⁵ Dolayısıyla ortada madde 19/2 (a)'daki ebeveyn istisnasını uygulamayı gerektirecek bir sebep bulunmamaktadır. Altını çizmek gerekir ki, ebeveyn kavramı dar yorumlansa da Panel halanın hiçbir şart altında ebeveynlik görevini üstlenemeyeceğini ifade etmemekte, yalnızca somut olayda halanın ebeveyn olarak kabul edilemeyeceğini belirtmektedir.

Ebeveyn kavramının yalnızca biyolojik anne babayı ifade etmediği CAS'ın 2012/A/2839 numaralı kararından da anlaşılmaktadır. FIFA'nın, annesi vefat ettikten sonra babası yeniden evlenen çocuk futbolcu Rodrigo Betancourt'un üvey annesinin RSTP madde 19 kapsamında ebeveyn kabul edilemeyeceği gerekçesiyle transfere izin vermemesi üzerine dosya CAS'a taşınmıştır. CAS, üvey annenin RSTP madde 19 kapsamında ebeveyn olarak kabul edilebileceğini belirtmiş ve (her ne kadar baba orijin

¹⁷⁴ CAS 2011/A/2354, s. 2-3.

¹⁷⁵ CAS 2011/A/2354, para. 17-18.; Kararda bu hususun ayrıca zikredilmesinin sebebinin hala ile çocuğun birbirlerine bir ebeveyn çocuk ilişkisiyle bağlı olmadıklarını vurgulamak olduğu kanaatindeyiz.

ülkedeki işini devam ettirmekteyse de) aile bireyleri aslolarak yaşantılarını yeni ikamet yerinde sürdürdüğünden çocuğun transferini onaylamıştır.¹⁷⁶

Maddenin lafzında kelime çoğul kullanılarak “ebeveynlerin” taşınmasından bahsedilmiş olsa da, çocuğun velayetine tek bir ebeveyn sahipse ya da diğer ebeveynin izni dahilinde taşınıldıysa çocuk ebeveyn istisnasından yararlanabilecektir. Yine maddenin lafzı sebebiyle Avrupa Kulüpler Birliği (ECA) üçüncü bir kimsenin çocuğun velisi ya da vasisi tayin edilmesi durumunda ebeveyn istisnasının uygulanamayacağı görüşünü savunsa da¹⁷⁷ yukarıda bahsedilen kararlar göz önüne alındığında CAS’ın içtihadından böyle bir anlamın çıkarılmasının güç olduğunu düşünmekteyiz.

Ebeveynlerin futboldan bağımsız sebeplerden ötürü taşınması istisnasının konu olduğu CAS kararlarına baktığımızda karşımıza tarihsel olarak ilk çıkanlardan biri Caballero davasıdır. Acuña Caballero halihazırda İspanya’da ikamet eden bir Paraguay vatandaşıdır. Paraguay’da doğmuş, büyümüş ve futbol oynamayı öğrenmiştir. Çocuk futbolcu 2005 yılı Ocak ayının sonunda 20 yaş altı oyuncular için hazırlanmış bir turnuvaya katılmış, buradaki başarısı dolayısıyla bir FIFA menajeri onu temsil etmek için kendisine teklif götürmüştür. 14 Şubat 2005’te çocuk futbolcu, annesi ve kardeşi Paraguay’dan İspanya’ya taşınmıştır. 17 Şubat’ta ise annesi tarafından temsil edilen 16 yaşındaki çocuk futbolcu ile İspanya merkezli bir kulüp olan Cádiz C. F., S.A.D altı yıl altı aylık bir sözleşme imzalamıştır. Futbolcunun annesi ise aynı dönemde Cádiz’de bir restoran ile iş sözleşmesi imzalamıştır. Futbolcuya Uluslararası Transfer Sertifikası çıkartmak için yapılan başvuru Paraguay Futbol Federasyonu tarafından reddedilmiştir. FIFA’ya yapılan itiraz da reddedilince dava CAS’a taşınmıştır.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Agustín Amoros Martínez, Enric Ripoll, “FIFA, CAS and Minors: the Return of the Laudable Purposes and the Disproportionate Tools,” **Football Legal: The international journal dedicated to football law**, June 2017, Special Report, Sayı:7, (çevrimiçi), <http://www.ruizcrespo.com/wp-content/uploads/2017/07/ruizcrespo-football-legal-07-01-abogado.pdf>, s. 89-90.

¹⁷⁷ ECA, Legal Bulletin, No. 7, September 2017, (çevrimiçi), <https://www.ecaeurope.com/media/3662/eca-legal-bulletin-7-2017.pdf>, s. 6.

¹⁷⁸ CAS 2005/A/955-956, para. 1-2.18.

Çocuğu, çocuğun annesini¹⁷⁹, restoran yöneticisini¹⁸⁰, FIFA menajerini¹⁸¹, Kulüp Yöneticisini¹⁸², çocuk futbolcunun psikologunu¹⁸³ dinleyen Panel, tanıkların iddialarını destekleyecek belgeler sunmadığını, yalnızca başkaca kesin delillerle desteklenen ya da tüm tarafların onayladığı dokümanlardaki tarihlerin yargılamaya esas alınabileceğini,¹⁸⁴ tanıkların ifadelerinde çelişkiler olduğunu,¹⁸⁵ yargılamaya esas alınan dokümanlardaki tarihler baz alınarak olaylar kronolojik olarak sıralandığında çocuk futbolcunun kulüple sözleşme imzalamasının annenin Cádiz’de iş aramasından önceki bir tarihe tekabül ettiğini belirterek çocuk futbolcunun annenin taşınması sebebiyle Cádiz’e gelmediği aksine annenin Cádiz Kulübü’nden teklif alan oğlunu takip ederek İspanya’ya taşındığı kanaatine varmıştır.¹⁸⁶ Kararın alınmasında annenin iddia ettiği kronolojik sıralamayı kanıtlayamamasının önemli rol oynadığı görülmektedir. Panel’e göre çocuğun transferine imkan sağlayacak bir hikayenin oluşturulmuş olması muhtemeldir. Oysa madde 19/2 (a) hükmünün uygulanabilmesi için çocuğun futbol dışı bir sebepten ötürü taşınan ebeveyniyle birlikte taşınmak zorunda kalmış olması gerekmektedir.

Panelin ebeveyn istisnasının şartlarını değerlendirirken istisnaya uygun bir hikayenin oluşturulmuş olması ihtimaline binaen somut olaya temkinli yaklaşmasının sebebinin kulüplerin ebeveyn istisnasını dolanmak adına ebeveynlere iş sağlamaları ya da rüşvet vermeleri olduğu söylenebilir. Çocuk futbolcuların ebeveynlerine kulüp

¹⁷⁹ Anne tanıklığında; kendisi işsiz ve boşanmış durumdayken İspanya’nın San Roque şehrinde yaşayan bir arkadaşının -daha büyük olması sebebiyle daha kolay iş bulabileceğini belirterek- tavsiye ettiği Cádiz’deki restoranlara internet üzerinden özgeçmiş yollayarak iş başvurusu yaptığını, Cádiz’deki bir restorandan teklif aldığı için de oğluyla ilgilenen menajerden Cádiz’e yakın bir yerde bir kulüp bulmasını talep ettiğini, oğluna teklif gelmeseydi de İspanya’ya her halükarda taşınacağını, İspanya’ya gidiş biletini kulübün karşılamadığını yalnızca kulübün temsilcilerinin onları havaalanında karşıladığını ifade etmiştir. *CAS 2005/A/955-956, para. 3.11.*

¹⁸⁰ *CAS 2005/A/955-956, para. 3.12.*

¹⁸¹ Menajer; Sevilla, Betis, Malaga, Real Madrid gibi kulüplerle de görüştüğünü ve hatta Real Madrid’in güzel bir teklif sunduğunu ancak annesi Cádiz’de çalıştığı için çocuğun Cádiz’i seçtiğini ifade etmiştir. *CAS 2005/A/955-956, para. 3.13.*

¹⁸² Kulübün çocuğun eğitimini desteklediğini, çocuğun futbol seviyesinin İspanya Ligi’nde oynamaya uygun olduğunu ifade etmiştir. *CAS 2005/A/955-956, para. 3.14.*

¹⁸³ Çocuğun depresif olduğunu, özgüven kaybı yaşadığını, çocuğun durumunun sakatlanmış ve uzun süre futboldan uzak kalmış bir sporcunun psikolojisine benzediğini ifade etmiştir. *CAS 2005/A/955-956, para. 3.15.*

¹⁸⁴ *CAS 2005/A/955-956, para. 3.16.*

¹⁸⁵ *CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.3.*

¹⁸⁶ *CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.7.*

bünyesinde iş teklif edilerek ya da başkaca iş imkanları sağlanarak ve hatta rüşvet verilerek RSTP 19/2 (a) hükmünün dolanılmaya çalışıldığı görülmektedir.¹⁸⁷

Panel'in ebeveyn istisnasını uygularken olay örgüsüne dikkat ettiği, olayların kronolojik sıralamasının hayatın olağan akışına uyup uymadığına baktığı görülmektedir. Böylesi bir değerlendirmenin yapıldığı davalardan bir diğeri ise CAS'ın 2017/A/5244 sayılı Oscar Bobb davasıdır.¹⁸⁸

Norveç vatandaşı çocuk futbolcu Oscar Bobb 2003 doğumludur. Çocuk futbolcunun anne babası ayrılmıştır ve velayet annededir. 2013 yılında anne, işiyle ilgili sebeplerden ötürü sık sık Portekiz'e seyahat etmeye başlamıştır ve bu seyahatler sırasında çocuk futbolcu Portekizli Kulüp FC Porto ile antrenman yapmıştır. 2015'te anne ve çocuk futbolcu annenin işi sebebiyle Portekiz'e taşınmıştır.¹⁸⁹

Taşındıktan sonra FC Porto Kulübü çocuğun transferi için başvuruda bulunmuştur. FIFA, taşınmadan önceki dönemde de kulübün çocuktan haberdar olduğunu, çocuğun kulüple antrenman yaptığını hatta kulüple turnuvaya katıldığını, annenin taşınmaya gerekçe olarak sunduğu iş sözleşmesinin tarihinin çocuğun kulüple bağlantı kurduğu tarihten çok sonraya ait olduğunu belirterek transfer başvurusunu reddetmiştir.¹⁹⁰

İtiraz edilmeyen 2016 tarihli bu karardan sonra 2017 yılında çocuk futbolcunun Associação Juvenil Escola de Futebol Hernâni Gonçalves Kulübü'ne transferi için izin talep edilmiştir. Yeni kulüp FC Porto ile hiçbir bağı olmadığını ve çocuktan 2017 yılında haberdar olduğunu ifade etmiştir. FIFA Futbolcu Statüleri Alt Komitesi annenin durumunda 2016 yılında verilen karara kıyasen herhangi bir değişiklik

¹⁸⁷ <http://www.guardian.co.uk/football/2009/sep/07/paul-pogba-manchester-united>.; Nkang, **Football Trafficking**, s. 139. atfıyla: Christina Lembo, "FIFA transfer regulations and UEFA player eligibility rules: major changes in European football and the negative effect on minors," **Emory International Law Review**, C.25, No:1, 2011, (çevrimiçi), <https://scholarlycommons.law.emory.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1011&context=eilr>, s. 562.

¹⁸⁸ *Arbitration CAS 2017/A/5244 Oscar Bobb & Associação Juvenil Escola de Futebol Hernâni Gonçalves v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 21 December 2017 (operative part of 20 November 2017).*

¹⁸⁹ *CAS 2017/A/5244, para. 1-9.*

¹⁹⁰ *CAS 2017/A/5244, para. 16.*

görülmediğini, iki durum arasındaki tek değişikliğin kulübün çocuğu tescil ettirme hususunda istekli olması olduğunu belirterek başvuruyu yine reddetmiştir.¹⁹¹

Başvurucu; özenli ebeveynlerin yeni bir ülkeye yerleşmeden önce çocuklarının futbol aktivitesini göz önünde bulundurabileceklerini, bu bağlamda ebeveynlerin taşınmadan önce dahi kulüpler ve futbol akademileriyle iletişime geçebileceğini, bu tür ön hazırlıkların çocuğun futbol aktivitesiyle yeni ülkeye taşınma arasında bağlantı oluşturacak bir unsur olarak anlaşılmaması gerektiğini, bu yaklaşımla RSTP madde 19/2(a) istisnasının yalnızca ebeveynlerin taşınmasının doğrudan ve açıkça çocuğun futbol faaliyetiyle bağlantılı olduğunda uygulanması gerektiğini¹⁹² ifade etmiştir.

Ayrıca başvurucuya göre, madde 19'un bu denli katı uygulanması karşısında ebeveynlerin taşınmalarının çocuklarının futbol faaliyetinden bağımsız olduğunu ispatlaması neredeyse imkansız hale gelmektedir.¹⁹³

FIFA ise CAS'ın içtihadına atıfla RSTP madde 19/2(a) hükmünün yalnızca şüpheyi mahal bırakmayacak şekilde kesin delille ispatlanabileceğini ve özenli ebeveynlerin çocuğun futbol aktivitesini gözeterek yaptığı araştırmanın yalnızca ebeveynlerin yeni ülkeye taşınma durumu kesinleştikten sonraki bir tarihte olursa makul olarak kabul edilebileceğini¹⁹⁴ öne sürmüştür.

CAS hakemi, 2013 yılında annenin Portekiz'de devamlı bir işi olmadığını, 2015 tarihine dek de annenin Oslo'daki işini ve evini korumuş olduğunu, bu sebeple Portekiz'deki işin daha çok bir ek iş görünümünde olduğunu belirterek annenin ilk amacının kulübün dikkatini çocuğa çekmek olduğu kanaatine varmıştır. Olay örgüsüne bakıldığında annenin öncelikli olarak çocuğa prestijli bir kulüp bulduğu, sonrasında da kendisine kalıcı bir iş bulduğu görülmektedir.¹⁹⁵ Çocuğun futbol faaliyetinin annenin taşınmasında ciddi bir etkisi olduğu gün gibi açıktır.

¹⁹¹ CAS 2017/A/5244, para. 18-22.

¹⁹² CAS 2017/A/5244, para. 38.

¹⁹³ CAS 2017/A/5244, para. 38.

¹⁹⁴ CAS 2017/A/5244, para. 39.

¹⁹⁵ CAS 2017/A/5244, para. 56-61.

Eski başvurudan sonra istisnanın uygulanmasını gerektirecek herhangi bir yeni durumun ortaya çıkmadığı görülmektedir.¹⁹⁶ Annenin 2013 yılında Portekiz’deki işine dair evrak sunamamasının ve 2015 yılına dek Oslo’daki evini ve işini de bırakmamış olmasının kararın verilmesinde ciddi bir etken olduğu kanaatindeyiz. İlgili olay örgüsünde CAS, taşınmanın esas sebebinin çocuğun futbol faaliyeti olduğuna kanaat getirmiştir.

Başvurucunun, taşınma sebebinin futboldan bağımsız olduğunu kanıtlayamadığı bir diğer dava CAS’ın 2020/A/7503 sayılı davasıdır.¹⁹⁷ Bu davada çocuk futbolcu hem ABD hem Macaristan vatandaşıdır. Çocuk Temmuz 2020’de çocukluğundan beri yaşadığı/futbol oynadığı Amerika’dan, yalnızca tatillerde gittiği annesinin memleketi Macaristan’a taşınmıştır. Çocuğun madde 19/2(a) hükmü gereğince MOL Fehérvár FC Kulübü’ne kayıt edilmesi talebi Futbolcu Statüleri Komitesi tarafından reddedilmiştir.¹⁹⁸

Başvurucu taşınmasına; Amerika’da covid-19 pandemisinin getirdiği zorlukları ve Amerika’daki ciddi halk sağlığı durumundan uzaklaşma isteğini, çocuk futbolcunun yaşlı dede ve anneannesinin sağlık durumlarından ötürü kendilerine refakat edecek birine ihtiyaç duymalarını gerekçe olarak göstermiştir. Ayrıca annenin Macaristan’da evi bulunmaktadır ve anne-oğul Macar kültürüne ve diline hakimdirler.¹⁹⁹ Çocuk futbolcunun babası kendi yaşlı annesinin bakımını üstlendiğinden ve ailenin diğer çocuğuna -Amerika’da eğitim görmeye devam ettiğinden- destek olmak adına, halihazırda kendi şirketinin işlerini de yürüttüğü Amerika’da kalmıştır.²⁰⁰

FIFA; annenin “*futbol yeteneğini geliştirmeye devam etmesi için oğluna bir fırsat sunmak istediği*”²⁰¹ şeklindeki beyanına, olay örgüsüne, çocuğun kulüple daha önceden deneyimi olmasına²⁰², babanın ve kız kardeşin taşınmamış olmasına ve

¹⁹⁶ CAS 2017/A/5244, para. 64.

¹⁹⁷ Arbitration CAS 2020/A/7503, N.v. FIFA, award of 25 March 2021.

¹⁹⁸ CAS 2020/A/7503, para. 1-12.

¹⁹⁹ CAS 2020/A/7503, para. 96.

²⁰⁰ CAS 2020/A/7503, para. 97.

²⁰¹ CAS 2020/A/7503, para. 100.

²⁰² Çocuk futbolcunun 2017-2018 yılında ilgili kulüple antrenman yapma şansı olmuştur. Çocuk 2019’da da Barça Akademi Futbol Programına katılmıştır. Ayrıca Macaristan’a taşınmadan hemen önce anne futbol kulübüyle görüşmüştür. CAS 2020/A/7503, para. 104.

anneanne ile dedenin sağlık durumuna dair yeterli delil olmamasına değinerek madde 19/2(a) istisnasının uygulanamayacağına karar vermiştir.²⁰³

CAS hakemi FIFA'nın gerekçelerini haklı bulmuştur. Ayrıca anne ile ocuğun Macaristan'a muhtemelen geçici bir süre için taşındığı ve bu süre zarfında hem Amerika'daki online derslerini takip etmesinin hem de antrenmanlarına katılmasının ocuk için -saat farkı sebebiyle- zor olacağı kanaatini de eklemiştir.²⁰⁴ RSTP madde 19/2(a) hükmünün uygulanması için *şüpheye mahal bırakmayacak kesin delil* arandıęından²⁰⁵ ve başvurucu bu ağırlıktaki delillerle taşınmasının futbolla bağlantılı olmadığını ispatlayamadığından CAS FIFA'nın kararını hukuka uygun bulmuştur.

Ebeveyn istisnasının konu olduğu bir diğer dava CAS'ın 2013/A/3140 sayılı davasıdır. ocuk futbolcu 1999 doğumlu bir Amerikan vatandaşıdır. Ailesiyle birlikte Chicago'dan İspanya'ya taşınmıştır. Gittiği okulun futbol takımı kendisine yeterli gelmediğinden ünlü kulüplerden birine katılmayı talep eden ocuk futbolcu, Atlético de Madrid'in yaptığı -herkesin katılabildiği- fiziksel testten iyi sonuç almıştır. Bunun zerine ocuk futbolcunun amatör futbolcu olarak tescili için Atlético de Madrid Kulübü başvuruda bulunmuştur ancak başvuru RSTP madde 19'un ihlali sebebiyle reddedilmiştir. ocuk futbolcu davayı CAS'a taşımıştır.²⁰⁶

Panel; ailenin İspanya'ya gelişi ile ocuk futbolcunun tescil başvurusu arasında kısa zaman olmasını²⁰⁷, başvurucunun ne okula başladığı tarihe ilişkin ne de okul futbol takımına katıldığına ilişkin bir belge sunmasını, ocuk futbolcunun Atlético de Madrid ile işbirliği bulunan Chicago Magic Kulübü'yle önceden futbol oynamış olmasını ve halihazırda gittiği okulun internet sitesine "*Atlético de Madrid'e transfer olduğu için İspanya'ya taşındığını*" yazmasını²⁰⁸ şüphe uyandırıcı bulmuştur. Öte yandan ailenin çok kültürlü yapısı, ailede birden fazla dil konuşuluyor olması ve

²⁰³ CAS 2020/A/7503, para. 98.

²⁰⁴ CAS 2020/A/7503, para. 105.

²⁰⁵ CAS 2020/A/7503, para. 108.

²⁰⁶ Arbitration CAS 2013/A/3140 A. v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 10 October 2013, para. 1-2.23.

²⁰⁷ CAS 2013/A/3140, para. 8.28.

²⁰⁸ CAS 2013/A/3140, para. 8.30.

anneninin Kolombiyalı olmasından ötürü -lisan ile ilgili ve kültürel sebeplerin etkisiyle- ailenin ülke tercihinin makul bulan Panel, ailenin varlıklı olması sebebiyle dünyanın istedikleri yerinde yaşayabilme imkanına sahip olması, çocuğun futbol aktivitesinden gelecek maddi desteğe ihtiyaç duymaması, daha öncesinde kulüple futbolcunun herhangi bir iletişimi olduğuna dair bir kanıtın ve kulübün çocukla özellikle ilgilendiğini bildiren herhangi bir verinin bulunmaması, kulübün aileye herhangi bir davetinin bulunmaması sebebiyle taşınmanın futbolla bağlantılı sebeplerden ötürü gerçekleştirilmediğine kanaat getirmiştir. Panel, kulübün ciddi bir ilgisi yokken tüm ailenin futbol sebebiyle yeni bir ülkeye taşınmasının çok olası gözükmediğine karar vermiştir. Ayrıca çocuk futbolcunun okulun web sitesinde yazdıklarını da ergenlik dönemindeki bir çocuğun arkadaşlarını etkilemek için ifade ettiği sözler olarak nitelemenin uygun olabileceğini belirtmiştir.²⁰⁹ Bu kararda Panelin kararını etkileyen en önemli hususun çocuk ile ilgili kulüp arasında önceden bir ilişkinin olduğuna dair ortada bir veri bulunmaması olduğu yorumu yapılabilir. Taşınma öncesindeki dönemde kulübün çocuğa dair özel bir ilgisinin bulunmaması taşınmanın futbolla ilişkili olmadığı sonucuna varılmasına sebep olmuştur.

Başvurucu tarafından 2013/A/3140 sayılı karardakilere benzer gerekçelerin sunulduğu, ebeveyn istisnasının konu edildiği bir diğer dava ise John Kenneth Hilton davasıdır.²¹⁰ John Kenneth Hilton, babası Amerikan vatandaşı, annesi hem Amerikan hem Brezilya vatandaşı olan 2001 doğumlu bir çocuk futbolcudur. Beyana göre; ailenin çok dilli ve çok kültürlü yapıda olması, ebeveynlerinin çocukların benzer yapıda denizaşırı ülkedeki uluslararası bir okulda eğitim görmelerini istemelerine sebep olmuş ve aile 2014 yılında Avrupa'ya taşınmaya karar vermiştir. Çocukların eğitiminin yanında, taşınma sebeplerinden bir diğeri ise annenin Avrupa'da kendi işini kurmak istemesidir ve 2015'te anne kendi şirketini kurmuştur. Futbolcunun ailesi istediği yerde yaşamayı seçebilecek derecede varlıklıdır ve oğullarının profesyonel futbolcu olmasına ekonomik olarak bel bağlamış değillerdir. Çocuk futbolcu ise pek

²⁰⁹ CAS 2013/A/3140, para. 8.31.

²¹⁰ Arbitration CAS 2015/A/4312 John Kenneth Hilton v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 9 August 2016.

çok turnuvaya katılmış, Hollanda'daki bir turnuvada 2013 yılında en iyi oyuncu seçilmiş, Amerikan Futbol Milli Takımı'na seçilmiş başarılı bir sporcudur.

Anne, çocuk futbolcu ve kardeşleri 2014 yılında İngiltere'ye, 2015 yılında ise - beyana göre annenin şirketiyle ilgili sebeplerden ötürü- Hollanda'ya taşınmıştır. Baba tüm bu süre zarfında emeklilikle ilgili sebeplerden ötürü Amerika'dadır. Hollanda'da çocuk futbolcuyu transfer etmek isteyen AFC Ajax takımının uluslararası transfer sertifikası talebi reddedilmiştir.²¹¹ AFC Ajax Kulübü çocukla ilk kez 2013 yılında karşılaştıklarını ancak transfer meselesinin aile Hollanda'ya taşındıktan sonra gündeme geldiğini iddia etmiştir.²¹²

Panel, ailenin tamamının taşınmamış olmasının, babanın Amerika'da yaşamaya devam etmesinin, ailenin ilk önce Manchester City ve Manchester United Kulüplerine 20 km uzaklıkta bir yere taşınmış olmasının, çocukların Manchester City FC oyuncularının gittiği bir okula kaydolmalarının, daha sonra da ailenin yine çocuğa ilgisi açıkça bilinen AFC Ajax Kulübüne 8 km uzakta bir yere taşınmasının,²¹³ üstelik her iki ülkede de ilgili kulüplere yakınlığıyla bilinen yerel gençlik kulüplerine çocuk futbolcunun kayıt ettirilmesinin²¹⁴ ailenin taşınma motivasyonu hakkında ciddi şüpheler oluşturduğunu belirtmiştir. Çocuğun Amerika'da kayıtlı olduğu TFA Academy'nin internet sitesinde Avrupa'ya yapılan gezilerde akademiye kayıtlı çocuk futbolcuların yeteneklerini FC Barcelona'nın görevlileri önünde sergileme fırsatı bulduklarının belirtilmesi, Hollanda'daki dostluk turnuvasına katılan başka çocukların da ilerleyen süreçte benzer şekilde Avrupa'nın prestijli kulüplerine dahil olması²¹⁵ Panel'in dikkatini çeken başkaca hususlardır.

Bu davayı CAS'ın 2013/A/3140 sayılı davasından ayıran en önemli hususun çocuk sporcunun yeteneği ve taşınma öncesindeki dönemde futbol kulüpleriyle olan ilişkisi olduğu kanaatindeyiz. Taşınmadan önceki dönemde çocuğun katıldığı turnuvalar ve gezilerle prestijli kulüpler çocuk hakkında fikir sahibi olmuşlardır ve çocuğun da sıra

²¹¹ CAS 2015/A/4312, s. 1-4.

²¹² CAS 2015/A/4312, para. 23.

²¹³ CAS 2015/A/4312, s. 12-13, 19-21.

²¹⁴ CAS 2015/A/4312, s. 13-14.

²¹⁵ CAS 2015/A/4312, s. 12.

dışı bir yeteneğinin olduğu görülmektedir.²¹⁶ 2013/A/3140 kararında ise John Kenneth davasındaki gibi sıra dışı bir yetenekten söz edilmemektedir. Kulübün çocuğa olağan dışı bir ilgisi bulunmamaktadır. Yalnızca çocuk futbolcunun ailenin vizesi çıktıktan sonraki dönemde -Atlético de Madrid ile işbirliği bulunan- Chicago Magic ile oynadığı görülmektedir.²¹⁷ Yine de çocuğun aranan bir yetenek olmasının kararlardaki esas kıstas olması ilginçtir. 2015/A/4312 sayılı John Kenneth davasında da aile çocuğun futbol faaliyetinden kazanacağı paraya ihtiyaç duymayacak maddi imkanlara sahip olsa da, transfer talebi reddedilmiştir.

Sonuç olarak, Panel ailenin taşınmasının başkaca sebepleri de olduğunu kabul etmekle birlikte çocuğun futbol aktivitesinin Avrupa'ya taşınmadaki en büyük etken olduğuna kanaat getirdiğinden transfer yasağının istisnasının uygulanamayacağına karar vermiştir.²¹⁸ Birden çok ve tek başına yeterli taşınma sebepleri içinde en ağırlıklı olan *futbol faktörü* olduğundan istisna uygulanmayacaktır.

2. Transferin Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı Sınırları İçerisinde ya da Aynı Ülke İçerisindeki İki Federasyon Arasında Gerçekleşmesi Durumunda

RSTP madde 19/2 (b)'de 16-18 yaş arasındaki çocuk futbolcunun transferine Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı sınırları içerisindeki ülkeler arasında ya da aynı ülke içerisindeki iki federasyon arasında gerçekleşmesi durumunda ve ayrıca yeni kulübün bazı asgari yükümlülükleri de yerine getirmesi halinde izin verileceği düzenlenmiştir.²¹⁹

Kulübün asgari yükümlülükleri şu şekilde sıralanmıştır:

²¹⁶ CAS 2015/A/4312, para. 89.

²¹⁷ CAS 2013/A/3140, para. 8.31-8.33.

²¹⁸ CAS 2015/A/4312, s. 19-21.

²¹⁹ Ergin kılınmış (örneğin 17 yaşında) bir AB/AEA vatandaşının bir başka AB/AEA ülkesine taşındığında bu hükme tabi olup olmayacağı muğlaktır. Agustín Amorós Martínez, Enric Ripoll, "FIFA, CAS and Minors: the Return of the Laudable Purposes and the Disproportionate Tools," **Football Legal: The international journal dedicated to football law**, June 2017, Special Report, Sayı:7, (çevrimiçi) <http://www.ruizcrespo.com/wp-content/uploads/2017/07/ruizcrespo-football-legal-07-01-abogado.pdf>, s. 89.

“1.Kulüp futbolcuya en yüksek ulusal standartlarda yeterli seviyede futbol eğitimi ve/veya antrenman (teorik ve/veya pratik eğitim) imkanı sağlayacaktır. (Karşılaştırınız: Ek 4, Madde 4)

2.Kulüp futbolcuya, futbol eğitimi ve/veya antrenmana ek olarak, futbolcunun profesyonel futbolu bırakması halinde futboldan başka bir kariyere yönelmesine imkan tanıyacak akademik eğitim ve/veya okul eğitimi ve/veya mesleki eğitim ve/veya yetiştirme garanti edecektir.

3.Kulüp, futbolcunun mümkün olan en iyi şekilde bakıldığından emin olmak için gerekli tüm düzenlemeleri yapacaktır. (Bir host aileyle veya kulübün konaklama tesisinde en iyi yaşam standardının sunulması, kendisine kulüpte bir danışmanın atanması, vb.)

4.Kulüp böyle bir futbolcunun tescil edilmesi halinde yukarıda geçen yükümlülükleri yerine getirdiğine dair kanıt ilgili federasyona sağlayacaktır.”

Kulüp futbolcuya en yüksek ulusal standartlarda futbol eğitimi ve/veya antrenman sağlamakla, futbolcunun profesyonel futbolu bırakması durumunda futboldan başka bir kariyere yönelmesine imkan tanıyabilmek adına başkaca bir akademik eğitim ve/veya okul eğitimi ve/veya mesleki eğitim ve/veya yetiştirme garanti etmekle yükümlüdür. Ayrıca kulüp futbolcunun bir aile yanında ya da konaklama tesisinde çocuğun yüksek yararı gözetilerek mümkün olan en iyi şekilde bakıldığından emin olmak için gerekli tüm düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür. Çocuğun fiziki ve mental sağlığının korunması için gerekli ortam hazırlanmalıdır. Kulüp yükümlülükleri yerine getirdiğine dair federasyona karşı sorumludur.

“En yüksek ulusal standartlarda” verilecek futbol eğitiminin mahiyeti hakkında ilgili maddede bir açıklama yapılmamıştır. Avrupa Kulüpler Birliği bu durumda FIFA’nın yetiştirme tazminatı hesaplarken kullandığı kulüp kategorizasyonunun kıstas alınabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca eğitimin zaman bakımından da yeterli olması gerekmektedir.²²⁰

RSTP madde 19/2 (b)’deki ana şart olan ülkelerin Avrupa Birliği ve Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde bulunması hususu sağlanmadığında istisnanın uygulanmasına izin verilmemektedir. Örneğin 2011/A/2354 sayılı kararında iyi bir eğitim olsa da ve futbol kulübü tarafından güzel şekilde ağırlansa da Panel -Bosna Hersek Avrupa Birliği’ne dahil olmadığı gibi Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde de

²²⁰ ECA Legal Bulletin, No 7, September 2017, (çevrimiçi), <https://www.ecaeurope.com/media/3662/eca-legal-bulletin-7-2017.pdf>, s. 8.

bulunmadığından- Bosna Hersekli çocuk futbolcu için madde 19/2 (b)'deki istisnanın uygulanamayacağına karar vermiştir.²²¹

Bu istisna kapsamında değerlendirilebilecek davalardan biri de CAS'ın 2008/A/1485 sayılı Midtjylland davasıdır. Başvurucu FC Midtjylland A/S Danimarka merkezli bir futbol kulübüdür ve Danimarka Premier Ligi'nde oynamaktadır. Kulübün resmi internet sitesinde, ikinci ligde performans sergileyen Nijeryalı Kulüp FC Ebedei ile bir anlaşma yaptıkları duyurulmuştur. 15 milyondan fazla insanın yaşadığı, ülkenin en büyük şehri Lagos'ta Nijeryalı kulübün merkezi bulunmaktadır ve *yeni yetenekler arama konusunda bu durum ciddi bir potansiyel* oluşturmaktadır. İki kulüp arasındaki anlaşmaya göre Midtjylland Kulübü'ne Nijeryalı Kulübün en yeteneklileri için bir ön sözleşme hakkı tanınmıştır. Resmi internet sitesindeki yazıda, işbirliğinin 18 yaşından küçükleri de kapsadığı, Midtjylland Kulübü'nün Nijeryalı genç yetenekleri akademisine kayıt ettirebileceği belirtilmektedir.²²²

6 Haziran 2006 tarihinde, Midtjylland Kulübü daha önce Nijeryalı Kulübe kayıtlı 3 futbolcuyu kendi bünyesine tescil ettirmiş, 1 Şubat 2007 tarihinde de yine daha önce Nijeryalı Kulüp FC Ebedei'ye tescilli 3 futbolcunun kendi Kulübüne tescili için izin talep etmiştir. Danimarka Futbol Federasyonu 1. gruptaki çocukların amatör futbolcu olarak kaydedilmesine izin vermiş, 2. gruptaki çocukların tesciline ise FSTT m. 19'un olası ihlali sebebiyle izin vermemiştir.²²³ Ardından Uluslararası Futbolcular Birliği'nin (FIFPro)²²⁴ Midtjylland Kulübü'nün RSTP madde 19/1'i ihlal ederek çocuk futbolcuları sistematik olarak transfer ettiği şeklindeki iddiasına binaen FIFA'nın yaptığı soruşturma neticesinde hem Danimarka Futbol Federasyonu'na hem de FC

²²¹ CAS 2011/A/2354, para. 19-20.

²²² CAS 2008/A/1485, s. 2.

²²³ CAS, ilgili kararda bu iki grup çocuğu "The Players" (Futbolcular) ve "The Younger Players" (Genç Futbolcular) olarak nitelermeyi tercih etmiştir. Bu nitelendirme çocukların birbirlerine kıyasen gençlik durumlarını ifade etmek maksadıyla yapılmıştır, tescil başvurularının yapıldığı tarih referans alınarak yapılmamıştır. Tescillerinin talep edildiği ayrı ayrı tarihlerde çocukların hepsi 16-17 yaş aralığındadırlar. Bu sebeple CAS'ın nitelendirmesinden farklı olarak çocukları 1. ve 2. grup olarak tasnif etmeyi daha uygun bulduk.

²²⁴ "The Fédération Internationale des Associations de Footballeurs Professionnels"

Midtjylland Kulübü'ne madde 19/1'i ihlal ettiği gerekçesiyle şiddetli uyarı cezası verilmiştir.²²⁵

Her iki gruptaki çocuklara Danimarka Göçmenlik Ofisi tarafından kısa dönemli ve öğrenci olarak oturma izni verilmiştir, bu izin çocuklara çalışma hakkı sağlamamaktadır. 1. Gruptaki çocuklar Türkçe'ye "üst orta okul" olarak çevirebileceğimiz seviyede bir devlet okulunda eğitim görmeye, 2. grup ise bir gençlik merkezinde -müfredatında Danca, İngilizce, Spor Eğitimi, Sanat, Danimarka Kültürü, İnsan Hakları Eğitimi derslerini barındıran- bir eğitime başlamıştır. Başvurucu; çocuklara barınma, yemek parası ve cep harçlığı ödediğini, bu meblağın da Federasyonun amatör futbolcular için belirlediği sınır olan yıllık DKK 24,000'yı geçmediğini belirtmektedir.²²⁶

Panel; madde 19 fıkra 2'de sayılan istisnaların tahdidi olmadığını, başkaca sebeplerin de istisna olarak yorumlanabileceğini²²⁷ belirterek somut olayı değerlendirmiş, Nijerya Futbol Federasyonu ile Midtjylland arasında bir gelişim programı anlaşması olmadığını, çocukların asli taşınma sebebinin de eğitim değil futbol olduğunu, Midtjylland Kulübünün resmi sitesinde duyurulan Fc Ebedei ve Midtjylland Kulüpleri arasındaki işbirliği anlaşması göz önünde bulundurulduğunda çocukların Danimarka'ya getirilme amacının Midtjylland Kulübüne yeni yetenekler sağlamak olduğunu anlaşıldığını ifade etmiştir. Nihayetinde Nijerya'daki akademik açıdan en başarılı çocukların eğitimlerini sürdürmeleri adına Danimarka'ya getirilmediğine dikkat çeken Panel, çocukların devlet okulunda eğitimlerine devam etmesinin, ciddi bir eğitim programlarının olmasının çocukların futbol oynamak maksadıyla Danimarka'ya getirildiği gerçeğini değiştirmedeğini belirtmektedir. Panel,

²²⁵ CAS 2008/A/1485, s. 3-4.

²²⁶ CAS 2008/A/1485, s. 3.

²²⁷ Belirtmek gerekir ki CAS'ın bazı kararlarında RSTP madde 19/2'deki istisnaların tahdidi olmadığı savunulurken, bazı kararlarında maddede sayılanlardan başkaca yeni bir istisnanın öngörülemediği savunulmaktadır. Bkz: CAS 2017/A/5244, para. 67.; "Futbolcu Statüleri Komitesi öğrencilerle ilgili iki tane daha istisnai duruma izin vermektedir: - 'Futbolcunun taşınmasının sebebinin eğitimiyle bağlantılı olduğu, futbol oynamasıyla bağlantılı olmadığı hususunun hiçbir şüphe bırakmadan kanıtlanması durumunda' - 'Menşe ülkenin Federasyonu ile yeni kulüp arasında kesin katı koşullar altında genç futbolcular için gelişim programı kapsamında bir anlaşma imzalanması durumunda (akademik ve/veya okul eğitimi için sınırlı süreli anlaşma)" CAS 2008/A/1485, para. 20. (İlgili tarihte RSTP madde 19'a çocuğun eğitimine dair bir istisnanın henüz eklenmemiş olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir.)

çocukların Danimarka'ya eğitim görmek için geldikleri ve boş zamanlarını amatör düzeyde futbol oynayarak değerlendirdikleri iddiasını kabul etmemiş, geliş amacının futbolla bağlantılı olduğu kanaatine varmıştır.²²⁸ Ortada bir gelişim programı bulunmadığından ve çocuklar esas olarak futbol oynamak için Danimarka'ya getirildiğinden Panel transfer yasağının istisnasının somut olaya uygulanamayacağına kanaat getirmiştir.

Bu değerlendirmelerin yanında başvurucunun ileri sürdüğü Cotonou Anlaşması'nı ve çocukların Avrupa Birliği Hukuku bağlamındaki haklarını da inceleyen Panel, madde 19/2(b)'deki şartların gerçekleşmemiş olmasından ötürü bu bakımdan da istisnanın somut olaya uygulanamayacağına karar vermiştir.

RSTP madde 19/2(b)'deki istisna uygulanırken karşılaşılan sorunlardan biri de istisnanın uygulanıp uygulanmayacağına karar verirken çocuğun vatandaşlığının mı yoksa yaşadığı yerin mi baz alınacağı sorusudur. Bu konu hakkında CAS'ın 2016/A/4903 sayılı Club Atlético Vélez Sarsfield davası incelenebilir.²²⁹ Arjantin Futbol Federasyonu'na bağlı bir futbol kulübü olan Club Atlético Vélez Sarsfield'da 11 yaşından beri yer alan çocuk futbolcu 16 yaşına geldiğinde İngiliz Kulüp Manchester City'e transfer olmayı talep etmiştir. Çocuğun hem İtalyan hem Arjantin pasaportu bulunmaktadır. FIFA Futbolcu Statüleri Komitesi'ne bağlı Alt Komite transferin RSTP madde 19/2(b) hükmüne uygun olduğundan bahisle transfere izin vermiştir. Vélez Sarsfield Kulübü ise, iş sözleşmesine taraf olacak yaşa geldiğinde kendilerinin çocukla sözleşme imzalama beklentisi içerisinde olduklarını, çocuğu kendilerinin yetiştirdiğini, Manchester City'nin teklifinin hem etik olmadığını hem de somut olayda madde 19/2(b) hükmünün şartlarının sağlanmadığını belirterek ilgili kararı CAS'a taşımıştır.²³⁰ Başvurunun aslında RSTP madde 19/2(b) hükmünün

²²⁸ CAS 2008/A/1485, para. 20-25.; FIFPro'nun CAS kararına ilişkin değerlendirmesi için bkz: <https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/human-trafficking/legal-case-fc-midtylland-and-nigerian-minors/>.

²²⁹ Arbitration CAS 2016/A/4903 Club Atlético Vélez Sarsfield v. The Football Association Ltd., Manchester City FC & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 16 April 2018.

²³⁰ CAS 2016/A/4903, s. 3-7.

uygulanmasını sağlamak istemekten çok, AB istisnasına karşı çıkma maksadı taşıdığı yorumu yapılabilir.

Davada İtalyan ve Arjantin vatandaşlığına sahip Arjantin’de ikamet eden ve Arjantin Futbol Federasyonu’na bağlı bir kulübe tescil edilmiş futbolcunun, İngiliz Futbol Federasyonuna bağlı bir kulübe transferi söz konusudur. Manchester City Kulübü RSTP madde 19/2(b)’nin, bir Avrupa Birliği ülkesi vatandaşı olup halihazırda AB ülkesinde ikamet etmeyen ve Avrupa Birliği-Avrupa Ekonomik Alanı içerisinde bir kulübe transfer olmak isteyen kişileri de kapsayacağı görüşündedir. Kulüp, aksi bir uygulamanın Avrupa Birliği Hukuku’nu ihlal edeceğini iddia etmektedir.²³¹

Arjantin Futbol Federasyonu (AFF) ise Vada II²³² davası istisnasının RSTP’ye dahil edilmediğini, FIFA alt komitesinin yorum yoluyla RSTP’de yer almayan yeni kurallar üretmeye çalıştığını ve bu kuralların da yazılı diğer RSTP kurallarına aykırı olduğunu iddia etmektedir. AFF’ye göre RSTP kurallarının katı şekilde uygulanması gerektiğinden transfere izin verilmesi kararı hatalıdır.²³³ Manchester City AFF’nin bu iddiasını somut olayın Vada II davası ve davanın RSTP’deki etkisiyle bir ilgisi bulunmadığını belirterek yanıtlamıştır. Kulübe göre RSTP’deki hükümler *numerus clausus* olarak sayılmamıştır ve gerektiğinde Futbolcu Statüleri Komitesi’ndeki tek hakimin madde 19’da açıkça yazılı olmayan istisnaları da uygulama yetkisi bulunmaktadır.²³⁴ Kısacası, ihtilaf RSTP madde 19/2(b) hükmünün nasıl yorumlanacağı noktasında toplanmaktadır.

Panel, FIFA’nın Vada II davasıyla kulüplerin merkezini ele alan anlayıştan, *yeni kulübün merkezini ve çocuğun uyruğunu dikkate alan bir anlayışa* geçtiğini ifade etmiştir.²³⁵ Panel; Avrupa Birliği Anlaşması madde 3/2, Avrupa Birliği’nin İşleyişine İlişkin Anlaşma madde 20/2(a) ve madde 45 hükmü uyarınca çocuk futbolcunun serbest dolaşım hakkının mevcut olduğu kanısındadır.²³⁶ Hükmün bu haliyle uygulanması pek çok başka hukuki problemi beraberinde getirirse de RSTP madde

²³¹ CAS 2016/A/4903, s. 16.

²³² TAS 2012/A/2862.

²³³ CAS 2016/A/4903, s. 19.

²³⁴ CAS 2016/A/4903, s. 21.

²³⁵ CAS 2016/A/4903, s. 27.

²³⁶ CAS 2016/A/4903, s. 16.

19/2(b)'deki şartlar gerçekleşmiş olduğundan transferin geçerli olduğuna ilişkin karar onanmıştır. Madde 19/2(b) hükmü uygulanırken çocuk futbolcunun vatandaşlığı esas alınacak, çocuk AB dışı bir ülkede ikamet etse de istisnadan yararlanabilecektir.

Club Atlético Vélez Sarsfield FIFA'nın RSTP madde 19/2(b) hükmünü prestijli UEFA kulüpleri lehine, yetenek ortaya çıkarmak için çalışan diğer küçük kulüplerin aleyhine, tekrarlayan, keyfi ve ayrımcı bir tavırla yorumladığını iddia etmiştir. Kulübe göre bu tutum Avrupalı kulüplerin 18 yaşına gelmeden genç yetenekleri *kapmasına*²³⁷ sebebiyet vermektedir.

3. Futbolcunun İkametgahı İle Kulüp Arasında En Fazla 100 Km Mesafe Bulunması Durumunda

Futbolcunun ulusal sınıra 50 km'den daha uzak olmayan bir mesafede ikamet etmesi ve futbolcunun tescil edilmeyi umduğu komşu ülke federasyonuna kayıtlı kulübün de aynı sınıra en çok 50 km'lik bir mesafe içerisinde bulunması durumunda çocuğun ilgili kulübe tescil edilmesine izin verilebilecektir. Bu halde çocuk futbolcunun ikametgahı ile kulüp merkezi arasındaki maksimum mesafe 100 km olmalıdır. Bu istisna halinde çocuk futbolcunun evinde yaşamaya devam etmesi ve ilgili iki federasyonun açık rıza vermesi gerekmektedir. Bu istisnanın neden doğrudan toplamda 100 km değil de, bilhassa 50+50 km şeklinde düzenlendiğini anlamak güçtür.

Çocuğun hayatında köklü bir değişikliğe sebebiyet verilmediğinden böylesi bir istisnai hale izin verilmesi çocukların korunması amacına ilk bakışta uygun gözükmemektedir ancak maddede çocuğun transfer olmak istediği kulüp halihazırda çocuğun yaşadığı ülkenin sınırına yakınsa, çocuğun sırf o kulübe tescil olmak maksadıyla ülke sınırına yakın bir konuma taşınmasının yasaklanmamış olduğu görülmektedir. İlgili kuralı dolanmak maksadıyla yapılacak böyle bir hamlenin de yasak kapsamına gireceğine dair bir ibare RSTP madde 19/2(c)'de yer almamaktadır. Bu durumda AB/AEA ülkesindeki kulübe tescil edilmek isteyen çocuklardan ve

²³⁷ CAS 2016/A/4903, s. 12.

ailelerden AB/AEA ülkelerine sınırı olan ülkelere birinde yaşayanlar, yurt içinde bir iç göç gerçekleştirebilecektir. Bu durumda, çocuğun yüksek yararı mı korunmaya çalışılmaktadır yoksa AB/AEA ülkelere yapılacak göçlerin önlenmesi/zorlaştırılması mı söz konusudur tartışılabilir.

İstisnanın gerekçelerinden birinin AB/AEA ülkelere yapılacak göçleri önleme olduğu söylenebilir. Öte yandan, sınır komşusu ülkenin çocuğun yaşadığı ülkeden daha kalkınmış olduğu durumlarda futbol kaçakçılığına zemin hazırlandığının da altı çizilmelidir.²³⁸

4. Çocuğun Ebeveynleri Olmadan İnsani Sebeplerle Başka Bir Ülkeye Sığınması Durumunda

Futbolcunun insani sebeplerle; *özellikle ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü dolayısıyla yaşamı ya da özgürlüğü tehdit altında olduğundan* ebeveynleri olmadan menşe ülkesini terk etmesi ve bu nedenle geldiği yeni ülkede en azından geçici olarak kendisine ikamet etme izni verilmesi durumunda çocuğun uluslararası transferine izin verilecektir. Günümüzde mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma gibi statülerle pek çok insan bir başka ülkeye sığınmak zorunda kaldığından böyle bir istisnanın öngörülmesinin yerinde olduğu söylenebilir. Ancak çocuğun ebeveynleri olmadan bir başka ülkeye sığınması şartı arandığından herhangi bir sebepten acil ve geçici koruma bulma amacıyla kitlesel olarak bir başka ülkeye ailesiyle birlikte sığınan kimselerin bu hükümden yararlanması mümkün olmayacaktır.²³⁹ Şu var ki, BMÇHS'nin 6 numaralı Genel Yorumu'nda ailelerinden ayrı düşmüş çocukların, ana babasından ya da bunların yerini tutanlardan ayrı düşmüş ancak diğer akrabalarından ayrılmamış çocuklar olabileceği belirtilmektedir. Dolayısıyla, bir diğer yetişkin aile üyesinin refakatinde olan çocuklar da ana babasından ayrı düşmüş kabul edilebilecektir.²⁴⁰

²³⁸ Combating trafficking in children for labour exploitation: A resource kit for policy-makers and practitioners: Book 4: Taking action against child trafficking, ILO International Programme on the Elimination of Child Labour, International Labour Office, 2008, s.10.

²³⁹ Türkiye'de Geçici Koruma Yönetmeliği ile bulunan yabancılar örneğinde olduğu gibi.

²⁴⁰ BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.6, Kendi Menşe Ülkeleri Dışında Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklara Dair Uygulamalar, ÇHS/GY/2005/6,

FIFA'nın 1635 tarihli Sirküleri'ne göre bu durumdaki çocuğun güvenliğini sağlamak adına transfer işlemlerini yeni federasyon eski federasyonla doğrudan iletişim kurarak yürütmeyecektir. Çünkü bu durum devlet yetkililerinin ve önceki kulübün çocuğun hangi ülkede olduğunu saptamalarını sağlayabilir ve bu durum hem çocuk futbolcunun hem de ailesinin güvenliğini olumsuz etkileyebilir. İşlemler FIFA aracılığıyla yürütülecek, FIFA çocuğun bilgilerini orijin ülke federasyonu ile paylaşmayarak çocuğun güvenliğini sağlayacaktır.²⁴¹

Ek olarak değinmek gerekir ki, yakın zamanda FIFA, Ukrayna-Rusya savaşı sebebiyle Ukrayna'dan ailesi yanında olmadan kaçan çocukların bu hükme tabi olacağına dair geçici Ek 7 madde 7 hükmünü getirmiştir. Ancak Ukrayna'dan ailesiyle birlikte bir başka ülkeye kaçan çocuklar RSTP madde 19/2 (a) hükmüne dayanabilecektir.²⁴²

İnsani sebeplerle bir başka ülkeye sığınmak zorunda kalan çocukları korumak adına böyle bir istisna öngörülmüş de olsa bu durumun olumsuz uygulamalara da zemin hazırlayabileceği gözlemlenmelidir. Transfer olmak için başkaca bir yol bulamadıklarında çocukların işbu istisna çerçevesinde transfer edilebilmek adına gerçeği yansıtmayan insani sebepler öne sürerek bir başka ülkeye göç etmenin yolunu aramaları mümkündür. Bu durum normal şartlarda ailesiyle birlikte futbol kulübünün bulunduğu ülkeye taşınarak daha rahat ve güvenli bir hayata sahip olabilecek çocukların tek başlarına başka ülkeye insani sebeplerle göç etmeyi denemesine sebebiyet verebilir. Bu durum insan kaçakçılığına zemin hazırlayacaktır.

<https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>, s. 4.

²⁴¹ FIFA, Circular no. 1635, 8 June 2018, <https://resources.fifa.com/image/upload/1635-international-transfer-of-players.pdf?cloudid=hyk6n3kadamjksysfn6u>, s. 1.-2.

²⁴² Interpretative Note to Annex 7 of the Regulations on the Status and Transfer of Players, 16 March 2022, (çevrimiçi), <https://digitalhub.fifa.com/m/3cd753a54b8723f0/original/Interpretative-Note-to-Annex-7-of-the-Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players.pdf>, s. 5.

5. Çocuğun Bir Başka Ülkeye Akademik Nedenlerle Ebeveynleri Olmadan Gitmesi Durumunda

Çocuk futbolcunun öğrenci olması ve ebeveynleri olmadan akademik nedenlerle bir başka ülkeye taşınması durumunda çocuğun uluslararası transferine izin verilebilecektir. Bu durumda çocuk geçici olarak değişim programına katılmaktadır. Çocuğun yeni kulübe kaydının süresi 18 yaşına gelene kadardır ya da akademik/okul programının sonuna dek ve her halükarda bu süre azami bir yıldır. Yeni kulübün profesyonel takımı bulunmayan tamamen amatör bir kulüp olması ya da profesyonel bir kulüple hukuki, ekonomik ya da fiili (de facto) bir bağı olmaması gerekmektedir.

6. Beş Yıl Kuralı

RSTP m.19/3'e göre, tescil edilmek istediği federasyonun bulunduğu ülkenin vatandaşı olmayan ancak o ülkede aralıksız son beş yıl boyunca yaşamış çocuk futbolcunun ilk tescilinin yapılmasına izin verilir. Çocuğun son beş yıl yaşamamış olması durumunda ilk tescile ilişkin yasak uygulanacaktır. "Son beş yıl boyunca aralıksız ilgili ülkede yaşamak" ibaresinin ise muğlak olduğu söylenebilir. Aralıksız yaşamamanın ilgili ülkenin sınırlarını hiçbir şekilde terk etmemek anlamına mı geldiği yoksa çocuğun ikametgahının ilgili ülkede olmasının yeterli mi olduğu anlaşılamamaktadır.

7. Sınırlı Küçük Muafiyeti

Tüm istisnaların yanında RSTP madde 19/7'de sınırlı küçük muafiyeti²⁴³ düzenlenmiştir. Bu maddeye dayanarak federasyonlar, Futbolcu Statüleri Komitesi'ne kendine özgü istisnai durumlar için başvurabileceklerdir. Başvurunun geçerli kabul edilmesi halinde aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

a) "Böylece bir muafiyetin uygun görülmesi halinde, özel hüküm ve koşullar altında, yalnızca tamamen amatör kulüplere kaydedilecek amatör çocuk futbolcular için Federasyon 4. fıkra da belirtilen başvuru yükümlülüklerinden muaf tutulur."

²⁴³ "Limited Minor Exemption (LME)."

b) “Böyle bir durumda, Uluslararası Transfer Sertifikası ve/veya ilk tescil talebinden önce, Federasyon, çocuk futbolcunun içinde bulunduğu şartların hiçbir şüpheye mahal vermeksizin fıkra 2, 3 ya da 4.c’de sayılan istisnalardan birini sağladığını doğrulayacak ve konu hakkında gerekli teminatı sağlayacaktır.”

FIFA 1576 numaralı sirkülerinde²⁴⁴ bu iznin yalnızca amatör futbolcular için amatör kulüplere²⁴⁵ kaydedilecek olmaları halinde uygulanacağını, başvuruda neden böyle bir izin talep edildiğinin, oynadıkları ligin özelliklerinin, kayıt sürecindeki bölgesel farklılıkların, ligin ve amatör kulübün ilişkisinin açıklanması gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca FIFA çocukların amatör kulüplere kayıt olmalarının asıl odaklandıkları husus olmadığını, sınırlı küçük muafiyetinin çocuk futbolcuların profesyonel kulüplere ya da profesyonel kulüplerle hukuki, ekonomik ya da de facto bağı olan kulüplere kaydı için kullanılmamasını sağlamaya odaklandıklarını belirtmektedir.

8. Madde 19’da Sayılmayan Sebeplerle Özel İzin Talebi

RSTP madde 19’da sayılan istisnaların tahdidi olmadığı, maddede belirtilmeyen başkaca durumlar için de başvuru yapılabileceği görüşünü savunan CAS kararları mevcuttur. CAS’ın özel izin taleplerinde takdir yetkisinin geniş olduğunu söylemek mümkündür. En azından, özel izin kararlarında uygulanan kıstasın ne olduğunu tarafımızca belirleyebilmek mümkün olmamıştır.

CAS’ın 2011/A/2354 sayılı kararında, madde 19’da sayılan istisnaların kendisine uygulanamayacağı yönünde karar verilen çocuk E. adına OFC Kickers Offenbach Kulübü özel izin talep etmiştir. Kulüp, *madde 19’un lafzına bakılarak değil hükmün ruhuna bakılıp amacına odaklanılarak* çocuk futbolcunun amatör olarak tesciline karar verilmesi gerektiğini iddia etmektedir.²⁴⁶ Ancak Panel, çocuk futbolcu ilgili ülkede eğitim için bulunuyor da olsa ortada özel izin vermeyi gerektirecek bir durum

²⁴⁴ FIFA, Circular no 1576, 10 March 2017, <https://resources.fifa.com/image/upload/1576-limited-minor-exemption-lme-2875550.pdf?cloudid=hfohqtajcfrabgxqcfm>.

²⁴⁵ Bir kulüpte yalnızca bir profesyonel oyuncu bile kayıtlı olsa o kulüp amatör olarak kabul edilemeyecektir.

²⁴⁶ CAS 2011/A/2354, para. 15.

olmadığına, somut olayda da madde 19'un şartları sağlanamadığı için çocuğun transferine izin verilemeyeceğine karar vermiştir.²⁴⁷

Aynı şekilde 2017/A/5244 sayılı Oscar Bobb kararında da²⁴⁸ çocuğun korunması amacına hizmet etmeyen durumlarda RSTP madde 19/2'de sayılanlardan başka istisnaların uygulanıp uygulanmayacağını tartışan Panel; somut olayda anne madde 19/2'ye aykırı olarak *futbolla bağlantılı sebeplerden ötürü* ilgili ülkeye taşındığından, şu andaki ikametgahında futbol oynamasına izin verilmeyen ancak yaşadığı ülkeye alışmış ve ilgili ülkede hayat standartları yüksek olan, karar tarihinde ergenlik çağında bulunan futbolcunun kaldığı zor durumun farkında olsa da, özel izin verilmesinin mümkün olmadığına karar vermiştir.

Bunun yanında; Kanadalı amatör çocuk futbolcu Zohran Ludovic Bassong'un ve RSC Anderlecht Kulübü'nün 2015/A/4178 sayılı davasında *çocuğun yararına olacağı gerekçesiyle* transfer için özel izin verilmiştir.²⁴⁹ Somut olayda çocuk futbolcu, velayeti büyükanne ve büyükbabasına verildikten kısa bir süre sonra Belçika'ya taşınmıştır. Çocuğun bakımını büyükannesi üstlenmektedir. Belçika'ya taşındıktan bir süre sonra çocuk için TES üzerinden madde 19/2(a) gerekçe gösterilerek transfer onayı talep edilmiştir.

Futbolcu Statüleri Komitesi çocuğa ebeveynlerinin eşlik etmediği, yalnızca kendilerine emanet edilen büyükanne ve büyükbabanın çocuğa eşlik ettiği gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Daha sonra anne de Belçika vatandaşı olmak amacıyla Belçika'ya taşınmıştır. Baba Kanada'da yaşamaya devam etmiştir. TES üzerinden transfer onayı için yeniden talepte bulunulmuş ancak başvuru yine reddedilmiştir. Dava CAS'a taşınmıştır.²⁵⁰

²⁴⁷ CAS 2011/A/2354, para. 25-27.

²⁴⁸ CAS 2017/A/5244 Oscar Bobb & Associação Juvenil Escola de Futebol Hernâni Gonçalves v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 21 December 2017 (operative part of 20 November 2017).

²⁴⁹ "TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016," CAS Bulletin, Lausanne, 2016/2 https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_2_final.pdf.

²⁵⁰ "TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016," CAS Bulletin, s. 43-44.

Panel kronolojik olarak annenin çocuktan daha sonra Belçika'ya yerleştiğine işaret ederek madde 19/2(a)'nın şartlarının gerçekleşmediğine karar vermiştir. Bunun yanında, madde 19'da sayılanların tahdidi olmadığını, maddede sayılanlardan başkaca istisnaların da kabul edilebileceğini hatırlatarak²⁵¹ çocuk için özel izin verilebileceğini belirtmiştir. RSTP'nin ilgili maddesi çocukları istismardan korumayı amaçlamaktadır ve somut olayda çocuğun güvenliğinin bu anlamda tehlikede olmadığı görülmektedir. Annenin ailesinin burada yaşamasından mütevellit Bassong ailesinin Belçika ile güçlü bağları bulunmaktadır, baba ileride eşinin ve çocuğunun yanına taşınacağını belirtmiştir, çocuk ise müfredatı spor faaliyetlerini destekleyen bir okulda eğitim görmektedir ve başarılıdır. Kaldı ki, ailenin ekonomik durumu çocuğun futbol faaliyetine bel bağlamaya gerek duymayacak seviyededir.²⁵²

Bu bağlamda Panel; RSTP madde 19 katı şekilde uygulansa da, *tamamen mekanik bir uygulamanın* çocuğun yüksek yararına uygun düşmeyeceğini ifade etmiştir. Panelin, konunun insan olduğunun unutulmaması gerektiğini vurgulaması ve maddenin amacına odaklanarak karar vermesi önem arz etmektedir.²⁵³ Çocuğun yararına olduğundan çocuğun transferine özel izin verilmiştir.

İlgili kararda çocuğun büyükannesinin yaklaşımının, çocuğun *“Kanada'da olmayan çalışmalar çerçevesinde futbol pratiğinde ilerleyebilmesini”* sağlamak olduğu²⁵⁴ anlaşılmakta olsa da, Panel'in madde 19/2 hükmü ihlal edildiğinden özel izin hükmünün uygulanamayacağı gibi bir karar -2017/A/5244 sayılı Oscar Bobb kararında olduğu gibi- vermediğinin altı çizilmelidir.

²⁵¹ CAS'ın 2008/A/1485 sayılı kararına atıf yapılmıştır.

²⁵² “TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016,” **CAS Bulletin**, s. 45.

²⁵³ Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin 1976/ 9370 Esas sayılı kararını hatırlatmaktadır. (Karar Tarihi: 31.12.1976): *“Hakim insana, tabiata, gerçeğe, olağana sırt çevirmeden ve katı kalpler içinde sıkışıp kalmadan uyumsuzluğa “insan kokusu” taşıyan bir çözüm getirmek zorunluluğundadır.”*

²⁵⁴ “TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016,” **CAS Bulletin**, s. 43.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FIFA’NIN TRANSFER YASAĞINA ÇOCUK HAKLARI PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

Spor otoritelerinin kendilerinin belirlediği kurallar bütünü çerçevesinde bir sistematik oluşturma çabasının karşısında, spor hukukuna ilişkin hususların insan hakları bağlamında değerlendirilmesi gerektiği görüşünün güçlendiği söylenebilir. Günbegün spor dünyasında insan hakları hukukunun kendine daha fazla yer edindiği görülmektedir. Spor Hukuku’na ilişkin belgelerde de insan haklarına dair hususları gözeten hükümler yer almaktadır.

Spora insan hakları perspektifinden bakıldığında; sporun insan hakkı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği, spor kurallarının ve işleyişinin insan haklarına uygun olup olmadığı, sporcuların hakları gibi pek çok hususun kapsanacağı görülmektedir.

Olimpik Şart’ta sporun insan hakkı olduğu ifade edilmiştir.²⁵⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde korunan hakların da bireylerin spor alanındaki menfaatlerini koruma altına alabileceği söylenebilir.²⁵⁶ 2017 yılında Dünya Oyuncular Birliği’nin (The World Players Association - WPA) kabul ettiği Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi²⁵⁷ de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ni esas alarak sporcuların insan haklarının önemini vurgulamaktadır. Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi ön sözünde futbolun özerk yapısının oyuncuların insan haklarını ihlal edemeyeceği ifade edilmiştir.

²⁵⁵ Olympic Charter, International Olympic Committee (IOC), 8 Ağustos 2021, (çevrimiçi), <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/1088617/olympic-charter-in-force-as-from-8-august-2021-international-olympic-committee>, s. 8.

²⁵⁶ Belirtmek gerekir ki işlemin devlet tarafından gerçekleştirilmediği spor hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin uygulanamayacağı görüşü de mevcuttur. Örneğin; Abel Xavier davasında (Abel Xavier v UEFA, Swiss Federal Tribunal June 11, 2001, 4P.64/2001) İsviçre Federal Mahkemesi doping cezası için AHİS madde 8’in, ceza bir devlet otoritesini temsil eden kurum tarafından verilmediğinden, uygulanamayacağına karar vermiştir. Bkz: Behiç Cüneyt Fidanoğlu, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Sporda Dünya Anti-Doping Programı”, **Ankara Barosu Dergisi**, No:3, 2011, s. 283.

²⁵⁷ FIFPro, “*Universal Declaration of Players Rights*” <https://www.fifpro.org/media/md2efzpd/universal-declaration-of-player-rights-english-version.pdf>.

T.C. Anayasası ise sporu temel hak olarak açıkça nitelememiş olsa da, sporun Anayasal bir hak olduğu, bu hakkın Anayasa madde 17’de düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında da değerlendirilebileceği kabul edilebilir.

FIFA Statüsü’nün 3. maddesi “İnsan Hakları” başlığını taşımaktadır ve “*FIFA uluslararası insan haklarına saygılı olmayı taahhüt eder ve bu hakların korunmasını desteklemek için çabalar.*” hükmünü ihtiva etmektedir. FIFA Statüsü madde 4 ise “Ayrımcılık Yapmama, Eşitlik ve Tarafsızlık” başlığını taşımakta ve ırk, ten rengi, etnik, ulusal ya da sosyal köken, cinsiyet, engellilik, dil, din, düşünce gibi sebeplerden her türlü ayrımcılığı yasaklamaktadır.

Sporda insan haklarının korunmasına yönelik tüm bu çabaya ilaveten, korunmaya yetişkinlerden daha muhtaç bir kesimi oluşturan çocukların spor alanındaki haklarının düzenlenmesi ise ayrı bir önem arz etmektedir. Çocuk sporcuların insan oldukları için sahip oldukları hakların yanında, bilhassa çocuk oldukları için sahip oldukları hakların da korunması elzemdir.

Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 4. maddesinde özellikle çocuk sporcuların haklarına saygı gösterilmesi, haklarının korunması ve garanti edilmesinden bahsedilmektedir.²⁵⁸ Başta FIFA olmak üzere spor kuruluşları çocukların korunmasına ilişkin kurallar koydukları gibi çocukları koruyacak sistemler de geliştirmektedirler. Bunun yanında çocukların haklarını korumak maksadıyla oluşturulmuş tüm ulusal ve uluslararası belgelerin de, olaya uygun düştüğü oranda, çocuk sporcuların haklarının savunulmasında gözetileceği kuşkusuzdur. Konu hakkında Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme temel uluslararası metinlerdir.²⁵⁹

²⁵⁸ “Every player who is a minor is entitled to the opportunity to freely pursue sport in an inclusive, adapted and safe manner, and to have his or her rights as a child protected, respected and guaranteed.”

²⁵⁹ Çocuk haklarına ilişkin ulusal ve uluslararası metinler için bkz: Çocuk Hakları Mevzuatı, İstanbul Barosu Yayınları, 2018.

Bu bölümde FIFA'nın transfer yasağının çocuk hakları perspektifinden değerlendirmesi yapılmaya çalışılacaktır.

A. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARINA UYGUNLUĞU

Çocuğun yüksek yararı (best interests of the child) ilk olarak Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nde zikredilmiştir.²⁶⁰ BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme madde 3 ise;

“1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı²⁶¹ temel düşüncedir.

2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de gözönünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.”

demek suretiyle çocuğun yüksek yararına sözleşmede yer vermiştir. Sözleşme kapsamında çocuğun yüksek yararı; temel bir hak, hukuk ilkesi ve usul kuralıdır.²⁶² T.C. Anayasası'nın “Ailenin korunması ve çocuk hakları” başlıklı 41. maddesinde de çocuğun yüksek yararından bahsedilmektedir.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme dört temel ilke (guiding principles) öngörür:

²⁶⁰ **Çocuğun Yüksek Yararı Nedir?**, Haz. Onat Çopur, Ankara, 2021, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/1940-2010/kitaplar/pdf/b/cyy.pdf>, s. 12.

²⁶¹ 27 Ocak 1995 tarihli ve 22184 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkçe metindeki ifade “*çocuğun yararı temel düşüncedir*” biçimindedir ancak “*the best interests of the child*” kavramını “*çocuğun yüksek yararı*” olarak çevirmek daha açıklayıcı olacaktır.

²⁶² BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.14, Çocuğun Yüksek Yararı Hakkının Öncelikli Olarak Dikkate Alınması, ÇHS/GY/14, 29 Mayıs 2013, <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>, s.3-4.

1. Çocuğun yüksek yararı çocuğu etkileyen tüm olaylarda temel kuraldır. (m.3)

2. Hiçbir ırk, renk, cinsiyet, dil, din, politik ve felsefi düşünce, nasyonel, etnik ya da sosyal köken, mülkiyet, engellilik, doğumdan ya da başka kaynaklı statü temeline dayanarak ayırım gözetilemez. (m.2)

3. Devletler, her çocuğun yaşam hakkı olduğunu garanti eder ve konu hakkındaki gerekli tüm tedbirleri alır. (m.6)

4. Kendileri ile ilgili her konuda çocuklar fikirlerini özgürce ifade ederler, çocukların görüşleri yaşlarına ve olgunluklarına göre dikkate alınır. (m.12)²⁶³

Çocuğun yüksek yararı ilkesi ise sözleşmenin denetim mekanizması olan Çocuk Hakları Komitesi'nin kararlarında en çok atıf yapılan ilkedir.²⁶⁴

Değişen ve gelişen sosyal bilimlere göre yorumlanmasına olanak tanımak adına çocuğun yüksek yararı kavramının sözleşmede tanımlanmasından, sınırlandırılmasından kaçınılmıştır.²⁶⁵ Çocuğun yüksek yararının saptanabilmesi için önceden belirlenmiş standart bir yaklaşımın uygulanması da zaten pek mümkün değildir çünkü çocuğun yüksek yararı dinamik bir kavramdır.²⁶⁶ Yüksek yarar somut olayda yorumlanırken “bilimsel verilerden, toplumda yerleşmiş değer yargılarından, mahkeme kararlarından ve hukuk öğretisinden” yararlanılacaktır.²⁶⁷

“Yüksek yarar” kavramı geniş olarak çocuğun refahını ifade eder. Kavram, çocuğun kısa vadeli faydasını değil, uzun vadeli ve kapsamı geniş çıkarını ifade

²⁶³ UNHCR, Guidelines on Determining the Best Interests of the Child, (çevrimiçi), <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/41852>, 2008, s. 14.; İlkeler hakkında daha detaylı bilgi için bkz: Emine Akyüz, **Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması**, 7. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2020, s. 50-63.

²⁶⁴ “CRC in Court: The Case Law of the Convention on the Rights of the Child”, (çevrimiçi), https://archive.crin.org/docs/CRC_in_Court_Report.pdf, 2012, s. 15.

²⁶⁵ Emine Akyüz, **Çocuk Hukuku**, s. 53.

²⁶⁶ Genel Yorum No.14, ÇHS/GY/14, s. 5.

²⁶⁷ Emine Akyüz, **Çocuk Hukuku**, s. 55.

eder.²⁶⁸ Çocuğun refahı somut olayın şartlarına göre belirlenir ve yaş, olgunluk, ana babanın varlığı ya da yokluğu, çocuğun bulunduğu çevre ve çocuğun deneyimleri bu belirlemede göz önüne alınır.²⁶⁹ Soyut bir kavram olan çocuğun yüksek yararı ile ilgili somut, genel bir kural koymak zor olduğundan ilke yorumlanırken her zaman çocuk için en uygun karar verilmeye çalışılmalıdır.

Çocuğun yüksek yararı her zaman tercih edilir. Komite “savaş ya da olağanüstü durumlardan ötürü dahi m.2, m.3 ve m.4’teki hükümlerin kaldırılamayacağına” değinmiştir.²⁷⁰ Futbol transfer piyasasında da öncelik her zaman çocuğun yüksek yararı olmak zorundadır.

Çocuk Hakları Komitesi’nin 14. Genel Yorumu’na göre “*Çocukları ilgilendiren ya da onları etkileyecek hizmetler veren, kar amacı güdenler ve gütmeyenler dâhil özel sektör ve sivil toplum birimleri tarafından alınan kararlar*” çocuğun yüksek yararı kapsamında irdelenebilecektir.²⁷¹ Dolayısıyla FIFA’nın transfer yasağının çocukların yüksek yararına olup olmadığının sözleşme bağlamında değerlendirilmesi mümkündür.

Ayrıca BMÇHS madde 3/1 hükmünde bahsedilen “faaliyet” kavramı geniş yorumlandığından ve her türlü fiili ve usulü kapsadığından, bahsedilen yargı faaliyetlerine ise arabuluculuk, hakemlik de dahil olduğundan²⁷² gerek FIFA’nın konu hakkındaki düzenlemelerinin gerek CAS’ın kararlarının BMÇHS’ye uygunluğu irdelenebilecektir.

CAS’a yapılan başvurularda çocuğun yüksek yararı ilkesinin başvuru tarafından ileri sürüldüğü görülmektedir. CAS’ın dava konusunun insan olduğu hususuna dikkat

²⁶⁸ Kırılcım Turanlı, “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Çocuğun Ekonomik Sömürüden Korunma Hakkı,” **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ağustos 2004, s. 39.

²⁶⁹ UNHCR, Guidelines on Determining the Best Interests of the Child, (çevrimiçi), <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/41852>, 2008, s.14.

²⁷⁰ İkinci oturum raporu, Eylül-Ekim 1992, ÇHS/K/10, para. 67. (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı, Haz. Rachel Hodgkin, Peter Newell, (çevrimiçi), https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabı%20TR.pdf, 2002, s. 48.)

²⁷¹ Genel Yorum No.14, ÇHS/GY/14, s. 5.

²⁷² Genel Yorum No.14, ÇHS/GY/14, s. 9, 11.

çekerek somut olayda çocuğun yararına olan durumu seçtiği kararları olmakla birlikte;²⁷³ genel tutumunun somut olayda çocuğun yüksek yararını gözetmektense, kuralların çocuğun yüksek yararını gözetmek üzere konduğu gerekçesine dayanarak, kuralları katı bir şekilde uygulamak yönünde olduğu ifade edilebilir.

Çocuğun yüksek yararının başvuru tarafından ileri sürüldüğü kararlardan biri CAS'ın 2014/A/3611 sayılı kararıdır. Çocuk futbolcunun babası; Venezuela'nın içinde bulunduğu olumsuz koşullardan uzaklaşmak adına İspanya'ya taşınmaya karar verdiklerini, İspanya'yı seçmelerine dil faktörünün ve Avrupa'daki hayat kalitesinin etken olduğunu,²⁷⁴ futbolla ilgilenen oğlunun da taşınma kararından sonraki süreçte İspanya'da düzenlenen dostluk maçları vesilesiyle Real Madrid Kulübü'yle bağlantı kurduğunu ve deneme için İspanya'ya çağrıldığını, sürecin olumlu geçtiğini ve kulübün FIFA'nın onaylaması kaydıyla çocuğu tescil etmek istediklerini ilettiğini, İspanya'ya taşındıktan sonraki süreçte, tescil sürecinde, ailenin maddi durumunun iyiye gittiğini ve oturma izni alabildiklerini, futbolla bağlantılı sebeplerden ötürü İspanya'ya taşınmadıklarını, taşınmalarındaki esas motivasyon belirlenirken özen gösterilmesi gerektiğini çünkü *çocuğun kendisi için en yararlı olacak ortamda büyümesinin söz konusu olduğunu*, FIFA'nın iznini beklerken İspanya'dan ayrılmamalarının da İspanya'ya gelişlerinin futbolla bağlantılı olmadığını kanıtladığını²⁷⁵ belirtmiştir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi hatırlatan başvuru kuralların çocuğun yüksek yararına uygun şekilde yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir.²⁷⁶

FIFA ise öncelikli olarak temyiz için CAS Kodu R49'da verilen 21 günlük başvuru süresinin kaçırıldığını ve bu sebeple başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğini, Panel aksi kanaatteyse de, belirtilenin aksine çocuğun daha önce Venezuela'da bir takımda yer aldığını, bu sebeple ilk tescil başvurusunda değil transfer başvurusunda bulunması gerektiğini,²⁷⁷ *çocuğun ebeveynlerinin “çocuklarına verilen fırsatı göz önünde bulundurması” sebebiyle transfere izin verilmemesi gerektiğini*,

²⁷³ TAS 2015/A/4178, Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. FIFA.

²⁷⁴ CAS 2014/A/3611, para. 32.

²⁷⁵ CAS 2014/A/3611, para. 32.

²⁷⁶ CAS 2014/A/3611, para. 32.

²⁷⁷ CAS 2014/A/3611, para. 33.

yetenekli çocuk futbolcuları yıldız futbolcu yapmayı hedefleyen ve Venezuela’da “futbol klinikleri” olarak bilinen akademide çocuk futbolcunun eğitim aldığını,²⁷⁸ tüm bunlar gözetildiğinde de çocuğun başvurusunun reddedilmesi gerektiğini iddia etmiştir.

Her ne kadar CAS, temyiz süresi kaçtığından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiş olsa da, FIFA’nın savunmasında, pek çok CAS kararında olduğu gibi, çocuğun yüksek yararına ilişkin somut durumun değerlendirilmesini değil, transfer yasağına ilişkin kuralların katı şekilde uygulanmasını talep ettiği görülmektedir. Bu durum FIFA’nın konuya bakış açısını ortaya koymaktadır.

CAS’ın 2020/A/7503 sayılı kararında ise CAS Hakemi, çocuk futbolcunun taşındığı Macaristan’daki yeni hayatının onun için olumlu olduğunu kabul etmiştir. Ancak bu durumun yine de *çocukların korunmasına ilişkin hükümlerin sorgulanması sonucunu doğurmayacağını* ifade etmiştir. Hakeme göre çocuk derslerini ve eğitimini *futbol tutkusuna feda etmemelidir*, bu sebeple de kural katı şekilde uygulanmalıdır. Ayrıca hakeme göre çocuk futbol oynamaktan alıkonmamıştır. “Yalnızca futbol kulübüne kayıt edilmekten ve Avrupa Futbol Transfer Pazarına dahil olmaktan” alıkonmuştur.²⁷⁹

Hakemin, somut olayda çocuğun yeni hayatının onun için daha olumlu olduğunu kabul etmesine rağmen, çağ dışı bir bakış açısıyla, çocuğun transfer olmasının onun dikkatini dağıtarak derslerinden ve eğitiminden geri kalmasına sebep olabileceği gibi bir gerekçeyle çocuğun transferine izin vermemesinin, çocuğun görüşünü ve isteklerini önemsememesinin, aksine çocuğun yetenekleri ve ilgi alanının yerine bizzat kendisinin hayata bakış açısını -ki hakemin düşüncesi gayet subjektiftir ve tartışılabilir durumdadır. Aileler çocuklarının kendi tutkularını takip etmelerini, mutlu oldukları alanlarda çalışmalarını destekleyebilirler, tek geçerli eğitim türü çocuğun beyaz yakalı olmasını sağlayacak klasik akademik okul eğitimi değildir.- esas olarak karar vermesinin çocuğun yüksek yararına olup olmadığı pek çok çerçeveden tartışılabilir.

²⁷⁸ CAS 2014/A/3611, para. 33.

²⁷⁹ CAS 2020/A/7503 N.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), para. 109.

FIFA'nın transfer yasağının çocuğun yüksek yararına uygun olup olmadığının belirlenebilmesi ancak yasağın BMÇHS'de düzenlenen diğer hakları ihlal edip etmediği saptanarak yapılacak topyekûn bir değerlendirme ile mümkün olsa da, ilerleyen kısımda transfer yasağının amaçlarını, çocuğa fiziksel ve psikolojik açıdan etkilerini değerlendirerek, bu veriler ışığında yasağın çocuğun yararına olup olmadığını değerlendirmeye çalışacağız.

1. Çocuğa Fiziki Etkisi

İnsanın biyografik evrelere göre gelişim ödevleri incelendiğinde 2-4 yaş aralığında çocuklarda hayal gücünün ve oyun oynamanın ortaya çıktığı, motor fonksiyonların gelişmeye başladığı, 5-7 yaş aralığında grup içinde oyun oynama kabiliyetinin geliştiği, 6-12 yaş aralığında çocuğun takım içerisinde oyun oynama kabiliyeti kazandığı, 13-17 yaş aralığında ise çocuğun artık bedensel olgunluğa erişmeye başladığı görülmektedir.²⁸⁰ Bu bakımdan çok küçük yaşlardan itibaren çocukların spor için gerekli temel becerilerinin gelişiminin başladığı söylenebilir. Erken çocukluk döneminde kazanılan topa vurma becerisi ile ilerleyen dönemlerdeki spor becerisi arasında esaslı bir bağlantı mevcuttur.²⁸¹

Spor hareketleri gelişen çocuğun performansının ergenlik öncesinde ciddi anlamda arttığı, çocuğun temel hareket becerilerinin gelişiminin spor becerileriyle doğrudan bağlantılı olduğu, temel hareket becerileri ne kadar kusursuz olursa çocuğun motor gelişiminin de o denli yüksek olacağı, çocuğun motivasyonunu artırmak için spor hareketlerinde çeşitlilik sağlanması gerektiği, spor becerilerindeki eksiklikleri giderebilmek için olgun temel hareket becerisi üzerine çalışılması gerektiği, gerekli

²⁸⁰ Pınar Tosun Taşar, Gönül Düzgün, Hülya Eskizmirli Aygör, Melike Tamer Köse, **İnsanın Psikososyal Gelişimi Üzerine Düşünceler El Kitabı**, Editörler: Melis Oktuğ Zengin, İsmail Tufan, İzmir, 2017, (çevrimiçi), http://www.egegeriatri.org.tr/images/INSANIN_PSIKOSOSYAL_GELISIMI_UZERINE_DUSUNC_ELER.pdf, s. 17.

²⁸¹ Zühal Gizir, “8. Bölüm: Motor Gelişim”, **Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I (0-36 Ay)**, Ed. Aysel Köksal Akyol, 2. bs., Ankara, Anı Yayıncılık, 2019, s. 202.

konsantrasyonun sağlanması için çocuğa yardımcı olunması gerektiği belirtilmektedir.²⁸²

FIFA; genç futbolcuların yetiştirilmesi hakkında hazırladığı kılavuzunda futbol eğitiminin bütünsel bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Çocukların futboldaki gelişimini yaşlar baz alınarak kategorilere ayıran FIFA; 6-12 yaş aralığının psikomotor gelişim ve eğlence, 13-15 yaş aralığının teknik ve duygusal gelişim, 16-18 yaş aralığının taktik ve duygusal gelişim aşaması olduğunu ve 19-21 yaş aralığının ise artık kişinin kendi gelişimini üstlenme ve kimliğini oluşturma dönemi olduğunu ifade etmektedir. FIFA, 13-15 yaş aralığını çocuğun futboldaki teknik gelişiminin *altın çağı* olarak nitelermektedir.²⁸³ Ayrıca fiziki mekanizmalardan da önce mental hareketin gerçekleştirilmesi başarının kilit noktası olduğundan futbolcunun mental gelişiminin de çok küçük yaşlardan itibaren desteklenmesi şarttır. Teknik, taktik yeterliklerin, koordinasyon ve bilişsel becerilerin geliştirilmesi için en ideal yaş aralıkları 9-10 ve 13-14'tür.²⁸⁴

Erken çocukluk döneminden itibaren spor becerileri gelişen ve spor alanında yetenekli çocuğun hem fiziksel anlamda gelişimini en iyi şekilde tamamlayabilmesi hem de motivasyon, konsantrasyon gibi konularda yetkinlik kazanabilmesi için doğru şekilde desteklenerek yetiştirilmesi gerekmektedir.

Gerçekten de bilişsel gelişim kuramını oluşturan Piaget'e göre çocuğun gelişiminde fiziksel olgunlaşma kadar çevre de etkilidir.²⁸⁵ Arnold Gesell'e göre çocukların motor gelişimleri dünyanın her yerinde yaklaşık olarak aynı yaşlarda ve aynı şekilde ilerlediğinden spordaki başarıyı etkileyen şeyin ortam ve çocuğun aldığı

²⁸² Kezban Tepeli, "4. Bölüm: Motor (Hareket) Gelişim," **Erken Çocukluk Döneminde Gelişim**, Ed. M. Engin Deniz, 11. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2021, s. 118. atfıyla: D.L. Gallahue, **Understanding Motor Development in Children**, John Wiley and Sons, New York.

²⁸³ FIFA, Youth Football Training Manual, <https://resources.fifa.com/image/upload/youth-football-training-manual-2866317.pdf?cloudid=mxpozhr2gjsmrxrlpf>, s. 21.; Çocukların yaşlarına göre fiziki ve psikolojik gelişimleri ve hız, güç, dayanıklılık vb. bazı alımları gereken futbol eğitimi hakkında ayrıntılı inceleme için bkz: FIFA, Youth Football Training Manual <https://resources.fifa.com/image/upload/youth-football-training-manual-2866317.pdf?cloudid=mxpozhr2gjsmrxrlpf>, s. 18-30, s. 118-174.

²⁸⁴ FIFA, **A.e.**, s. 46, 121.

²⁸⁵ Rüstem Orhan, Sinan Ayan, "Psiko-Motor ve Gelişim Kuramları Açısından Spor Pedagojisi," **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.8, Sayı:2, Temmuz 2018, s. 536.

spor eğitimi olduğu söylenebilir. Bandura'ya göre ise öğrenme gözlem yoluyla gerçekleştiğinden çocukların çevrelerinde rol-model alacakları kişilerin olması gerekmektedir. Çocukların profesyonel sporcularla, eğitimcilerle iletişim halinde olması onların gelişimini olumlu etkileyecektir.²⁸⁶

Bu bakımdan; çocuğun bulunduğu ortam, doğru yönlendirilmesi, aldığı spor eğitimi, çevresinde gözlemleyeceği yetkin sporcular olması başarısının ana etmeni kabul edilebilecekken, çocuğun kendi yaşadığı ülkeye nazaran bu desteği çok daha iyi bir şekilde alabileceği bir başka ülkeye transfer edilmesinin yasaklanması yalnızca çocuğun Avrupa Transfer Pazarına dahil olmasını engellememekte²⁸⁷, çocuğu psikolojik, fiziksel ve teknik açıdan kendisini geliştirebileceği bir akademiye ve eğitim programına dahil olmaktan da mahrum bırakmaktadır. Henüz 7 yaşında, üstün futbol kabiliyetinin olduğu anlaşılabilen bir çocuğun daha prestijli bir kulüpte kendini yetiştirebilmek için 18 yaşını beklemek zorunda bırakılması, çocuğun kendini gerçekleştirmesine imkan tanınmaması anlamına gelebilecektir. İlgili yaş aralığında ihtiyaç duyduğu desteği alamayan çocuğun ilerleyen yaşlarda eksiklerini kapatması daha zor olabilecektir. Konunun daha detaylı incelenebilmesi için yaşadığı ülkede yeterli bir futbol eğitimi alamadan yetişen çocuk futbolcu ile Avrupa ülkelerinden birinde yaşadığı için spor eğitimi alabilmiş benzer yetenekteki bir çocuk futbolcunun ilerleyen yıllardaki başarılarının ve spor alanındaki ilerlemelerinin kıyaslanabileceği veriler sunacak alan çalışmalarına da ihtiyaç duyulmaktadır.

Öte yandan; FIFA'nın transfer yasağının gerekçelerinden biri, çocukların fiziksel istismardan korunmak istenmesidir. Transferler sırasında sporcuların gerek emeklerinin karşılığı verilmeden çalıştırılarak gerekse başkaca işler yaptırılarak, kötü ve sağlıksız şartlarda yaşamak zorunda bırakılarak fiziki olarak istismar edildikleri bilinmektedir. Örneğin; FIFPro'nun ortaya çıkardığı bir olayda 2015 yılında 23 Batı Afrikalı futbolcunun Laos'a götürüldüğü, kendi anlatımlarıyla "köle gibi çalıştırıldıkları," penceresi olmayan bir odada şilte üzerinde uyumak zorunda bırakıldıkları, eğitim ve sağlık imkanlarından mahrum bırakıldıkları, çocuklara günde

²⁸⁶ Rüstem Orhan, Sinan Ayan, A.e., s. 537.

²⁸⁷ CAS 2020/A/7503, para 109.

iki kez antrenman yaptırıldığı, onlara zorla ağır yükümlülükler yükleyen sözleşmeler imzalatılarak çocukların ciddi anlamda sömürüldüğü, fiziksel olarak istismar edildiği saptanmıştır. Öyle ki çocukların pasaportlarına el koyulmuş ve stadyumdan bile çıkmalarına izin verilmemiştir.²⁸⁸

Çocukların transfer piyasasında fiziksel ve cinsel istismara ciddi şekilde açık olduğu gerekçesiyle uluslararası transferin çok kısıtlı istisnalarla, neredeyse transfere imkan tanımayacak katılıkta yasaklanmasının ise orantılı olup olmadığı dolayısıyla çocuğun yüksek yararına uygun olup olmadığı tartışmaya açıktır. Çocuğun transferini yasaklamaktansa çocuğun istismarını önleyecek başkaca önlemler almak daha orantılı olacağından insan haklarına daha uygun gözükmektedir.

2. Çocuğa Psikolojik Etkisi

Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi ön sözünün 6. maddesinde oyuncunun “*önce bir insan, sonra bir sporcu*” olduğunun farkında olunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Çocuk futbolcuların önce çocuk, sonra futbolcu olduklarını gözetmek onların gereksinimlerini anlayıp onları koruyabilmek için gereklidir. Transfer yasağının çocuğun yüksek yararına uygun olup olmadığı değerlendirilirken de bu sebeple yasağın çocukların psikolojilerine etkisinin gözetilmesi gerekmektedir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden çocuk futbolcuların prestijli kulüplere transfer olma hayalleri FIFA’nın transfer yasağı engeline takılmaktadır. Bu bakımdan çocuğun hayalini kurduğu kulübe transfer olabilmesi için 18 yaşına dek beklemek zorunda kalması çocuğa kendini engellenmiş hissettirebilir. Engellenmiş hisseden çocuğun karşıt olma karşı gelme bozukluğu yaşaması,²⁸⁹ öfke problemi yaşaması, bu öfkeyi kendisine yönlendirmesi, legal yollarla başarıya ulaşamayacağı düşüncesiyle ve kabul görme ihtiyacıyla illegal çevrelere/yollara yönelmesi, bu çevreler aracılığıyla refah

²⁸⁸ <https://www.bbc.com/news/world-africa-33595804>; Çocukların uğradıkları fiziki ve cinsel istismara dair bkz: Nkang, **Football trafficking**, s. 146-147.; <https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/human-trafficking/legal-case-fc-midtylland-and-nigerian-minors/>.

²⁸⁹ Güneş Özen, Karşıt Olma Karşı Gelme Bozukluğu Olan Çocukların Ruhsal İşleyişlerinin Projektif Testlerle Değerlendirilmesi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010, s. 12. atfıyla: Kenneth A. Dodge, John D. Coie, “Social Information Processing Factors in Reactive and Proactive Aggression in Childrens Peer Groups,” **Journal of Personality and Social Psychology**, C.53, No:6, 1987, s. 1146-1158.

seviyesini yükseltmeye çalışması söz konusu olabilir. Ekonomik dezavantajlar ve şiddet ortamı gibi stresli ortamlarda yaşayan, hayal kırıklığı yaşamış, reddedilmiş çocukların ve adolesanların (ergenlerin) depresyona sürüklenmesi de mümkün gözükmemektedir.²⁹⁰ Ayrıca çocuklar eylemlerinin uzun vadeli sonuçlarını düşünerek hareket etme hususunda yetişkinlere göre daha başarısız olduklarından, çalışmalarının sonucunu yakın gelecekte göremeyecek çocuk futbolcunun motivasyonu düşebilir, bilişsel uyarımı azaldığından çocuğun futbola ilgisi kaybolabilir.

Uluslararası transferine izin verilmesi durumunda desteklenmiş hisseden çocuğun motivasyonu artabilir, bu durum da başarısını olumlu etkileyebilir ancak uluslararası transferin çocuğun psikolojisine olumsuz etkisinin bulunma ihtimalinin olmadığını söylemek de çok mümkün gözükmemektedir.

Çocuğun transferi sebebiyle hayatlarında köklü bir değişiklik yaparak yeni bir ülkeye taşınan ailenin çocuğun üzerinde başarılı olması için baskı kurması²⁹¹, aile baskı kurmasa da çocuğun başarılı olma konusunda kendini normalden daha yükümlü hissetmesi, kulübün kendisine “yatırım” yapılan çocuğun başarılı olması için çocuk üzerinde baskı kurması, başarı baskısının oluşturduğu performans kaygısından çocuğun olumsuz etkilenmesi mümkündür. Çocuğun yeterli başarıyı gösterememesi ya da kendisinden beklenenin altında bir performans sergilemesi durumunda çevresinin takınacağı olumsuz bir tavır ya da bir süre sonra futbola olan ilgisini kaybetmesi durumunda ailenin ya da kulübün çocuğun devam etmesi konusunda sergileyeceği zorlayıcı tavır çocuğun psikolojisinde ciddi olumsuz etkiler doğurabilecektir.

²⁹⁰ Judy Garber, Catherine M. Gallerani, Sarah A. Frankel, “Depression in Children,” **Handbook of Depression**, Editörler: Ian H. Gotlib, Constance L. Hammen, Second Edition, London, The Guilford Press, 2009, s. 418,419.; Karen D. Rudolph, “Adolescent Depression,” **Handbook of Depression**, Editörler: Ian H. Gotlib, Constance L. Hammen, Second Edition, London, The Guilford Press, 2009, s. 457-459.

²⁹¹ Çocuğun yetişkinleri memnun etme çabası çocukta duygusal hasar oluşturabilir. Bkz: Celia Brackenridge, Kari Fasting, Sandra Kirby, Trisha Leahy, Protecting Children From Violence In Sport: A Review with a Focus on Industrialized Countries, Innocenti Publications, 2010, (çevrimiçi), https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/violence_in_sport.pdf, s. 11. atfıyla: David E. Conroy, J. Douglas Coatsworth, Miranda P. Kaye, “Consistency of Fear of Failure Score Meanings among 8- to 18-Year-Old Female Athletes,” **Educational and Psychological Measurement**, C.67, No:2, 2007, s. 300-310.

CAS'ın somut olayda transfere izin verilmesinin psikolojik açıdan çocuğun yüksek yararına olduğu durumlarda dahi tercihini kuralların uygulanmasından yana kullandığı görülmektedir. Örneğin Cádiz kararında psikoloğun; içinde bulunduğu durumdan ötürü çocuğun depresif olduğunu, özgüven kaybı yaşadığını, çocuğun durumunun sakatlanmış ve uzun süre futboldan uzak kalmış bir sporcunun psikolojisine benzediğini ifade etmesine²⁹² rağmen Panel transfere izin vermemiştir. Aynı kararda katı şekilde uygulanacak transfer yasağının doğurabileceği olumsuz sonuçların çocukların korunması maksadına ters düşebileceği eleştirisine karşı ise Panel, CAS'ın görevinin kuralları düzenlemek değil, sadece kuralları uygulamak olduğu gerekçesiyle katı bir transfer yasağının uygulanabileceğini belirtmiştir. Panel ayrıca transferine izin verilip verilmeyeceği netleşmeden çocuğu İspanya'ya getirerek aslında çocuğun olumsuz etkilenmesine başvurusunun kendisinin sebep olduğunu ifade etmiştir. Yani Panel'e göre çocukları olumsuz etkileyen şey kuralın kendisi ya da yorumlanması değil çocukta transfer olabileceğine dair beklenti oluşturulmasıdır.²⁹³ Çocuğun transfer olamayacağını en baştan kabullenmesi halinde durumdan olumsuz etkilenmeyeceği savı çocuğun hayalleri konusunda beklentiye girmemesi durumunda hayal kırıklığına da uğramayacağı anlamına geldiğinden bu savın çocuğun yüksek yararına uygun olduğunu söylemek pek mümkün değildir.

Yine Oscar Bobb kararında da yaşadığı ülkeye alışan, bu ülkede hayat standartları yüksek olan ve eğitimine devam eden karar tarihinde ergenlik çağında bulunan futbolcunun şu andaki ikametgahında futbol oynamasına izin verilmiyor oluşunun futbolcuyu *sinir bozucu ve stresli* bir durumda bıraktığını kabul etmesine rağmen hakem transferi onaylamamayı tercih etmiştir.²⁹⁴

CAS'ın bazı kararlarda 18 yaşına ulaşmasına 1 yıllık bir süre kaldığından çocuğun içinde bulunduğu olumsuz durumun çok uzun sürmeyeceğine gerekçesinde yer verdiği²⁹⁵ ya da çocuğun ilerleyen dönemlerde maddenin başka fıkralarına göre başvuru yapabileceğini²⁹⁶ belirttiği görülmektedir. Çocuğun içinde bulunduğu durum

²⁹² CAS 2005/A/955-956, para. 3.15.

²⁹³ CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.10.

²⁹⁴ CAS 2017/A/5244, para. 66.

²⁹⁵ CAS 2005/A/955-956, para. 7.3.10.

²⁹⁶ CAS 2020/A/7503, para 109.

onun yüksek yararına değilse, değildir. Bu durumun kısa sürecek olması çocuğun yüksek yararını göz ardı etmenin gerekçesi olamaz. Aynı şekilde şartları sağlaması durumunda ilerleyen dönemde yeniden transfer başvurusu yapabilecek olması da onun şu anki durumunun değerlendirilmesinde bir ölçüt olarak kullanılamaz. Dolayısıyla CAS'ın kararlarında bu tip açıklamalara neden yer verdiğini anlamak güçtür.

Görülmektedir ki CAS çocuğun psikolojik açıdan yüksek yararını gözetmek yerine transfer yasağının çocuğun en yüksek yararını korumak amacıyla getirildiği gerekçesine dayanarak kuralları sıkı şekilde uygulamayı tercih etmektedir. CAS'ın yargılamasında çocuklar için bir psikolog ya da çocuğun sağlığı açısından görüş veren bir uzman bulundurulması zorunluluğunun olmaması da yine çocuğun yararının ilk öncelik olmadığına işaret edebilir.

Peki çocukların uluslararası transferinin suistimal ediliyor oluşu, çocukların transfer sebebiyle fiziki ya da psikolojik olarak olumsuz etkilenmesi ihtimali uluslararası transferin tamamen yasaklanmasını hukuka uygun kılmakta mıdır? Belirtmek gerekir ki dünyanın pek çok ülkesinde, onlara daha iyi bir yaşam sunabilmek umuduyla çocuklarını başka ülkelere göndermek için yollar arayan ebeveynler mevcuttur. Bu çabanın -transfer piyasasında yaşananlar gibi- suistimal edildiği de görülmektedir. Örneğin yurt dışında okumak isteyen öğrencilerin karşılaştığı suistimaller/dolandırıcılık vakaları²⁹⁷ bireylerin yurt dışında eğitim alma haklarının “onların yararına” yasaklanmasına sebep olmamaktadır. Benzer şekilde futbolda yaşanan istismarları önlemeye çalışmak için yollar aramak yerine FIFA'nın uluslararası transferi yasaklama yoluna gitmesinin, çözüm yolları aramak yerine soruna karşı gözlerini kapatmak olarak değerlendirilebileceği kanaatindeyiz.

Peki tüm bunlara ilaveten, çocuk futbolcuların insan kaçakçılığına dahil olmaktan kurtarılması amacının gerçekleştiğinden bahsedilebilecek midir? Transfer yasağının futbol kaçakçılığını ortadan kaldırmadığı görülmektedir. Culture Foot Solidaire'in (CFS) verilerine göre her yıl Paris'e ulaşan futbolcuların %98'i kaçak yollarla ya da

²⁹⁷ <https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2016/05/12/these-foreign-exchange-students-were-told-theyd-be-working-at-a-florida-yoga-studio-for-the-summer-instead-they-were-sold-for-sex> ; <https://www.outlookindia.com/business/fake-universities-fraudulent-counsellors-foil-students-study-abroad-ambitions-news-82271>.

insan kaçakçılığıyla ülkeye sokulmuş yasa dışı mültecilerdir ve bu futbolcuların %70'i çocuktur.²⁹⁸ FIFA'nın transfer yasağının çocukları futbol kaçakçılığından koruyarak onların yüksek yararını gözetme konusunda başarılı olduğunu söyleyemeyebiliriz.

B.TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI İLKESİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

BMÇHS madde 12 çocuğun görüşünün alınması ilkesi ve katılma hakkını düzenlemektedir. Çocuk Hakları Komitesi'nin 14. Genel Yorumu'na göre çocukların yüksek yararının değerlendirilmesinde çocukların görüşü de etkilidir. Çocuk olgunlaştıkça, görüşleri de yüksek yararının değerlendirilmesinde daha fazla ağırlık kazanacaktır. Bunun yanında kendi görüşlerini yaşça daha büyük çocuklar kadar dile getiremeseler de bebekler ve yaşça küçük çocuklar yüksek yararlarının değerlendirilmesi açısından diğer tüm çocuklarla aynı haklara sahiptirler.²⁹⁹

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin dört temel ilkesinden biri olan çocuğun görüşlerinin dikkate alınması ve katılım hakkının FIFA'nın transfer sisteminde ne kadar gözetildiği tartışılabilir. Uluslararası transfer talebinde bulunan çocukların yaşları ve olgunlukları gözetilerek fikirlerinin alınacağına dair RSTP'de bir hüküm bulunmamasının yanında bunu zorunlu kılan bir prosedür de bulunmamaktadır. RSTP'deki istisnalardan birini sağladığından, aile tarafından çocuğun uluslararası transferine ilişkin talepte bulunulmuş olabilir ancak bu transferin gerçekleşmesini isteyip istemediği sorusu çocuğun transferine izin verilip verilmeyeceğine karar verilirken çocuğa bizzat sorulmamaktadır. RSTP'de çocukların görüşlerinin gözetilmesini zorunlu kılacak herhangi bir düzenleme olmaması doktrinde de eleştirilmektedir.³⁰⁰

Ek olarak, BMÇHS madde 9, 10 ve 18 çerçevesinde çocuğun yetiştirilmesindeki kararların öncelikli olarak ana babaya bırakıldığı göz önüne alınırsa, çocuğun yararına

²⁹⁸ Nkang, **Football trafficking**, s. 146.

²⁹⁹ Genel Yorum No.14, ÇHS/GY/14, s. 17.

³⁰⁰ Agustín Amoros Martínez, Enric Ripoll, "FIFA, CAS and Minors: the Return of the Laudable Purposes and the Disproportionate Tools," **Football Legal: The international journal dedicated to football law**, June 2017, Special Report, Sayı:7, (çevrimiçi), <http://www.ruizcrespo.com/wp-content/uploads/2017/07/ruizcrespo-football-legal-07-01-abogado.pdf>, s. 93.

en uygun olanı hayata bakış açıları, toplum kuralları ve bilim ışığında ebeveynler belirleyecektir. Bu bakımdan FIFA'nın, yararına aykırı olacağı gerekçesiyle çocuğun uluslararası transferini yasaklaması ana babanın ebeveynlik hakkını da ihlal etmektedir.

Öte yandan, kendini etkileyecek olaylarda görüşünün alınması gereken çocuğun sırf ebeveynlerinin işi gibi futbol dışı bir sebepten başka ülkeye taşınmak zorunda kalması durumunda RSTP m. 19/2 (a) hükmüne göre transferi gerçekleştirilebilirken; aile taşınma kararını çocuğun hevesleri ve merakları doğrultusunda daha prestijli bir kulüpte eğitim alması amacıyla aldığında çocuğun transferi garip bir şekilde engellenmektedir. Bu tutum çocuğun görüşlerine önem verilmediği anlamını taşımaktadır.

C. TRANSFER YASAĞININ HUKUKİ KESİNLİK (GÜVENLİK) İLKESİ VE ADİL YARGILANMA BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi adil yargılanma ilkesi kapsamında hukuki kesinliğin sağlanması gerektiğinden bahsetmektedir. Hukuki kesinliğin sağlanması hem hükmün muğlaklıktan uzak, açık, anlaşılabilir olmasını hem de hükmün herkese eşit uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Örneğin mahkemenin aynı hususta birbiriyle çatışan kararlar vermesi durumunda içtihat birliği oluşturacak bir mekanizmanın olmayışı hukuki kesinliğin ihlali anlamına gelmektedir.³⁰¹ Oyuncu Hakları Evrensel Beyannamesi de 14. maddesinde sporcuların yargı önünde eşitliğini vurgulamaktadır.

Çocukların uluslararası transfer yasağını ve yasağın istisnalarını düzenleyen RSTP madde 19 hükmünün yorumunda CAS'ın farklı kararlarında farklı bakış açılarına sahip olduğuna, hükmün lafzının işaret ettiği yorumun ise azınlıkta kaldığına yukarıda değinmiştik. Bu bağlamda RSTP madde 19 hükmünün muğlaklığının, CAS'ın bazı

³⁰¹ Sibel İnceoğlu, **Adil Yargılanma Hakkı: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-4**, Ankara, 2018, s. 227., Ayrıca s. 220-221 atfıyla: *Tudor Tudor/Romania, Appl. No: 21911/03, 24.03.2009. (AHİM)*

kararlarında tüm sebepler arasında futbolun ne kadar ağır bastığı değerlendiriliyorken diğer kararlarında çocuğun futbol faaliyetinin gözetilmesinin dahi transferi engelleyeceği kanaatine varılmasının AHİS kapsamında adil yargılanma hakkını ihlal ettiğinden bahsedilebilecektir.

Bunun yanında aynı hükmün, yorum farklılığı gibi bir sebep olmaksızın, farklı dosyalarda farklı şekilde uygulanması da adil yargılanma hakkı bağlamında değerlendirilir. Örneğin ana babasının taşınmalarının futbolla bağlantılı olmayan bir sebeple gerçekleştiği kanıtlanamadığından FIFA'nın 15 yaşındaki Valentin Vada'nın transferine izin vermediği, Vada'nın 12 yaşından küçük kardeşinin tesciline ise izin verilmiş olduğu görülmektedir.³⁰² Kuralların herkese aynı şekilde uygulanmıyor oluşu adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir.

Kuralların yalnızca sporculara değil kulüplere de eşit şekilde uygulanmadığından bahsedilebilir. Birbirlerine yakın tarihlerde Barcelona, Real Madrid ve Atletico Madrid davalarında CAS'ın çelişkili kararlar vermesi eleştirilmiştir.³⁰³ Kulüplerin RSTP'yi ihlal etmesi durumunda ihlallerin ağırlığıyla FIFA'nın verdiği ve CAS'ın onayladığı cezalar arasında bir orantılılık görülemediği CAS'ın 2019/A/6301 numaralı kararında da ifade edilmiştir. Kulüplere ihlallerin ağırlıkları doğrultusunda verilen cezalar orantılı ve tutarlı gözükmemektedir.

Ezcümle, gerek kuralların açıklığı ve yorumlanması gerekse kuralların sporculara ve kulüplere uygulanması bakımından adil yargılanma ilkesinin gerektiği şekilde uygulanmadığı söylenebilir.

Ç. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN GELİŞMESİ İÇİN AZAMI ÇABA GÖSTERİLMESİ İLKESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesine göre “*Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.*”

³⁰² Feyza Başar, **a.g.e.**, s. 768 atfıyla: *TAS 2012/A/2862 FC Girondins de Bordeaux v FIFA 11 January 2013 (Vada II)*.

³⁰³ Feyza Başar, **a.g.e.**, s. 768.

Çocuğun yeteneklerini geliştirmesi için gerekli eğitimi alması gerekmektedir, sözleşmenin 28. maddesi de eğitim hakkını düzenlemektedir ve eğitimi akademik eğitimle sınırlandırmamakta, mesleki eğitime de değinmektedir. BMÇHS'nin 29. maddesi ise eğitimin “çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesine” yönelik olması gerektiğini ifade etmektedir.

BMÇHS'nin 1 numaralı Genel Yorumu'na göre; eğitim çocuğun potansiyelinin gelişimine odaklanır ve yalnızca akademik eğitimi kapsamaz.³⁰⁴ Her çocuk kendine özgü ilgi alanlarına ve yeteneklere sahiptir. Eğitimin temel amacı çocuğun bu “biricik” haline odaklanarak gelişimini sağlamaktır.³⁰⁵

Sporun çocuğun fiziki, psikolojik, sosyal gelişimine faydası olduğu muhakkaktır.³⁰⁶ Spor alanında yetenekli çocukların bu alanda kendilerini geliştirmeleri için spor yapmalarına olanak sağlanması ve deneyim kazanarak kendilerini yetiştirmelerinin mümkün kılınması gerekmektedir. CAS, FIFA'nın transfer yasağının çocukların spor yapmasını engellemediğini belirtmektedir.³⁰⁷ Oysa yasak çocuğun spor yapmasını engellemese de çocuğun bu konuda yetkin öğreticilerin olduğu bir yerde kendini yetiştirmesini ve bu konuda mesleki deneyim kazanmasını engellemektedir.

Transfer yasağı çocuk futbolcunun kendisine refah düzeyi daha yüksek bir yaşam ve daha iyi şartlarda yetiştirilme, antrenman, eğitim imkanı sunan bir kulübün teklifini kabul etmesini engellemektedir. Oysa kendi ülkesinde pek çok imkandan yoksun bulunan yetenekli bir çocuk için bu fırsat hayatının seyrini değiştirebilecek

³⁰⁴ BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.1, Madde 29 (1): Eğitimin Amaçları, ÇHS/GY/2001/1, 17 Nisan 2001, <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>, s. 2-3.

³⁰⁵ Genel Yorum No.1, ÇHS/GY/2001/1, s. 5.

³⁰⁶ Rüstem Orhan, “Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite ve Sporun Önemi,” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.9, Sayı:1, Ocak 2019, s. 157-176. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/656944>.

³⁰⁷ CAS 2020/A/7503, para.109.

niteliktedir.³⁰⁸ Pek çok olayda, çocuğun içinde bulunduğu koşullar ile kendisine teklif edilen fırsatlar kıyas kabul etmeyecek seviyededir ve transferin çocuğun yararına olmaması için bir sebep gözükmemektedir.

Bu sebeple çocukların transferlerini yasaklamak yerine zarar görebilecekleri durumlardan onları koruyabilmek adına transfer sistemi hakkında onları daha çok bilgilendirerek kendilerine yapılan teklifler hakkında daha doğru kararlar vermelerini sağlamaya çalışmak ve onları futbol kaçakçılığına yönelmekten kurtarmak,³⁰⁹ çocukların transferden sonraki standartlarını takip edebilmek adına yapılan denetimlerin artırılması gibi önlemler alınması çocukların yüksek yararına daha fazla hizmet etmektedir. Transfer yasağına ilişkin hükümlerin bu bağlamda yeniden düzenlenmesi ve her somut olay için çocukların gelişimleri esas alınarak onların yararı bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılması yerinde olacaktır. Çünkü çocukların ihtiyaçlarının, yaşadığı koşulların, yeteneklerinin, isteklerinin ve gelişimleri için gereksinim duydukları desteğin farklılığını göznetmeden hepsi için aynı kuralı uygulamak onların yararını önemsemekten uzaktır ve çocukların gelişimine hizmet etmemektedir.

Her ne kadar transfer yasağının çocuğun gelişmesi için azami çaba gösterilmesi ilkesine aykırılık teşkil ettiği kanaatinde olduğumuzu belirtmiş olsak da, halihazırdaki transfer yasağını düzenleyen hükmün de çocukların gelişimini ve eğitimini garanti altına almaya çalışan önlemler aldığını belirtmek gerekmektedir. Transfer AB veya AEA sınırları içerisinde gerçekleştirildiğinde kulübün futbolcuya en yüksek standartlarda sağlayacağı spor eğitiminin yanında çocuğun futbolu bırakması durumunda ikincil bir kariyer imkanına sahip olabilmesi için çocuğa akademik eğitim ve/veya okul eğitimi ve/veya mesleki eğitim ve/veya yetiştirme garanti etmesi gerekmektedir. Bunun yanında çocuğun gelişimine ve yüksek yararına en uygun

³⁰⁸ Serhat Yılmaz, James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, **Children's rights and the regulations on the transfer of young players in football**, s. 119.; Örneğin CAS'ın 2005/A/955-956 sayılı kararında çocuk futbolcu orijin ülkede annesinden ayrı şekilde yaşamakta, menajerinin evinde kalmakta ve akademik eğitime devam etmemektedir. İspanya'da ise hem çocuğun yaşam standartları daha yüksektir hem de çocuk annesiyle birlikte yaşamaktadır.

³⁰⁹ Serhat Yılmaz, James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, **A.e.**, s. 120.

ortamda yaşamını sürdürmesi sağlanacaktır. Çocuğun gelişimini takip edebilmek adına çocuğa danışman atanması gibi yükümlülükler de öngörülmektedir.

Bu yükümlülüklerin neden yalnızca transferin AB veya AEA sınırları içerisinde gerçekleşmesi durumunda kulübe yüklenmiş olduğu ise tarafımızca anlaşılamamıştır. Oysaki RSTP madde 19 kapsamında transfer yasağından muaf tutulmuş tüm çocuklar için benzer şartların sağlanmasının talep edilmesi çocukların spor eğitiminin kalitesini artırmaya yardımcı olabilecektir.

Verilen tali eğitimle çocuğa ikincil bir kariyer fırsatı sunulması da çocuğun üzerindeki psikolojik baskıyı azaltarak gelişimine katkı sağlayabilecektir. Futbolcuların çoğunun sahadaki kariyerleri sonlandığında hayatlarına nasıl devam edeceklerini ya da yaşamlarını nasıl idame ettireceklerini bilmedikleri görülmektedir.³¹⁰ Bu durum henüz spor alanındaki kariyerinin başında olan çocuklar için daha da kritik bir hal almaktadır.

İnsan, verdiği her kararla hayatına sayısız olasılığı davet etmektedir ve hayatın getirebileceği olumsuz her türlü olasılığa karşı insanın tedbirli olması mümkün değildir. Eğitim alanı da hayatımıza yön veren esaslı seçimlerdendir. Akademik kariyer yapmak üzere eğitim alan çocuğun bu konuda başarılı olamaması ya da ileride bu isteğinden soğuması mümkündür. Aynı riski meslek eğitimi almayı tercih eden bir çocuk da almaktadır çünkü ilerleyen dönemde akademik eğitime dönmekte epey zorlanabilecektir. Meslek olarak sporu tercih eden çocukların da benzer bir risk aldığı görülmektedir. Futbolu bırakmayı tercih etmeleri durumunda ya da futbolu bırakmak zorunda kalırlarsa çocukların ellerinde ikincil bir kariyer fırsatı bulunması -hayatta atılan her adım için böylesi bir güvence aramanın ne kadar yaşanabilir/gerçekçi bir hayat anlayışı sunacağı tartışmaya açık olsa da- onlar için esaslı bir güvencedir. Yine de bu ikincil eğitimin amacını aşan, çocuğun sporla bağını sekteye uğratan bir şart halini almaması gerektiğini düşünmekteyiz.

³¹⁰ <https://fifpro.org/en/supporting-players/development-beyond-football/project-mind-the-gap/mind-the-gap-67-percent-of-footballers-unsure-of-second-career-path-fifpro-survey-finds/>.

D. TRANSFER YASAĞININ ÇOCUĞUN EKONOMİK HAKLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 32. maddesi ve BM Ekonomik Sosyal Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 10. maddesi çocuğun ekonomik sömürden korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Taraf devletler çocuğun sömürden korunmasını sağlamak üzere gerekli standartları oluşturmali ve yürürlükteki mevzuatı bu yönde değiştirmelidir.

Çocuğun profesyonel futbol faaliyetinden sağlayacağı kazanç sebebiyle çocuğun ebeveynleri tarafından futbol oynamaya teşvik edilmesi/zorlanması, ebeveynlerin çocuğun futbol faaliyetine ekonomik olarak bel bağlaması gibi ihtimaller çocuğun kazancını kuvvetle muhtemel ciddi oranda artıracak uluslararası transferin yasaklanmasının gerekçelerinden biri olabilir. Öyle ki CAS'a yapılan başvurularda da ailelerin çocuklarının maddi kazançlarının peşinde olmadıklarını, bu maddi kazançla bel bağlamadıklarını ileri sürdükleri,³¹¹ CAS'ın ise ailenin varlıklı olmasını ve bu sebeple çocuğun maddi kazancına ihtiyaç duymamasını kıstas olarak aldığı görülmektedir.³¹²

Çocuğun yeteneğini fark eden ailenin onu ekonomik olarak sömürmek istemesi ihtimalinin FIFA'nın transfer yasağı koymasında etkili olduğu söylenebilse de aslında çocuğun ekonomik sömürsünü engellemek adına başkaca önlemler almak da mümkündür.

Örneğin oyunculuk yaparak elde ettiği tüm mal varlığı annesi ve üvey babası tarafından o çocukken harcanan ve ergin olduğunda kendi kazancından yararlanma şansı bulamayan aktör Jackie Coogan'ın anısına hazırlanan "*California Child Actor's Bill (Coogan Act)*" benzeri bir uygulamanın FIFA sisteminde de oluşturulması çocuğun ekonomik olarak sömürülme ihtimalini azaltabilir. İşbu kanuna göre bilhassa sanatla uğraşan çocukların sözleşme gereği kazandığı meblağın %15'i Coogan emanet

³¹¹ CAS 2013/A/3140, para. 8.31. - CAS 2015/A/4312, para. 56.

³¹² "TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016," CAS Bulletin, s. 45.

hesabında çocuk 18'ine gelene ya da ergin olana dek saklanacaktır. Böylelikle ebeveynlerin çocuğun tüm kazancını harcaması engellenmek istenmiştir. Sistem sorunsuz ilerlemese de düzenleme çocukların ekonomik sömürüden korunmaları adına efektiftir.³¹³

Coogan Kanunu örnek alınarak oluşturulacak bir sistem ile çocuğun ekonomik olarak sömürülmesinin önüne geçilebilecektir -çünkü %15'lik oran yükseltilecek transferin aile için ekonomik cazibesi ortadan kaldırılabilir.- Ayrıca ülkelerdeki yasal düzenlemelerin farklı olması ihtimaline binaen çocukların kazandıkları ve emanet hesabına yatırılmayan meblağın da nasıl, hangi harcamalarda, kim için kullanıldığının belirli aralıklarla rapor edilmesi yükümlülüğünün ebeveynlere getirilmesi de yine çocuğun ekonomik sömürüsünün önüne geçmek için atılabilecek adımlardan biridir. Öte yandan, transferine izin verilen çocuğun psikolojik olarak aldığı destek yanında ekonomik olarak da harcamalarını yönetme konusunda destek almasının zorunlu olması bu süreci sağlıklı geçirmesine olanak sağlayacaktır.

Transfer yasağıyla birlikte çocuklar prestijli kulüplere transfer olmaktan senelerce alıkondüğundan çocukların bu süre zarfında kazanacakları gelirden, edinecekleri popülerlikten ve bu popülerlikle birlikte edinmeleri muhtemel sponsorluk/reklam anlaşmalarından mahrum kalmaları da çocukları ekonomik bakımdan zarara uğratmaktadır. Ancak bu beklentinin muğlak ve soyut olmasından, hukuki meşru bir beklenti olmamasından ötürü³¹⁴ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde mülkiyet hakkı bağlamında korunamayacağını söylemek mümkündür.

³¹³ Ebeveynlerin emanet hesabı açmamasının cezai bir yaptırımını bulunmadığından ebeveynler bu hesabı oluşturma konusunda ihmalkar davranmaktadırlar. Kanun %15'lik kazancın yalnızca çocuğun Coogan emanet hesabına yatırılmasına izin verdiğinden 1,5 milyon doların (2003 yılı verilerine göre) işverenlerde kaldığı saptanmıştır. Üç yıl içinde talep edilmeyen meblağ, talep edildiğinde çocuğa verilmek üzere devletin ilgili kurumuna aktarılabilir. Bkz: Saira Din, "Family / Chapter 667: Instituting Proper Trust Funds and Safeguarding the Earnings of Child Performers from Dissipation by Parents, Guardians and Trustees," **McGeorge Law Review**, C.35, No:3, 2004, (çevrimiçi), <https://scholarlycommons.pacific.edu/mlr/vol35/iss3/15/>, s. 473, 475-476.

³¹⁴ H. Burak Gemalmaz, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Mülkiyet Hakkı**, 2.bs., İstanbul, Beta, 2017, s. 136-140.

SONUÇ

Çocukluk, hayat serüveninin başlangıcıdır ve çocukluk döneminde yaşananların bireylerin kişiliklerinde derin etkileri vardır. Deneyimsizlikleri, bilgisizlikleri ve safiyane bakış açılarıyla hayatın her alanında korunmaya ihtiyaç duyan çocukların spor alanında da korunmaları elzemdir. Sporcu çocuklar fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve daha bir çok alanda istismar tehlikesine açıktırlar. Bu durum, futbol bazında, futbolun rekabetçi yapısıyla ve futbolun günden güne bir endüstri halini almasıyla ilişkilendirilebilir.

Gelişen futbol endüstrisiyle küçük yaşlardaki çocukların futbol pazarına katılımı artmış ve bu durum da haliyle çocukların uluslararası transferinin artışına zemin hazırlamıştır. Artık futbol sadece bir oyun değildir. Futbol görece dezavantajlı coğrafyalardaki çocuklar için bir kurtuluş yolu halini almıştır. Çocukların refah düzeyi daha yüksek bir hayata ulaşabilmek amacıyla futbola yöneldikleri ve hayat şartlarının yaşadıkları yerden daha yüksek olduğu ülkelerdeki takımlara transfer olarak hayatlarının yönünü değiştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Uluslararası transfer süreci ise çocukları ciddi istismarlara açık hale getirmektedir.

Çocukları fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik istismar ve insan kaçakçılığı (futbol kaçakçılığı) tehlikesinden korumak adına FIFA çocukların uluslararası transferini yasaklama yoluna gitmiştir. Çocukların korunması amacıyla yasak katı şekilde uygulanmaktadır. Yasak mutlak bir transfer yasağı değildir ve bazı hallerde çocuğun uluslararası transferine izin verilmektedir. Bu istisnalar; ebeveyn kuralı, AB/AEA kuralı, 50+50 kuralı, sığınmacı kuralı, akademik nedenlerle taşınma, beş yıl kuralı ve sınırlı küçük muafiyeti olarak sıralanabilir. Bunların yanında FIFA'ya özel izin talebiyle başvuru yapmak da mümkündür. Bu kuralların nasıl uygulanacağı konusunda CAS içtihadı yol gösterici olmaktadır.

FIFA, çocukların korunması maksadıyla çocukların uluslararası transferini yasaklamıştır ancak bu yasağın çocuğun yüksek yararına ve çocuk haklarına uygunluğu tartışılabilir. Spor otoritelerinin spor alanında koyduğu kuralların

eleştirilemeyeceği düşüncesi yerini bu kurallara insan hakları perspektifinden bakmaya bırakmıştır.

Çocuklar futboldaki yeteneklerini on sekiz yaşından çok daha önce geliştirmeye başlamaktadırlar. Öyle ki 6-12 yaş aralığı psikomotor gelişim için önemlidir ve 13-15 yaş aralığı çocuğun futboldaki teknik gelişiminin *altın çağıdır*. Sporda başarının çevrenin, çocuğun aldığı eğitimin, çocukların rol-model alacakları başarılı sporcularla iletişim halinde olmalarının sonucu olduğuna dair farklı bilişsel gelişim ekollerinin hangileri gözetilirse gözetilsin, çocuğun on sekiz yaşına gelene dek kendini geliştirmesini sağlayacak bir kulübe transferinin yasaklanmasının onun yararına olmadığını söylemek mümkündür. Öte yandan psikolojik olarak da, daha yetkin bir ortamda yeteneğini geliştirmesine izin verilen çocuğun kendini desteklenmiş hissettiğinden başarısının artması mümkündür.

Ancak çocukların transfer olma ümidiyle insan kaçakçılarının eline düştüğü, dolandırılarak bir başka ülkede beş parasız halde bırakıldıkları, götürüldükleri ülkelerde cinsel olarak istismar edildikleri, sağlıksız şartlarda konaklamaya zorlandıkları ve köle gibi çalıştırıldıkları gözetildiğinde transfer yasağının gerekliliği de savunulabilir. Ayrıca ailelerin, antrenörlerin ya da kulübün psikolojik baskı altında tutarak çocuğu futbol oynamaya devam etmek zorunda bırakmaları ihtimali de göz ardı edilecek cinsten değildir.

Bunlara ek olarak, transferi sürecinde çocuğun görüşünün alınmıyor oluşu çocuk haklarının ihlali anlamına gelmektedir. FIFA transfer olma konusunda çocuklara hiçbir seçim hakkı tanımamaktadır. Ayrıca FIFA'nın kurallarının farklı CAS yargılamalarında farklı yorumlamalarla irdelenmesi transfer yasağının hukuki güvenlik ilkesine de uygun olmadığı anlamını taşıyabilmektedir. CAS'ın önüne gelen dosyalarda bir standart çerçevesinde karar vermemesi, farklı kulüplere çocukların korunmasına ilişkin kuralların ihlalinde orantısız yasaklar öngörmesi hukuki güvenlik ilkesini zedelemektedir.

CAS'ın genel olarak kararlarında FIFA'nın koyduğu kuralları katı şekilde uygulamaya çalıştığı, çocuğun transferinin gerçekleşmesinin onun üstün yararına olduğunu kabul ettiği hallerde bile çocuğun transferine izin vermediği görülmektedir. Bu durumun çocukların gelişmesi için azami çaba gösterilmesi ilkesine uygun olduğu söylenemeyecektir. Transfer yasağı çocukların kendilerini futbol alanında geliştirmelerine engel olmakta, çocukların futbol eğitimini engellemektedir.

Uluslararası transferde çocukların ekonomik sömürüye de açık oldukları görülmektedir. Çocuğun futbol yeteneği sayesinde elde edeceği kazançla bel bağlayan ebeveynlerin çocuğu ekonomik olarak sömürmesi mümkündür. Çocukların transfer piyasasına girmeleri engellendiğinde maddi olarak da ciddi bir kazanç sağlamaktan engellendikleri söylenebilse de böylesi bir maddi beklentinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde mülkiyet hakkını ihlal ettiğinden bahsedilemeyecektir.

Çocukların uluslararası transferini yasaklamak yerine uluslararası transfer sistemine daha fazla denetim mekanizmaları dahil ederek çocukların istismardan korunmasını sağlamak çocuğun yüksek yararına daha uygun bir çözüm gibi gözükmektedir. Coogan Kanunu örnek alınarak oluşturulacak bir sistem ile çocuğun ekonomik sömürsünün önüne geçilebileceği gibi, çocukları transfer piyasasındaki tehlikeler konusunda bilgilendirmek, transfer sürecini açıklayarak onların daha bilinçli kararlar almalarını sağlamak da mümkündür. FIFA'nın çocukların uluslararası transferini yasaklamak yerine elini taşın altına koyarak tüm dünyadaki çocukların futbol yeteneklerini sergilemelerine ve tutkularının peşinden gitmelerine izin verecek bir ortam oluşturması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akil, Cenk: “Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt.13, Sayı: 2, 2011, s. 71-105.
- Akyüz, Emine: **Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması**, 7. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2020.
- Başar, Feyza: “FIFA Transfer Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması,” **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C.77, No:2, 2019, s. 747-771.
- Bayraktutan, Serhat: Hürriyet Aleyhine İşlenen Bir Suç Olarak Tehdit Suçu, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Kocaeli, 2016.
- Belgin, Derya: “Anayasa’nın 90. Maddesinde (7 Mayıs 2004) Yapılan Değişikliğin Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Ankara Barosu Dergisi**, No:4, Güz 2008, s. 110-113.
- Brackenridge, Celia, Kari Fasting, Sandra, Kirby Trisha Leahy: Protecting Children From Violence In Sport: A Review with a Focus on Industrialized Countries, Innocenti Publications, 2010, (çevrimiçi), https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/violence_in_sport.pdf.
- Conroy, David E., J. Douglas Coatsworth, Miranda P. Kaye: “Consistency of Fear of Failure Score: Meanings among 8- to 18-Year-Old Female Athletes,” **Educational and Psychological Measurement**, C.67, No:2, 2007, s. 300-310.
- Darby, Paul: “African Football Labour Migration to Portugal: Colonial and Neo-Colonial Resource,” **Soccer & Society**, Cilt.8, Sayı:4, 2007, s. 495-509.
- Darby, Paul: “Gains versus Drains: Football Academies and the Export of Highly Skilled Football Labor,” **Brown Journal of World Affairs**, C.18, No:2, 2011, s. 265-277.
- Darby, Paul, Gerard Akindes, Matthew Kirwin: “Football Academies and the Migration of African Football Labor to Europe,” **Journal of Sport & Social Issues**, C.31, No:2, May 2007, s. 143-161.

- Din, Saira: “Family / Chapter 667: Instituting Proper Trust Funds and Safeguarding the Earnings of Child Performers from Dissipation by Parents, Guardians and Trustees,” **McGeorge Law Review**, C.35, No:3, 2004, (çevrimiçi) <https://scholarlycommons.pacific.edu/mlr/vol35/iss3/15/> s. 473- 481.
- Dodge, Kenneth A., John D. Coie: “Social Information Processing Factors in Reactive and Proactive Aggression in Childrens Peer Groups,” **Journal of Personality and Social Psychology**, C.53, No:6, 1987, s. 1146-1158.
- Ekşi, Nuray: **Spor Tahkim Hukuku**, 1. bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2015.
- Eren, Hasan: **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, 2. bs., Ankara, 1999.
- Esson, James: “Playing the victim? Human trafficking, African youth, and geographies of structural inequality,” **Population, Space and Place**, C.26, No:6, 2020, <https://doi.org/10.1002/psp.2309>.
- Esson, James: “Escape to victory: Development, youth entrepreneurship and the migration of Ghanaian footballers,” **Geoforum**, C. 64, 2015, s. 47-55.
- Esson, James: “Better Off at Home? Rethinking Responses to Trafficked West African Footballers in Europe,” **Journal of Ethnic and Migration Studies**, C.41, No:3, <http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.2014.927733>, 2015, s. 512-530.
- Esson, James H. N.: “A body and a dream: West African youth, mobility and football trafficking,” **Yayımlanmamış doktora tezi, University College London (UCL)**, 2012.
- Fidanoğlu, Behiç Cüneyt: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Sporda Dünya Anti-Doping Programı”, **Ankara Barosu Dergisi**, No:3., 2011, s. 274-285.
- Fidanoğlu, Behiç Cüneyt: “Reşit Olmayan Oyuncuların Uluslararası Transferlerindeki Hukuki Uygulama”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Hasan Aydın Tansu” Armağanı**, Editör Tacar Çağlar, Ankara Barosu, 2016, s. 489-499.
- Foucault, M: **The birth of biopolitics: Lectures at the Collège de France, 1978-1979**, UK: Palgrave Macmillan, 2008.

- Gallahue, D.L.: **Understanding Motor Development in Children**, John Wiley and Sons, New York.
- Garber, Judy, Catherine M, Gallerani, Sarah A. Frankel: “Depression in Children,” **Handbook of Depression**, Editörler: Ian H. Gotlib, Constance L. Hammen, Second Edition, London, The Guilford Press, 2009, s. 405-443.
- Gemalmaz, H. Burak: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Mülkiyet Hakkı**, 2.bs., İstanbul, Beta, 2017.
- Gizir, Zuhâl: “8. Bölüm: Motor Gelişim”, **Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I (0-36 Ay)**, Ed. Aysel Köksal Akyol, 2. bs., Ankara, Anı Yayıncılık, 2019.
- Gülşen, Recep: **Spor Hukuku Genel Esaslar**, 1. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.
- Güney, Emir: “CAS’ın Reşit Olmayan Futbolcuların Transferleri ve Tescillerine İlişkin 18 Şubat 2020 Tarihli Kararın Tercümesi,” **İstanbul SHD, İstanbul Spor Hukuku Dergisi**, Cilt.4, Sayı:2, 2022, s. 193-288.
- Hawkins, Ed: **The Lost Boys: Inside Football’s Slave Trade**, Bloomsbury Publishing, London, 2015.
- İnceoğlu, Sibel: **Adil Yargılanma Hakkı: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-4**, Ankara, 2018.
- Kantaş, Dilara: “Spor Tahkim Mahkemesine İnsan Hakları Çerçevesinden Eleştirel Bir Bakış, **İstanbul SHD, İstanbul Spor Hukuku Dergisi**, Cilt.2, Sayı:1, 2020, s. 99-127.
- Kılıç, Şebnem: “Türk İş Hukukunda Çocuk İşçi Kavramı ve Çocuk İşçinin Hakları”, **İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, 2011.
- Koser, Khalid: “Dimensions and Dynamics of Irregular Migration,” **Population, Space and Place: Special Issue: Researching Illegality in Labour Migration: Concepts, Ethics and Policy Nexus**, C.16, Sayı: 3, 2010, s. 181-193.

- La Rochefoucauld, Estelle de: “Minors in Sport,” **CAS Bulletin**, Lausanne, 2014/2, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2014_2.pdf, s. 15-30.
- Lembo, Christina: “FIFA transfer regulations and UEFA player eligibility rules: major changes in European football and the negative effect on minors” *Emory International Law Review*, C.25, No:1, 2011, (çevrimiçi), <https://scholarlycommons.law.emory.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1011&context=eilr>, s.539-585.
- Martinez, Agustín
Amoros, Enric
Ripoll: “FIFA, CAS and Minors: the Return of the Laudable Purposes and the Disproportionate Tools,” **Football Legal: The international journal dedicated to football law**, June 2017, Special Report, Sayı:7, (çevrimiçi) <http://www.ruizcrespo.com/wp-content/uploads/2017/07/ruizcrespo-football-legal-07-01-abogado.pdf>, s. 89-96.
- Mauro, Max: “Inclusive sport or institutional discrimination? New FIFA regulations, organized football and migrant youth in Italy,” **Sport in Society**, DOI:10.1080/17430437.2016.1221929, 2016.
- Nkang, Ini-Obong: **Football Trafficking: A Socio-Legal Study on the Trade of African Football Minors**, **PhD**, Nottingham Trent University, 2021, ProQuest Dissertations Publishing, <https://www.proquest.com/docview/2620539588?fromopenview=true&pq-origsite=gscholar>.
- Okwechime, Iwebunor, Olumide
A. Adetiloye: “In Search Of Greener Pitches: African Footballers and Labor Market Migration in European Football,” **World Review of Political Economy**, C.10, Sayı:3, Sonbahar 2019, s. 377-405.
- Orhan, Rüstem: “Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite ve Sporun Önemi,” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.9, Sayı:1, Ocak 2019, s. 157-176.
- Orhan, Rüstem,
Sinan Ayan: “Psiko-Motor ve Gelişim Kuramları Açısından Spor Pedagojisi,” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.8, Sayı:2, Temmuz 2018, s. 523-540.
- Özen, Güneş: **Karşıt Olma Karşı Gelme Bozukluğu Olan Çocukların Ruhsal İşleyişlerinin Projektif Testlerle Değerlendirilmesi**, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010.

- Poli, R: “The Migrations of African Football Players to Europe: Human Trafficking and Neo-colonialism in Question,” **Football for Development**, Vienna.
- Rozga, D.: Presentation made at the Consultation on the Mandate of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material, 24-25 September 2019, Florence.
- Rudolph, Karen D.: “Adolescent Depression,” **Handbook of Depression**, Editörler: Ian H. Gotlib, Constance L. Hammen, Second Edition, London, The Guilford Press, 2009, s. 444-466.
- Simone, AbdouMalıq: “Urban Circulation and the Everyday Politics of African Urban Youth: The Case of Douala, Cameroon,” **International Journal of Urban and Regional Research**, C.29, No:3, Eylül 2005, s. 516-532.
- Taylor, Matthew: "Global players? Football, migration and globalization, c.1930-2000," **Historical Social Research / Historische Sozialforschung**, 2006, s. 7-30.
- Tepeli, Kezban: “4. Bölüm: Motor (Hareket) Gelişim,” **Erken Çocukluk Döneminde Gelişim**, Ed. M. Engin Deniz, 11. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2021, s. 90-124.
- Tosun Taşar, Pınar, Gönül Düzgün, Hülya Eskizmirli Aygör, Melike Tamer Köse: **İnsanın Psikososyal Gelişimi Üzerine Düşünceler El Kitabı**, Editörler: Melis Oktuğ Zengin, İsmail Tufan, İzmir, 2017, (çevrimiçi), http://www.egegeriatri.org.tr/images/INSANIN_PSIKOSOSYAL_GELISIMI_UZERINE_DUSUNCELER.pdf.
- Turanlı, Kıvılcım: “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Çocuğun Ekonomik Sömürüden Korunma Hakkı,” **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ağustos 2004.
- Ungruhe, Christian, James Esson: “A Social Negotiation of Hope: Male West African Youth, ‘Waithood’ and the Pursuit of Social Becoming through Football,” **Boyhood Studies**, C.10, Sayı:1, 2017, doi: 10.3167/bhs.2017.100103, s. 22-43.
- Uslu, Ferhat: **Spor Hukuku Dersleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.

Yılmaz, Serhat, “Children’s rights and the regulations on the, transfer of James Esson, Paul young players in football,” **International Review for the Darby, Eleanor Sociology of Sport**, C.55, No:1, 2020, s. 115-124.
Drywood,
Carolynne Mason:

BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.1, Madde 29 (1): Eğitimin Amaçları, ÇHS/GY/2001/1, 17 Nisan 2001, <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>.

BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.6, Kendi Menşe Ülkeleri Dışında Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrı Düşmüş Çocuklara Dair Uygulamalar, ÇHS/GY/2005/6, <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>.

BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel YorumNNo.14, Çocuğun Yüksek Yararı Hakkının Öncelikli Olarak Dikkate Alınması, ÇHS/GY/14, 29 Mayıs 2013, <https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf>.

“CAS 2014/A/3813 Real Federación Español de Fútbol (RFEF) v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 27 November 2015,” **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/1, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_1.pdf.

“CAS 2016/A/4805 Club Atlético de Madrid SAD v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), 1 June 2017,” **CAS Bulletin**, Lausanne, 2017/2.

Children before players: Protecting and realising children’s rights: A guide for professional football clubs, Haz. James Esson, Paul Darby, Eleanor Drywood, Carolynne Mason, Serhat Yılmaz, Mark Hann, Jenny Jiye Lee, (çevrimiçi), <https://www.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2020/08/Children-before-Players-Guide.pdf>.

Combating trafficking in children for labour exploitation: A resource kit for policy-makers and practitioners: Book 4: Taking action against child trafficking, ILO International Programme on the Elimination of Child Labour, International Labour Office, 2008.

“CRC in Court: The Case Law of the Convention on the Rights of the Child”, (çevrimiçi), https://archive.crin.org/docs/CRC_in_Court_Report.pdf , 2012.

Çocuğun Yüksek Yararı Nedir?, Haz. Onat Çopur, Ankara, 2021, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/1940-2010/kitaplar/pdf/b/cyy.pdf>.

Çocuk Hakları Mevzuatı, İstanbul Barosu Yayınları, 2018.

ECA, Legal Bulletin, No. 7, September 2017, (çevrimiçi), <https://www.ecaeurope.com/media/3662/eca-legal-bulletin-7-2017.pdf>.

FIFA, Global Transfer Market Report: Men’s Football: A Review Of All International Football Transfers In 2018, (çevrimiçi), <https://digitalhub.fifa.com/m/2f488488c4367b36/original/wtrsayyoponlu1tknvinc-pdf.pdf>.

FIFA, Player Nationalities In The Transfer Market, April 2016, <https://digitalhub.fifa.com/m/2d129a26e2cc2806/original/xdnyi68hontm515vkxif-pdf.pdf>.

FIFA, Players’ Status Department Report 2019/2020, <https://digitalhub.fifa.com/m/17ae9f656721362a/original/vxrm01lmyz03ukviw1rb-pdf.pdf>.

FIFA, Players’ Status Department Report 2020/2021, <https://digitalhub.fifa.com/m/154cf99d7da80e8f/original/FIFA-Player-Status-Department-Report-2020-2021-007-FINAL.pdf>.

FIFA, Protection of minors FAQ, September 2016, <https://img.fifa.com/image/upload/xbnooh14lcaxzadstknx.pdf>.

FIFA, Youth Football Training Manual, <https://resources.fifa.com/image/upload/youth-football-training-manual-2866317.pdf?cloudid=mxpozhr2gishmxrilpf>.

Global Commission on International Migration (GCIM), Migration in an Interconnected World: New Directions for Action, (çevrimiçi), <https://www.refworld.org/docid/435f81814.html>, Geneva, 2005.

Interpretative Note to Annexe 7 of the Regulations on the Status and Transfer of Players, 16 March 2022, (çevrimiçi), <https://digitalhub.fifa.com/m/3cd753a54b8723f0/original/Interpretative-Note-to-Annexe-7-of-the-Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players.pdf>.

İkinci oturum raporu, Eylül-Ekim 1992, ÇHS/K/10, para. 67. (“Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı”,(çevrimiçi), Haz. Rachel Hodgkin, Peter

Newell,

https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitab%20TR.pdf.pdf , 2002.

“TAS 2015/A/4178 Zohran Ludovic Bassong & RSC Anderlecht c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) 2 février 2016,” **CAS Bulletin**, Lausanne, 2016/2 https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Bulletin_2016_2_final.pdf.

The Oxford Dictionary of English Etymology, Ed. By C.T. Onions, G.W.S. Friedrichsen, R.W. Burchfield, New York, Oxford University Press, 1966.

The Sale and Sexual Exploitation of Children: Sport and Sporting Events, Miscellanea , 2020, (çevrimiçi), <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Post-Consultation-Brief-Sale-Sexual-Exploitation-of-Children-Sport.pdf>.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Haz. İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Belgin Tezcan Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz, Ankara, 1998.

UNHCR, Guidelines on Determining the Best Interests of the Child, (çevrimiçi), <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/41852>, 2008.

DİĞER KAYNAKLAR

FIFA Statutes, May 2022 Edition, https://digitalhub.fifa.com/m/3815fa68bd9f4ad8/original/FIFA_Statutes_2022-EN.pdf.

UEFA Statutes, 2021 Edition, <https://documents.uefa.com/v/u/OsXI2S7PUiUKy7gCop4Q5w>.

Regulations on the Status and Transfer of Players, July 2022 Edition, FIFA, <https://digitalhub.fifa.com/m/cb37201b05fe8f7/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-July-2022-edition.pdf>.

FIFA, Circular no. 769, 24 August 2001, <https://digitalhub.fifa.com/m/52905820e6b2bd01/original/dml3hvtpgzmjkb5hixd.pdf.pdf>.

FIFA Circular no. 801, 28 March 2002, http://goldengate-law.com/pdf/fifa_circular/fifa_circular_801.pdf.

FIFA Circular no. 1468, 23 January 2015 <https://resources.fifa.com/image/upload/1468-amendments-to-the-regulations-on-the-status-and-transfer-of-playe-2510650.pdf?cloudid=zro9p178udvmsgy3nzy7>.

FIFA Circular no. 1576, 10 March 2017, <https://resources.fifa.com/image/upload/1576-limited-minor-exemption-lme-2875550.pdf?cloudid=hfohqtajcfzrabgxqcfm>.

FIFA, Circular no. 1635, 8 June 2018, <https://resources.fifa.com/image/upload/1635-international-transfer-of-players.pdf?cloudid=hyk6n3kadamjksysfn6u>.

FIFPro, “*Universal Declaration of Players Rights*” <https://www.fifpro.org/media/md2efzpd/universal-declaration-of-player-rights-english-version.pdf>.

Olympic Charter, International Olympic Committee (IOC), 8 Ağustos 2021, <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/1088617/olympic-charter-in-force-as-from-8-august-2021-international-olympic-committee>.

Code of Sports-related Arbitration, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_Code_2021_EN_.pdf.

T.C. Resmi Gazete, 27 Ocak 1995, Sayı: 22184, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>.

https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarini_nkullanilmasinailiskin.pdf.

https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377311/lang--tr/index.htm.

Case of Mutu and Pechstein v. Switzerland. (Application no. 40575/10, 67474/10.) [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%2240575/10%22\],%22docume](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%2240575/10%22],%22docume)

[ntcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-186828%22\]}}](#)

Tudor Tudor/Romania, Appl. No: 21911/03, 24.03.2009. (AHIM)

Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 1976/9370 E. Karar Tarihi: 31.12.1976.

CAS KARARLARI

Arbitration CAS 2005/A/955-956 Cádiz C.F., Sad & Carlos Javier Acuña Caballero V. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & Asociación Paraguaya de Fútbol (APF), award of 30 December 2005.

Arbitration CAS 2006/A/1177 Aston Villa FC v. B.93 Copenhagen, award of 28 May 2007.

Arbitration CAS 2007/A/1403 Real Club Racing de Santander, SAD c. Club Estudiantes de la Plata.

Arbitration CAS 2008/A/1485 FC Midtjylland A/S v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 6 March 2009.

Arbitration CAS 2011/A/2354 E.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 24 August 2011.

Arbitration TAS 2011/A/2494 FC Girondins de Bordeaux c. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), sentence du 22 décembre 2011.

Arbitration CAS 2012/A/2787.

Arbitration CAS 2012/A/2839.

Arbitration TAS 2012/A/2862 FC Girondins de Bordeaux v FIFA 11 January 2013 (Vada II).

Arbitration CAS 2013/A/3140 A.v. Club Atlético de Madrid SAD & Real Federación Española de Fútbol (RFEF) & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 10 October 2013.

Arbitration CAS 2014/A/3611 Real Madrid FC v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 27 February 2015.

Arbitration CAS 2014/A/3793 Fútbol Club Barcelona v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 24 April 2015.

Arbitration CAS 2015/A/4312.

Arbitration CAS 2015/A/4358 Kedah Football Association v. Adriano Pellegrino, award of 13 May 2016.

Arbitration CAS 2016/A/4603 SC Dinamo 1948 v. FC Internazionale Milano SpA, award of 15 February 2017.

Arbitration CAS 2016/A/4805.

Arbitration CAS 2016/A/4903 Club Atlético Vélez Sarsfield v. The Football Association Ltd., Manchester City FC & Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 16 April 2018.

Arbitration CAS 2017/A/5063 DFB & FC Köln & Nikolas Terkelsen Nartey v. FIFA, award of 22 May 2017 (operative part of 19 April 2017).

Arbitration CAS 2017/A/5244 Oscar Bobb & Associação Juvenil Escola de Futebol Hernâni Gonçalves v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 21 December 2017 (operative part of 20 November 2017).

Arbitration CAS 2018/A/5751 New Stars de Douala v. Deportivo Niefang, Fédération de Football de Guinée Equatoriale (FEGUIFUT) & Confédération Africaine de Football (CAF), award of 11 January 2019.

Arbitration CAS 2019/A/6432 The FA v. FIFA, 23 October 2020.

Arbitration CAS 2020/A/7503 N.v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA), award of 25 March 2021.

İNTERNET ADRESLERİ

<https://gsb.gov.tr/haber-detay.html/490>

<https://www.dfb.de/en/about-dfb/regional-associations/>

https://www.transfermarkt.com.tr/spieler-statistik/marktwertalter/marktwertetop/plus/0/galerie/0?altersklasse=u18&position=alle&land_id=alle&yt0=G%C3%B6ster

<https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>

<https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

<https://www.wada-ama.org/en/anti-doping-partners/court-arbitration-sport>

<https://fifpro.org/en/supporting-players/conditions-of-employment/the-transfer-of-players/players-had-to-live-like-beggars-after-being-scammed-by-fake-agents/>

<https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/human-trafficking/portuguese-player-union-is-fighting-back-against-trafficking/>

<https://fifpro.org/en/supporting-players/safe-working-environments/human-trafficking/legal-case-fc-midtjylland-and-nigerian-minors/>

<https://fifpro.org/en/supporting-players/development-beyond-football/project-mind-the-gap/mind-the-gap-67-percent-of-footballers-unsure-of-second-career-path-fifpro-survey-finds/>

<https://www.youtube.com/watch?v=r46cYol31wY>

<https://www.uefa.com/insideuefa/stakeholders/news/01d4-0f84ed677b40-734ed64ce29a-1000--platini-urges-ministers-to-act-for-sport/>

<https://www.fifa.com/legal/football-regulatory/player-transfers>

<https://www.fifa.com/legal/media-releases/fifa-publishes-its-guide-to-submitting-a-minor-application>

<https://digitalhub.fifa.com/m/8484ca73e93bcde8/original/evtcspxhl9pqovldfyz-pdf.pdf>

<https://digitalhub.fifa.com/m/52905820e6b2bd01/original/dml3hvtpgzmkbn5hixd-pdf.pdf>

<http://bleacherreport.com/articles/1492546-lionel-messi-and-hgh-the-truth-about-the-best-footballer-in-the-world>

<https://www.bbc.com/news/world-africa-33595804>

<https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2016/05/12/these-foreign-exchange-students-were-told-theyd-be-working-at-a-florida-yoga-studio-for-the-summer-instead-they-were-sold-for-sex/>

<https://www.outlookindia.com/business/fake-universities-fraudulent-counsellors-foil-students-study-abroad-ambitions-news-82271>

<https://www.theguardian.com/football/2003/dec/18/newsstory.sport8>

<https://www.theguardian.com/global-development/2018/may/16/football-broken-dreams-african-teenagers-sold-premier-league-lie-nepal>

<http://www.guardian.co.uk/football/2009/sep/07/paul-pogba-manchester-united>

<https://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/625413-15-yasinda-transfer-oldu>

<https://www.hurriyet.com.tr/8-yasinda-transfer-oldu-20375314>

ÖZGEÇMİŞ

Lisans eğitimimi İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladım. 2020 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda göreve başladım, yüksek lisans eğitimim sebebiyle İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda görevlendirildim ve halihazırda burada görev yapmaktayım.

